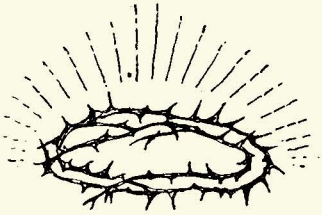

GRÖNINGS S. J.

JÉZUS KRISZTUS SZENVEDÉSÉNEK TÖRTÉNETE

II. KÖTET

KORDA KIADÁSA

A
MI URUNK JÉZUS KRISZTUS SZENVEDÉSTÖRTÉNETE

HARMINCNÉGY ELŐADÁSBAN MAGYARÁZTA ÉS A KERESZTÉNY ÉLETRE ALKALMAZTA

GRÖNINGS JAKAB S. J.

MAGYARRA FORDÍTOTTA

HIPPICH ISTVÁN S. J.

II. KÖTET

BUDAPEST, 1924
KORDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA
VIII, MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 3

24—131. Apostol-nyomda részvénytársaság, VIII, Horánszky-utca 20

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

16. Jézus tövisselkoronázása . 1
17. Ecce homo! 11
18. Pilátus másodszor hallgatja ki Krisztust . . 19
19. A végtárgyalás 30
20. Krisztus a keresztet hordozza 40
21. Az út a vesztőhelyre . . 50
22. Krisztust keresztre feszítik . . 61
23. Krisztus első szava a kereszten 72
24. Krisztus második szava a kereszten . 84
25. Krisztus harmadik szava a kereszten 97
26. Krisztus negyedik szava a kereszten 110
27. Krisztus ötödik szava a kereszten 122
28. Krisztus hatodik szava a kereszten 132
29. Krisztus hetedik szava a kereszten 145
30. Krisztus szenvedése a keresztfán 155
31. Csodálatos események Krisztus halála előtt és halála alkalmával 170
32. A legközelebbi események Krisztus halála után 180
33. Krisztus kínszenvedésének utolsó eseményei . 190
34. A sírőrség 204

16. Jézus tövisselkoronázása.

„És a katonák koronát fontak tövisekből és fejére tették". (Ján. 19, 2.)

A véres ostorozás természetesen Jézus Krisztus szent testét iszonyú módon szétmarcangolta és eltorzította. Szent Feje azonban sértetlen maradt. Most a Szentírás a következő eseményt beszéli el: „A helytartó katonái egybegyüjtötték az egész csoportot és felöltöztették Jézust bíborba és tövisből koronát fonva fejére tették és nádat adtak kezébe. És térdethajtva előtte, csúfolták őt, mondván: „Üdvözlégy zsidók királya!" És arcul csapdosták őt. Ráköpdöstek és fogták a nádat és fejét verték vele és térdet hajtván előtte, úgy viselkedvén, mintha őt imádnák".[1]

Midőn ezt a történetet halljuk, nem csupán borzalom és rémület fog el, hanem sokkal inkább bámulatba ejt bennünket. Méltán kérdezhetjük: de hogyan volt ez lehetséges? Mikép juthatott eszökbe a hóhéroknak ilyesmit elkövetni? Ki adott parancsot a szent Fejnek ilyetén megkínzására? Hogyan mertek ilyesmit megtenni önként és magasabb parancs nélkül? ilyesmit büntetlenül végbevinni? Így

[1] Mát 27, 27—30 Mrk 15, 16—19 Ján 19, 2, 3

szokott az történni, midőn a rossz felülről származik. Ilyen esetben a rossz az alsóbb rétegekben nemcsak tetszésre talál, hanem még saját felelősségükre gonoszságot gonoszságra halmoznak.

Különben ezek a pogány katonák anélkül, hogy gyanították volna, egy titokzatos isteni végzésnek a végrehajtói voltak. Már a zsidók akarták Krisztust királyuknak kikiáltani és megkoronázni. De ő elmenekült. Mert ők nem voltak erre a tiszteletre méltók. Ezt a pogányoknak kellett megtenniök, azok, kik a zsinagóga megszüntével, ezren meg ezren sorakoztak Krisztus dicsőséges zászlaja alá. De a zsidók által a koronázó ünnepségre megállapított programm sem tetszett sehogysem Krisztusnak. Az Üdvözítőnek az volt a szándéka, hogy ez az ünnepség oly módon tartassék meg, amint az egy királyhoz illik, akinek az országa nem erről a világról való; olyan királyhoz, aki nehány óra mulva mint egy gonosztevő fog meghalni. De azért a koronázást sem volt szabad későbbre halasztani. Sürgős volt a dolog, itt volt a legfőbb ideje. Vegyük szemügyre

I. *Krisztus jogcímeit a koronára;*
II. *királyi jelvényeit;*
III. *alattvalóinak hódolatát.*

I.

Először is joga volt Krisztusnak a koronára, mint *Istennek.* Belátták ezt maguk a pogányok is, kiknek képviselői épen most akar-

ják fejére tenni a koronát, hogy az isteneket korona illeti meg. Azért istenségeik szobrait arannyal és drágakövekkel, koszorúkkal és virágfüzérekkel díszítették. Apolló fejét babérral vették körül, Bachus és Júnóét szőllőlevéllel, Herkulesét olajfaággal, Jupiter és Saturnus fejét pedig aranykoronával. Krisztus pedig kijelentette Kaifás előtt, hogy ő az Isten Fia és szavait esküvel erősítette, tehát megillette őt a korona.

Továbbá Krisztusnak joga volt a koronára, mint *királynak*. „Tehát király vagy te?" kérdezte Pilátus. És ő felelte: „Te mondod, én király vagyok". Tehát illő volt, hogy fején korona ragyogjon, még pedig annál inkább, mivel az ő országa nagyságra, hatalomra és dicsőségre mindannyit messze túlhaladja.

Azután joga volt Krisztusnak a koronára, mint *az Újszövetség főpapjának*. Midőn az Ószövetség főpapja áldozatot mutatott be, fejét tiára fedte. Krisztus pedig az Újszövetség végtelen értékű áldozatát készült bemutatni. Ennél a magasztos áldozati ünnepségnél tehát nem lehetett ő korona nélkül.

Joga volt Krisztusnak a Koronára, mint dicső *győztesnek*. „Én legyőztem a világot" mondotta előtte való este búcsubeszédjében összes apostolai előtt (Ján. 16, 33.). Ha tehát már a római hadvezérek, kik egy kis darab földet hódítottak meg, abban a kitüntetésben részesültek, hogy diadalmenetet rendeztek számukra és győzelmi koronával díszítették fejüket, mennyivel méltóbb volt

arra Krisztus, ki legyőzte az egész világot, legyőzte magát a halált és a poklot.

Végre a zsidóknál szokásban volt, hogy a *vőlegény* menyegzője napján *diadéma-félét* viselt a fején. „*Menjetek ki és lássátok* Sion leányai", olvassuk az Énekek énekében (3, 11.) „Salamon királyt a koronával, mellyel megkoronázta őt anyja eljegyzése napján". Krisztus pedig az igazi Salamon, az igazi Békefejedelem, éppen most arra készült, hogy az ő vérével jegyesét, az Anyaszentegyházat megnyerje és magának eljegyezze.

Az Üdvözítőnek tehát valóban megdönthetetlen jogcímei voltak a koronára. Ezek közül azonban a pogány katonák csak kettőről tudtak. Fültanui voltak annak, midőn Krisztus Pilátus előtt magát királynak mondotta. Azonfelül hallották, hogy Kaifás előtt istenségére vonatkozólag mire esküdött. Ez a két cím, főleg a királyi cím, szolgált alkalmul a poroszlóknak, hogy a koronázási ünnepélyt megtartsák. Nagy gyorsan összehívták először az egész csoportot, hogy azon mindnyájan illő módon részt vegyenek. Szemléljük most a királyi jelvényeket, melyekkel Krisztust megkoronázták.

II.

A királyi jelvényekhez tartozott a királyi palást, a korona és a jogar vagy az uralkodói pálca. Ehhez a szokáshoz képest a katonák először királyi palástot adtak az Üdvözítőre, melynek bíborból kellett lennie.

Arannyal hímzett bíborpalást hiányában, a katonák segítettek magukon, ahogy tudtak. Előbb ismét iszonyu fájdalmak között leszaggatták az Üdvözítőről a ruháit, amelyek a sok seb miatt szent Testéhez tapadtak. Azután egy ócska elnyűtt bíborrongyot vetettek reá. E közben hihetőleg azt mondogatták: „Uram, ime ezt a bíbort küldi neked a római császár, jól fog állni királyi trónodon". Helyesen szóltak. Valóban más palást nem illett volna a világ Megváltójához. A világ bűneinek képe volt, melyek pirosak voltak, mint a bíbor, de Krisztus által fehéreknek kellett lenniök, mint a hó. Pirosnak kellett lennie jeléül annak,hogy amint az ő országa vér által lett megalapítva, úgy csak vér által, az apostolok és vértanuk vére által fog az elterjedni. Azonfelül elrongyolódva és szegényesnek kellett lennie, jeléül annak, hogy amint Krisztus, úgy hirnökei is nem aranyon és nem ezüstön, hanem a szegénység és nélkülözés által fogják az embereket megnyerni és Krisztusnak meghódítani. Nem akarom a hóhérokat elitélni, sem az isteni Szív megszégyenítését nem akarom lefesteni. Egy dolgot azonban mégis nem hagyhatok szó nélkül. Ha egy király megengedi, hogy nyomorúságos, hitvány ruhafoszlányba takarják be, mikép illik akkor ennek a királynak alattvalóihoz az a fényűzés a ruhában, mely az állásnak minden, sőt a legmagasabb követelményét is messze túl haladja; olyan fényűzés, hogy az egyszerü polgárleányt a hercegnőtől és szolgálót a háziasszonytól már nem tudjuk megkülönböztetni? Óh hány

szegényes templomocska van, főleg missiótelepeken, amelyekben Krisztus testtét nem fedi sokkal jobb ruha, mint megkoronáztatásánál. Ennek a szentséges Testnek ezer meg ezer tagja nélkülözi épen azokban a világrészekben a legszükségesebb ruhát. A felesleges pénzt tehát, ahelyett, hogy azt bűnös módra eltékozolnátok, fordítsátok inkább a szegény Jézus Krisztus felruházására, akkor majd az utolsó napon nem lesztek kénytelenek ezt a szemrehányást ajkairól hallani: „Mezítelen voltam és nem takartatok be. Távozzatok tőlem az örök tűzre!" (Mát. 25, 43.)

Azután Krisztus fejére rátették a koronát. Óh bizonyára, a legszebb rózsákból, a legbecsesebb drágakövekből, a legtisztább aranyból készült az, gyöngyökkel és legválogatottabb ékszerekkel lesz az díszítve! Az Isten azonban haragjában megátkozta a földet: „Tüskét és bojtorjánt teremjen neked". Az átok jelét azért ennek a királynak a kereszten fején kellett viselnie, hogy ezáltal az átkot erről a földről levegye. Hisz a kos is, amelyet Ábrahám Izsák fia helyett fel akart áldozni, tövisekbe bonyolódott. A katonák tehát egy hosszú erős és hegyes tövisekből álló koronát fontak akár koszorú, akár sisak alakjában és azt erőszakosan Krisztus fejére tették, hogy a vér homlokáról, szemeiről, arcáról csurgott alá. „Egyenesen és nyugodtan tartsd most a fejedet", mondogatták közben-közben: „most megkapod azt, ami után annyira óhajtoztál". Ismét eltalálták! Mert a

forrón óhajtott töviskorona és annak kínjai által akart Krisztus mindenekelőtt a koronás fők bűneiért szenvedni. Hogy koronára szert tegyenek, hogy koronájuk fényét gyarapítsák, hogy abba új köveket illesszenek, micsoda véres harcokat víttak, micsoda ördögi kegyetlenséget, micsoda égbekiáltó igazságtalanságot követtek el! De eleget akart tenni Krisztus a sok gondolattal elkövetett bűnért is, melyekkel oly sokszor megbántjuk, a hiú és kevély gondolatokért, a világias gondolatokért, a szeretetlen gondolatokért, végre eleget akart tenni a sok buja ember szemérmetlen gondolatai és képzeleteiért.

Ha szenved a fej, szükségkép szenvednek a tagok is, melyek ezzel a fejjel a test egységében össze vannak kapcsolva. Aki azért nem szenved és szenvedni nem akar, akinek csupa dőzsölés az élete, aki csak élvezeteket hajhász, aki örömét leli vétkes kívánságokban, az nem tartozhatik oly testhez, melynek fejét tövisek sebzik.

Utoljára királyi pálca gyanánt egy nádat adtak Krisztus kezébe, hogy ezáltal országának és uralmának teljes silányságát és ürességét szeme elé állítsák. Ti katonák, mennyire tévedtek! Hát nem tudjátok, hogy a szélvihar a legerősebb tölgyeket és cedrusokat is gyökerestől kitépheti ugyan, de a nádnak, amely meghajol és meggörbül, nem árthat? Nem hallottátok még soha, hogy a zúgó vízár palotákat mos el, ellenben a földben mélyen gyökerező és ingó-ringó nádszál felett tovarohan anélkül, hogy ártana neki?

Avagy hol vannak most az óvilág büszke trónjai? Hol a cézárok arany jogarai? Mi maradt meg a hajdani hatalmas királyi és császári országokból? Semmi más, mint romhalmaz és omladék, semmi más, mint ezer darabra tört cserép. De az általatok megkoronázott király még mindig kormányoz szelid jogarával és kormányozni fog a világ végéig.

A koronázás véget ért. Krisztus fel van díszítve királyi méltóságának jelvényeivel. Az ostorozó oszlopon, mint trónján ülve, vagy arra támaszkodva fogadja most alattvalóinak hódolatát. Teljesen megfelel az a kapott jelvényeknek.

III.

Az evangelisták nagy gonddal írták le az egész koronázási szertartást. Először is a katonák Krisztus elé léptek, térdet hajtottak előtte és üdvözölték őt mondván: „Üdvöz légy, zsidók királya". Ismét egy valódi pokoli jelenet: lássuk a színlelt tiszteletet, a vigyorgó arcokat, a gúnyos tekinteteket, halljuk az alattamos, majd hangos, a levegőt megrendítő hahotát, röhögést, lássuk a hajlongó üdvözléseket és megszólításokat, miközben nyelvöket öltögetik reá; ilyesmire igazán csak a pokol képes! Egyik a másikat iparkodik az alávalóságban felülmúlni! Minden újabb durvaság, minden sikerült élc általános tetszést arat.

De nem elégedtek meg a gúnyolódó szavakkal és testmozgásokkal. Tettlegességre vetemedtek. Arcul ütötték. Megköpdösték,

fogták a nádat és azzal verték fejét. A tengerinád alsó része ugyanis, ha száraz, jóllehet üres, mégis mint a fa keménye, szívós. Az arccsapásokhoz és leköpéshez az Üdvözítő már Kaifás házában hozzászokott, de akkor szemei legalább bevoltak kötözve. Jövendő népének hódolatát azonban nyilt arccal fogadta. A hagyomány szerint amint a koronát erőszakosan ütötték, egy tövis átszúrta egyik szemét, úgy hogy annak hegye szeméből ismét kijött.

A hódolatnyilvánításnál mégis a legiszonyúbb volt az utolsó jelenet. Térdet hajtottak előtte, mintha Istenük gyanánt imádnák őt. Igy tehát a koronázási ünnepély a legborzasztóbb istenkáromlással végződött. — „Én népem, mit vétettem én ellened? Vagy mivel szomorítottalak meg téged." *Én neked* királyi pálcát adtam: és *te* töviskoronát adtál fejemre. *Én* éretted megvertem Kánaán fejedelmét, és *te* náddal verted fejemet!" Mily nyomorult jutalom!

Jézus Krisztus töviskoronája azóta a jámbor keresztényeknek a tisztelet tárgya lett. „Mit, én koronát viseljek ott", mondá Bouillon Gottfried, midőn Jeruzsálemet bevette, „ahol Megváltóm töviskoronát hordozott!?" „Nem a rózsakoronát, nem, hanem a töviskoronát választom" kiáltott Sienai sz. Katalin, midőn az Üdvözítő egy mennyei látomásban két koronát nyújtott feléje, hogy azok közül válasszon. Nem volt azonban boldogabb halandó sz. Lajos, francia királynál, midőn alkalma nyilott az Üdvözitő töviskoronájának

birtokába jutni. Mérföldekre terjedő útat tett egész udvarával. Könnyzápor hullott szeméből, mezítláb és fedetlen fejjel a drága ereklyét kezeiben tartva, diadalmenetben vonult be fővárosába. Sőt az utolsó időben az Anyaszentegyház a töviskorona tiszteletére külön ünnepet rendelt és Jézus Krisztus papja szent büszkeséggel viseli a töviskorona emlékére a hajkoronát.

Magára az Üdvözítőre pedig a koronázási jelenet már harmadnap dicsőségre és kimondhatatlan gyönyörre változott. Ragyogó fénytől körülövezve, mint egykor Tábor hegyén, mennyei szépséggel mint valami ruhába öltözve, a dicsőség biborával a vállain, fölkent fején a királyi diadémával, úgy áll itt a győzelmi zászlóval a kezében. Örök szeretet ömlik el szent Arcán, isteni felség nyugszik homlokán, szent győzelmi öröm sugárzik megdicsőült szemeiből. Nem durva katonák, nem vérrel borított harcosok, hanem a pátriárkák és próféták és az ószövetségi jámbor lelkek üdvözlik örvendetesen őt, hódolnak a dicsőséges hősnek, imádják isteni Királyukat. Sőt maguk az angyalok is örvendve lebegnek a diadalmas győző körül, s mennyei énekeket zengnek neki. Hódoljunk mi is az éggel és a földdel! Dicséret és tisztelet és imádás neked ó Üdvözítő, Jézus Krisztus, ki éreltünk megkoronáztatott! Tisztelet neked, a halál és a pokol legyőzője! Dicséret és tisztelet neked, dicsőséges király! Leborulva imádunk és áldunk téged, szívünk Istene és királya most és mindörökké!

17. Ecce homo!

„Jézus tehát kiment, viselve a töviskoronát és a bíborruhát. És Pilátus mondá nekik: Íme az ember! De mikor a főpapok és szolgák meglátták őt, kiáltozták mondván: Feszítsd meg! Feszítsd meg őt! (Ján. 19, 4.)

Miután a hóhérok az Üdvözítőt megostorozták és tövisekkel megkoronázták, ismét Pilátushoz vezették a törvényszéki terembe. Pilátus a szétmarcangolt, tövissel koronázott Üdvözítő láttára, kissé meg volt lepve. Sőt igazságérzeténél fogva a harag és bosszuság bizonyára fölizgatta. Igaz, hogy szigorított ostorozást rendelt el. De a katonák az általa kiszabott büntetés mértékét nem tartották be. Azonfelül minden parancs, sőt az ő tudta nélkül, önként verdesték fejébe a töviseket. De csakhamar összeszedte magát, a poroszlókra nem szabott büntetést, de még szemrehányást sem tett nekik; egyik szemét, amint szokás mondani, behunyta, mivel azt remélte, hogy most annál könnyebben fogja tervét keresztülvinni, hogy Krisztus szabadonbocsátásába a zsidók beleegyezését megnyeri. Vegyük fontolóra:

I. *Pilátus ujabb kisérletét Krisztus megszabadítására;*

II. *a kisérlet végét.*

I.

Pilátus újabb kisérlete Krisztus megszabadítására, abban állt, hogy az Üdvözítőt a teremből az előcsarnokba vezette, siralmas állapotában a zsidóknak bemutatta és néhány szóval ajánlotta, hogy könyörüljenek rajta. „Ime", mondá Pilátus a zsidóknak, „kihozom őt nektek, hogy belássátok, hogy semmi okot sem találok benne". De, Pilátus, mit gondolnál te magad olyan atyáról, aki, miután fiát vérig verte, ennek testvéreihez igy szólna: „Ime, gyermekeim, én bemutatom őt nektek, hogy belássátok, hogy semmi okot sem találok benne?" Hát nem kell inkább a bíró által kiszabott büntetés nagyságából a vétség súlyosságára következtetni? Különben a bűnnek az a sajátsága, hogy az embert a legkirívóbb ellenmondásba keveri, miután az nemcsak az Istennel, hanem a józan ésszel is ellenkezik. Vagy talán azt akartad mondani, hogy csupán abból a körülményből lehet megismerni az ő ártatlanságát, mivel a zsidókhoz kivezetted, mert ha vétkesnek tartottad volna, haladék nélkül vagy fogságba, vagy a vesztőhelyre küldöd? De miből győződtél meg ismét ujabb időben az ő ártatlanságáról? Hisz a hosszantartó ostorozás és töviskoronázás alatt csak nem hallgathattad ki? Ha pedig ártatlannak ismered és ismerted, miért hallogatod oly sokáig a szabadonbocsátás ítéletét? Pilátus szavainak az értelme talán ez: „Ezt az ártatlant, kit itt magatok

előtt láttok, én a ti kedvetekért ostoroztattam meg oly kegyetlenül. Most ti is tegyetek nekem valami szívességet és álljatok el további követeléseitektől". De ha Pilátus igy szól, akkor önmaga felett borzasztó ítéletet mond. Hogyan engedhette meg ő, mint igazságos bíró, emberi tekintetből saját meggyőződése ellenére, hogy egy ártatlanon ily borzasztó igazságtalanságot kövessenek el?

Az evangélium továbbá azt mondja: „Jézus tehát kiment viselve a töviskoronát és a bíborruhát. És Pilátus mondá nekik: Ime az ember". Vegyük figyelembe Pilátus ravaszságát. Nem nevezi most zsidók királyának, mint azelőtt, hogy őket el ne keserítse és még jobban felizgassa. Azt mondja: „Ime az ember"! Ez az az ember, akit ti, mint trónkövetelőt bevádoltatok. Bármit is elkövetett, bizonyára megkapta érte a megérdemlett büntetést. Ha megakartátok őt alázni, vajjon volt-e valaha nagyobb megszégyenítés? Ha vérét kívántátok, ki ontott nálánál több vért? Mindenesetre elment minden kedve a királyi korona után. Most már követőkre sem találna többé. Ne követeljétek tehát további büntetését. Könyörüljetek rajta; hisz nem kő, sem eb, hozzátok hasonló ember ő. Ellenkezik az az emberi természettel, hogy ily csúful elvert emberen sem szánakozzék. De aközben, mig Pilátus az Ecce homo-t kimondotta, ujjaival rámutatott és a katonák kissé felemelték a biborpalástot, hogy mindenki láthassa az iszonyú sebeket és azért az Üdvözítőt körülforgatták.

„Ime az ember". Ezek a szavak kétségkivül Pilátus résztvevő szívéről tanúskodnak. De épen az volt a nagy hibája, hogy önhibájából az Üdvözítőben pusztán embert ismert el. Ugyanez történik még manapság is. Aki Krisztuson és Anyaszentegyházán nem látja az *istenit*, az ítéletében mindig igazságtalan, *eljárás-módjában* mindig istentelen lesz. Mit ért el Pilátus?

II.

Amint látszik, az Üdvözítő megjelenése általában fájdalmas benyomást tett. A néptömeg között voltak ugyanis többen, kik nem annyira gonoszságból, mint inkább tudatlanságból vagy félelemből kiáltozták: „Feszíttessék meg"! A főpapok azonban ezt észrevették. Attól tartva tehát, hogy tervük nem sikerül, teletorokkal kiáltották: „Feszítsd meg, feszítsd meg őt"! Ismét mekkora illetlenség! kiáltozó főpapok! Óh mennyire lealacsonyítottátok főpapi állástok méltóságát és megfeledkeztetek ősz fejetekről! Azután micsoda fanatikus gyűlölet ez ezekben az emberekben! Hol a papi könyörület a szerencsétlenekkel szemben? Hát állásánál fogva nem a pap kiváltsága és kötelessége-e kegyelem és irgalomért esedezni a bűnösök számára? De mint vér után lihegő vadállatok, úgy rontanak rá a főpapok áldozatukra, hogy szétszaggassák és feldarabolják. *Ezért*, mondja a Szentírás, mivel az Üdvözítőt ily szánalmasan megostorozva és megkoronázva látták,

ezért követelik a keresztrefeszítést. Persze, a félúton már nem állapodhattak meg anélkül, hogy becsületüket ne kockáztassák. Biztosra vették, ha Krisztust most szabadon bocsátják, épen azért, mivel ők oly durván bántak vele, most annál inkább meg fogja nyerni újra a népet. Egész dühhel rontottak volna a főpapoknak. Ördögi ravaszságuk tehát azt tanácsolta nekik, hogy követeljék a keresztrefeszítést.

Erre Pilátus egész felháborodva és megvetőleg mondá: „Vigyétek és feszítsétek meg őt; én semmi okot sem találok benne". Vagyis: „Ha a ti törvényetek szerint szabad egy ártatlant megölni, ám tegyétek meg magatok, én ilyen égbekiáltó igazságtalanságot nem követek el, a mi törvényünk szerint ez tilos". Ezt a keserű szemrehányást és a mózesi törvénynek ezt a meggyalázását, hogy egy ártatlant szabad kivégezni, mégsem akarták a főpapok, hogy rajtuk száradjon. „Nem így"! kiáltozták tehát; „nekünk törvényünk vagyon, melyet megsértett, és eszerint a törvény szerint meg kell halnia; mert Isten Fiává tette magát".

A főpapoknak ezt az eljárását szóval nem lehet eléggé megbélyegezni. Aljasságuk, gonoszságuk és hitvány ravaszságuk hallatlan. Belátva azt, hogy felségsértési vádjukkal célt nem érnek, legott elejtik azt és az istenkáromlás miatti panaszukkal, mellyel kezdetben a pogány bíró előtt nem is mertek előhozakodni, egy csapásra új fordulatot adtak a pernek. És így a mózesi törvénynek a

paragrafusát, mely szerint Krisztusnak meg kellett halnia, szerencsésen megtalálták. Csak az a csodálatos, hogy a főpapok nem a paragrafus által előírt megkövezést, hanem az egészen törvényellenes keresztrefeszítést indítványozzák.

A főpapok vádja, hogy az Üdvözítő Isten Fiának mondotta magát, váratlanúl mély benyomást tett Pilátusra. „Midőn pedig Pilátus", beszéli az evangélium, „ezt a beszédet hallotta, még jobban félt". Pilátus tehát már előbb is félt. Félt először a főpapoktól, kiket nem akart nagyon megsérteni. Azután félt a császártól, akihez a peres iratokat be kellett küldenie. Egy vádlottal igazságtalanúl elbánni, azt igazságtalanúl elítélni, okvetetlenűl hivatalvesztést vont volna maga után. Krisztussal való bánásmódja is kétségkívül nagy lelkifurdalásokat okozott neki. De miért felt most még jobban? Hogy Pilátus arra a gondolatra, hátha Krisztus, akit ő oly igazságtalanúl és kegyetlenűl megostoroztatott, talán igazán Istennek Fia, kissé kelletlenűl érezte magát, ezen nem ütközhetünk meg. Tudvalevő dolog, hogy a görögök és rómaiak régi hitregéi szerint, melyeket Pilátus kétségkívül jól ismert, voltak Istenek és ezeknek családjuk volt, gyakran több fiú- és leánygyermekük és azok közül többen, a monda szerint, ismételten a földön megjelentek és ismeretlenül az emberekkel érintkeztek. Ebben a hiedelmében, hogy Krisztus ilyetén Istenfiú lehet, megerősítette őt mindenekelőtt Krisztusnak valóban isteni méltósága, nyugodtsága és felsége, az

ő teljesen magyarázhatatlan türelme és szelídsége kimondhatatlan szenvedéseiben. Visszaemlékezett egyúttal ennek az embernek rendkívüli tetteire és arra, amit Krisztus neki az ő királyságáról mondott, hogy nem erről a világról való. Végre eszébe jutott feleségének figyelmeztetése: „Semmi dolgod ne legyen azzal az igazzal". Pogány felfogás szerint pedig veszedelmes dolog volt az Isteneket haragra ingerelni. Jupiter cikázó villámokat szórt ellenségeire, Apolló meg mérgezett nyílakat, amelyek dögvészes kelevényeket okoztak, Mars véres hadat indított ellenségeinek tartományai ellen, Neptun szavára a tenger kiáradt medréből, Vulkan megnyíttotta a földet és tűzet hányt. Eszerint tehát Pilátus, ha az istenek valamelyik fia ellen vét, az öreg istenatyának a bosszúját nem kerülte volna ki. Tehát még ez a léha világfi sem, ez a kételkedő és vallásgúnyoló és politikus hivatalnok, aki még kevéssel ezelőtt megvetőleg kérdezte: „Mi az igazság?" még ez sem volt ment vallásos sejtelmektől. De minthogy sokkal kevélyebb volt, hogysem hitt volna, a babona rabszolgája lett. A hitetlenség és a babona még mai napig is gyakran egymás tőszomszédságában laknak.

Pilátus tehát még jobban félt és feltette magában, hogy óvatosabb lesz és a dolgot még egyszer alaposan megvizsgálja, mielőtt Krisztus ellen tovább folytatná az ügyet. Az Üdvözítőt tehát bevitte magával, hogy másodszor is kihallgassa. — „Pilátus még jobban félt". — Az a gondolat, hogy *talán* egy isten-

fia előtt áll, hogy vele igazságtalanul bánt, hogy most talán még jobban fogja megsérteni, ez még jobban nyugtalanította és aggasztotta a pogányt. Ellenben a keresztény biztosan tudja és hiszi, hogy Isten előtt van, hogy az Isten mindenütt jelen van és mindent tud, hogy mi Istenben élünk, mozgunk és vagyunk. Dacára ennek sokan vannak, kiket a mindenütt jelen való Isten ellen elkövetett bántalmak gondolata a legkevésbé sem nyugtalanít, akik attól félnek, hogy újabb bűneik által haragját magukra vonják.

„Ecce homo!" Íme az ember"! Így szólt Pilátus a zsidókhoz! A főpapok azonban nem akartak az „Ecce homo" képre tekinteni, nem tetszett nekik. Azt kiáltozták. „Feszítsd meg, feszítsd meg őt"! Nos az Isten majd az ítélet napján akaratuk ellenére ujra fogja azt eléjük és a megátalkodott bűnösök elé tartani. Akkor majd meglátják, kit feszítettek meg bűneik által. — Mi pedig figyelemmel nézegessük az „Ecce homo" képet és mélyen véssük szívünkbe. Igen, folyton-folyvást lebegjen szemünk előtt édes Üdvözítőnk, aki ezer sebből vérezve, töviskoszorúval a fején, a biborpalástot vállain viselve, mintegy nyilvánosan a pellengére van állítva. Folytonosan mondjunk hálát megfoghatatlan szereteteért és szeretetünkkel siessünk azt viszonozni. Különösen adjunk hálát azért, hogy az „Ecce-homo" képben pajzsot adott kezünkbe, amelyen a pokol mindmegannyi nyilai tehetetlenül visszapattanak. Ha közeledik felénk a sátán, hogy érzékiségre, kapzsiságra, kevély-

ségre csábítson bennünket, mondjuk olyankor, hogyan bánthatnám meg azt, aki annyit szenvedett érettem? Sőt ki tartaná azt lehetségesnek az Ecce homo kép még az isteni igazság haragját is lefegyverzi. Azért, ha bűneink miatt borzadunk és reszketünk, ez legyen imádságunk: Óh Uram! tekints egyszülött Fiad képére. Szentséges vére miatt bocsásd meg gonoszságainkat. Végre halálunk óráján az „Ecce homo" kép legyen erősségünk és reményünk, hogy a sátán végső támadását szerencsésen visszaverjük és a tövissel koronázott Üdvözítő érdemei által kegyelmet nyerjünk és dicsőségében őt mindörökre láthassuk.

18. Pilátus másodszor hallgatja ki Krisztust.

„Pilátus attólfogva azon volt, hogy elbocsáthassa őt. A zsidók azonban kiáltoztak, mondván: Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja" (Ján. 19, 12.).

Pilátus újabb kísérlete, hogy Krisztust megszabadítsa, ismét teljesen meghiúsult. Az „Ecce homo"-ra a „Feszítsd meg" következett és a főpapok ujabb vádolása következtében Pilátus abba a kellemetlen helyzetbe jutott, hogy kénytelen volt a vizsgálatot

megujítani. És épen ez az egyoldalúságnak és a határozatlanságnak a következménye és büntetése, hogy az embert mindig újabb és nagyobb bonyodalmakba sodorja, annyira, hogy végre az útvesztőből ki sem tud többé bontakozni.

Vegyük fontolóra:

I. *a kihallgatás lefolyását;*

II. *Pilátusnak a kihallgatás alkalmával elkövetett hibáit.*

I.

Pilátus ezzel a kérdéssel kezdte meg a kihallgatást: „Honnan való vagy?" Pilátus itt nem az ország vagy város után kérdezősködött, ahol született, ezt már tudta. Ezeknek a szavaknak az értelme inkább ez: „Ki a te atyád? Ki a te anyád"? Mert megakarta tudni, vajjon a vád szerint nem-e csakugyan valamelyik istennek a fia. Pilátus erre nem kapott választ. „Jézus hallgatott és semmit sem felelt". Ezen talán megütközhetnénk. Hisz az Üdvözítő Pilátusnak, törvényes bírájának már több kérdésére felelt. Miért hallgat tehát most? Első okul azt hozhatnánk fel, hogy Pilátus eközben érdemetlenné tette magát a feleletre. Az első kihallgatás végén megvetőleg azt kérdezte: „Mi az igazság?" és Krisztusnak hátat fordítva távozott. Pilátus már részben engedett is a zsidóknak és az Üdvözítőt dacára jobb meggyőződésének, megostoroztatta. Azután félelme, mely őt erre a kérdésre bírta, csak szolgai félelem volt.

Pilátus inkább az istenek bosszújától félt, mint attól, hogy ballépései által az isteneket megsérti. Aki pedig csak a büntetéstől fél, és nem a bűntől, akit csak a földi szerencsétlenségtől való félelem tesz engedékennyé, az nem érdemel választ az Üdvözítőtől.

Továbbá miután Pilátus pogány álláspontjából, vagyis a sok ísten álláspontjából tette a kérdést, azért Krisztus felelete téves nézetében vagy megerősítette volna, vagy azt éppenséggel meg sem értette volna. Egyéb közlemények is Krisztus személye felől egészen feleslegesek voltak, miután Pilátus az előbbi feleletek következtében Krisztus ártatlanságáról már teljesen meglehetett győződve, amint azt már nyilvánosan ki is jelentette. Neki elég volt megtudni, hogy Krisztus földöntúli értelemben király. Sőt ezeket a szavakat sem fogta fel helyesen.

Végre a főoka annak, hogy az Üdvözítő a biró kérdésére nem felelt, az volt, hogy Pilátus mintegy feljogosítva érezte magát olyan igazságok megismerésére, amelyeket az értelem és szív alázatossága nélkül még hinni sem képes az ember. Kaifás kényszerítette a mindenható Isten nevében az Üdvözítőt, hogy mondja meg, vajjon Isten Fia e ő, vagy nem? Azonfelül mint főpap, ő volt Izraelben a tiszta tanítás törvényes őre. Pilátus azonban követelőleg és kiváncsian azt kérdezte tőle: „Hova való vagy te"?

De tudd meg Pilátus, aki Jézus Krisztus származását akarja megtudni, hogy istenségére nézve miképen nemzette őt öröktőlfogva

az Atya, hogy emberiségére nézve a Szentlélek megárnyékolása által hogyan szülte őt az ő szeplőtelen szűz anyja, Mária, az mintegy be akar hatolni az istenség mélységeibe, mintegy be akar avattatni a Szentháromság és a megtestesülés kifürkészhetetlen titkaiba. Ha ezekről az igazságokról kissé bővebb felvilágosítást akarsz nyerni, akkor nem szabad fenhéjázó önérzülettel, uralkodói hangon kérdezősködni, hanem térdreborulva alázatosan felvilágosítást kell kérned az Üdvözítőtől, vagy otthon imádsághoz kell fognod és mindaddig könyörögnöd, míg az Isten magát ki nem nyilatkoztatja.

Az Üdvözítő hallgatása sértette a római helytartó büszkeségét, jóakaró bírájának büszkeségét. Megsértve és tele bosszúsággal szól Krisztushoz: „Velem nem beszélsz? Nem tudod-e, hogy hatalmamban áll téged megfeszíteni és hatalmamban áll elbocsátani?" Hát azt hiszed Pilátus, hogy hatalmadban áll Krisztust megfeszíteni és hatalmadban áll őt elbocsátani? Épen nem, nagyon is tévedsz. Miután már oly sokszor kijelentetted, hogy az Üdvözítő ártatlan, nem áll már szabadságodban őt megfeszíteni vagy szabadon bocsátani. Most már nem marad egyéb hátra, mint haladéktalanul őt szabadlábra helyezni. Felcseréled a külső erőszak fogalmát a jog, a jogosultság fogalmával. A nyers, anyagi hatalom bírása még semmi joggal nem jár. Halld, mit mond rólad szent Ambrus:[1]

---

[1] Serm. 20 in Ps. 118. n. 38 (in vers. 41).

„Saját szavaiddal ítéled és kárhoztatod el magadat, Pilátus. Tehát nem a jog elvei szerint, hanem csupán azért bocsátottad szabadon a rablógyilkost és ölted meg az élet szerzőjét, mivel kezedben volt a hatalom". A jó bíró nem az önkény, hanem az igazság szerint dönt.

Pilátus téves, kárhozatos és istenkáromló fogalmával szemben a hatalom eredetét illetőleg Krisztusnak meg kellett szakítania a hallgatást. Mennyei Atyjának dicsőségére és az emberiség okulására határozottan és ünnepélyesen kijelentette, hogy nincs törvényes hatalom csak az Istentől. Különösen Pilátusnak azonfelül még értésére adta, hogy az ő szenvedése és halála nem függ annak akaratától, hanem Istennek szabad rendelése az, hogy dacára a császártól kapott hatalmának, nem ölhetné meg őt, ha az Isten nem engedné meg épen most a sötétség hatalmasságainak szabadon tenni, amit akarnak. Azért mondá Pilátusnak: „Nem volna velem szemben semmi hatalmad, ha felülről nem adatott volna neked".

Krisztus ehhez az utbaigazításhoz egy utolsó hathatós intelmet fűzött, hogy a hatalommal, amelyre Pilátus oly büszke volt, egy igazságtalan itélet által saját vesztére ne éljen vissza. „Ennek okáért", folytatá Krisztus, „aki engem kezedbe adott, annak nagyobb bűne van", vagyis Kaifás bűne éppen azért *oly nagy*, mivel engem annak az embernek szolgáltatott ki, akinek az Isten csakugyan hatalmat adott felettem, azért *nagyobb* ez a bűn, amint különben volna, ha neked, mint más embe-

reknek, nem volna hatalmad felettem. Jól gondold meg, mekkora felelősséget vállalsz magadra, ha lelkiismereted ellenére az adott hatalommal visszaélsz.[1] Pilátus megértette ezt az utbaigazítást és figyelmeztetést. Hogy az istenek ellen ne vétsen és valamely felsőbbrendű lénnyel össze ne tűzzön, arra gondolt, hogy az Üdvözítőt, akiben, minden nyomozás dacára semmi büntetésreméltót nem találhatott, szabadon bocsátja. „Attólfogva" mondja a Szentirás, „azon volt, hogy elbocsáthassa őt". Ezt ugyan már máskor is akarta, de sohasem nyilvánította nézetét, oly világosan, mint most. Kiment tehát a törvényszékből és rövid szavakban kijelentette szándékát a népnek, hogy Krisztust, mivel ártatlan, szabadon bocsátja. Hogy milyen szavakat mondott, az evangélium nem említi.

Villámcsapás volt ez a főpapokra nézve. Vádjukkal tehát, hogy Istent káromolja, nem boldogultak. Mindazáltal, míg Pilátus a ház belsejében az Üdvözítőt kihallgatta, önmagukat és a népet erre a csapásra valahogy elkészítették azáltal, hogy azt derekasan felbujtogatták és Krisztus ellen elkeserítették. Így tehát most, amint megállapodtak, mindnyájan azt kiáltozták: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja, mert mindaz, aki királlyá teszi magát, ellenemond a császárnak".

Az ember valóban azt hihetné, hogy ebben a pillanatban a pokol torka megnyilt

---

[1] Toletus (in. Joan. 19. 11.)

és az ördögök mind előjöttek, hogy ezeket a szavakat a zsidók szájába adják. Mily aljas ravaszság és gonoszság! A felségsértés és istenkáromlás vádja nem sikerült. Másokról pedig nem volt tudomásuk. Belevonták tehát a perbe a bírónak személyes érdekét, és világosan értésére adták, hogy Rómában a császárnál bevádolják és letételét sürgetik, mivel olyan embert, kire a zsidó nép főpapjai rábizonyították, hogy trónkövetelő és a császár ellen lázít, a vád alól felmentett. „A császár barátja" volt ugyanis a császári követeknek és helytartóknak[1], a tiszteletbeli cime. „Nem vagy a császár barátja", tehát annyit jelentett: Nem maradhatsz tovább helytartó". — Mily alávaló hazugság és rágalmazási kórság! Előbb azt hangoztatták: Ő azt mondotta, hogy király. Most azt terjesztik, hogy királlyá tette magát minden jog ellenére, valószínűleg erőszakkal és vérontással. Végre mily kétszínűség! A zsidók ismét úgy tetetik magukat mintha a császár alázatos szolgái és a római birodalom támaszai volnának.

Pilátusnak most vége volt. A biztos kilátás, hogy őt mint egykor az idősb Heródest, Rómában bevádolják, még pedig Tiberius császárnál, akinek gyanakodó kegyetlenségét már a felségsértés, az ellene való lázadás árnyéka is dühbe hozott, továbbá az alapos aggodalom, hogy Krisztus felmentése által még véres felkelésre is adhat alkalmat, amiről a császárnál számot kell adni: mind

[1] Sepp, Das Leben Jesu Christi VI. (Kap. 66.) 264.

ez Pilátusnak több volt a soknál. Engedett tehát: Krisztust, kit a törvényszék termében magára hagyott, kivezettette, a bírói székbe ült és néhány perc mulva a halálos ítéletet Krisztus felett kimondotta.

Ismerkedjünk meg Pilátus hibáival, amelyeket ennél a kihallgatásnál elkövetett.

II.

Több ízben láttuk már, hogy Pilátusnak sok jó tulajdonsága volt. Főleg becsületérzése igen előnyösen elütött a főpapok furfangjától. De sajnos, ezeket a jó tulajdonságokat nagy gyengesége és egyéb hibái elhomályosították. A Szentírásnak egyik mondása amely tulajdonkép Pilátust dícsérni látszik, jelzi azokat a t. i. már fentebb idézett szavakban. „Attól fogva Pilátus azon volt, hogy elbocsássa őt". „Attól fogva", mondja a Szentírás. Helyes, de miért csak attól fogva? Miért nem előbb? Pilátus már nagyon sokszor erősítette, hogy Krisztus ártatlan. Miért mutatta csak most, mintha ezt komolyan akarná? Miért halogatta mindig tovább és tovább legszentebb kötelességének teljesítését? Ez volt Pilátus első hibája, a mely őt már sok ballépésre és igazságtalanságra vitte és vesztét egyengette, mivel a folytonos halogatás által annyira hozzászokott a megismert kötelesség megszegéséhez, hogy abban végre állandóan megmaradt.

Fontos tanúság ez a bűnösre nézve, aki szeretne megtérni. Ne halogasd a dolgot, külön-

ben végkép elmarad. Fontos tanúság azokra nézve, kiknek kötelességük mások megsértett becsületét helyreállítani, az okozott kárt megtéríteni: kiknek kötelességük másoknak megbocsátani, a bűnre szolgáló alkalommal szakítani. Ne halogassátok, különben minden a régiben marad. Fontos tanúság ez a lanyha kereszténye nézve, kit lelkiismerete nagyobb buzgóságra serkent. Ne halogasd, különben restségedben elcsenevészedel és elpusztulsz.

De most is csak félig-meddig komoly a szándéka és ez Pilátus második hibája. Akarna ugyan, de tényleg nem akar. Valóban, ha most igazán komolyan akarja Krisztust elbocsátani, hát minek kutatja még, mikép történjék ez? Hisz az Üdvözítőnek szemébe mondotta, hogy hatalmában áll őt szabadon bocsátani. Mit kutatgat még sokáig, miután az elbocsátás csak egyetlen szavába került volna? Mi tartja vissza tulajdonképen, hogy ezt a döntő szót kimondja? Semmi más, mint emberi tekintetek, semmi más, mint nyomorúlt, szánalomraméltó emberi félelem. Szeretné ugyan az Üdvözítőt szabadon bocsátani, de a zsidó főpapoknak jóindulatát sem akarná elveszteni. Azon törte tehát a fejét, hogyan tudná mind a két pártot kielégíteni. Pilátus lehetetlenséget keresett, mivel az egyik félnek követelései a másik fél követeléseivel homlokegyenest ellenkeztek. E miatt és az ebből származó zavarodottsága következtében értelme elhomályosult és akarata megbénult. Csak még azzal a rém-

képpel kellett ráijeszteni, hogy hivatalától megfosztják és Pilátus oda volt.

Ránk nézve ismét egy fontos tanúság! Aki szavában, cselekedeteiben, egész magatartásában nem kérdezi egyedül az Istent és lelkiismeretét; aki mindig így gondolkodik: mit mondanak majd az emberek? az közvetlenül a bűnbeesés előtt áll. És így, hogy bűnbeessünk, nem szükséges hivatalvesztéssel, vagy még nagyobb bajokkal fenyegetőzni: elég ahhoz egy alávaló gúnyolódónak, egy hitvány, piszok embernek a nyelve, tekintete, mosolya. De amint Pilátus, úgy az emberi félelemnek összes rabszolgái is, végtére azt tapasztalják majd, hogy alaposan csalódtak.

Különben Pilátus összes tévedéseinek és hibáinak forrása az volt, amint ezt már az első kihallgatásnál megfontoltuk, hogy közönyös volt az igazság iránt, az igazságot egyszerűen megvetette. Krisztusnak hátat fordított. Aki ugyanis a hit igazságait közönyösen veszi, aki azokat könnyelműen megveti, azoknak ellenszegül, aki hinni nem akar, aki egyszóval Isten iránt, az igazság szerzője és tanítója iránt kötelességeit nem teljesíti és teljesíteni nem akarja, az olyan felebarátja iránti kötelességeinek teljesítésében sem lesz hű.

Pilátus története azért az úgynevezett vallási közömbösségnek a legvilágosabb és legszembeötlőbb megcáfolása a szabad szellemnek és szabadgondolkozók megcáfolása, sőt erkölcsi megsemmisülése, kik azt állítják, hogy Isten és Krisztus nélkül, vallás és hit

nélkül is lehet igaz, becsületes embernek lenni. Nem, aki Isten iránt nem igazságos, az felebarátja iránt sem lehet sokáig igazságos! Egyik vagy másik tekintetben véteni fog ellene. Sőt az a becsületesség is, amelylyel a szabadgondolkozók dicsekesznek, a becsületesség, amely jóformán egész hit- és erkölcstanításuk tartalmát képezi, nagyon gyenge lábon áll. Ha nem is bizonyul mindnyájukra, hogy nyilvánvaló szédelgők és tolvajok; ha nem is szöknek mindnyájan a rájuk bizott pénzekkel külföldre; ha nem is jutnak mindnyájan hébe-korba hamis csődbe, csakhogy az üzletöket újból életre keltsék: igazságosságuk mindenesetre hitványabb a kártyaháznál, a legkedvezőbb esetben, mivel csak természeti erény, az örökkévalóságra nézve nincsen értéke.

Bennünket pedig, kik nem tartozunk és nem is akarunk azokhoz az emberekhez tartozni; bennünket, kik inkább dicsőségünknek tartjuk, hogy a katholikus Egyház hívő gyermekei vagyunk, Pilátus szomorú esete erősítsen meg hármas feltételünkben. Mindenekelőtt újítsuk meg azt a feltételünket, hogy Krisztus, az igazság isteni tanítómestere iránt mindenkor engedelmes, hálás szívvel viseltetünk és mindent megteszünk, hogy az általa kinyilatkoztatott igazságokat mindig jobban megismerjük és szeressük. Azután üdvös elhatározásaink megvalósítását sohase halogassuk napról-napra, hanem azonnal fogjunk hozzá a munkához. Végre félre minden emberi félelemmel, félre az emberek szóbeszé-

dével és gúnyolódásával, amikor kötelességeink teljesítése forog szóban. Akkor, de csakis akkor, kiálthatunk fel bízvást az apostollal: „Ki választ el minket Krisztus szeretetétől? Szenvedés vagy szorongatás? Éhség vagy mezítelenség? Veszedelem vagy üldözés vagy kard"? (Róm. 8, 35.). Nem, semmi áron; a pokol semmiféle hatalma nem lesz képes bennünket arra bírni, hogy mi Pilátus példájára lelkiismeretünk ellen cselekedjünk. Mi hűek akarunk maradni Krisztushoz életben és halálban, de akkor hallani fogjuk azt a vígasztaló szót is: „Örülj, te jó és hű szolga: mivel a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be a te Urad örömébe" (Máté 25, 21.).

19. A végtárgyalás.

„Ekkor tehát kezökbe adta őt, hogy megfeszíttessék". (Ján. 19, 16.)

Ma gondolatban menjünk Jeruzsálembe, Pilátus palotájának pitvarába, hogy meghalljuk az ítéletet, amelyet Pontius Pilátus, Judea helytartója, Tiberius római császár nevében a zsidónép vádolására és unszolására Jézus Krisztus, az Isten és a szeplőtelen szűz Mária Fia felett ki fog mondani. Sz. János evangelista nem ok nélkül írja le oly pontosan a hely és idő körülményeit. Az a szándéka, hogy ezt az annyira hihetetlen eseményt

Krisztus elítéléséről igazán hiteltérdemlővé tegye, hogy ne lehessen azt kétségbevonni. E szerint tehát megtudjuk, hogy Pilátus ítélőszéke a törvényszék épülete előtt azon a helyen állott, melyet Gabbatának, vagyis magaslatnak neveztek. Megtudjuk, hogy maga ez a magaslat a lithosztrotus-on, vagyis apró, festett kövekkel kirakott helyen volt. Továbbá pénteki nap volt, előkészület a husvéti ünnepre, amelyen a husvéti bárányok megölettek, még pedig a mi számításunk szerint reggel 11 óra körül. Így tehát a gyanú árnyékának is elkellett tűnnie, mintha sz. János mesét mondott volna el.

Midőn Pilátus Jézust kivezette és az ítélőszékbe helyezkedett, előbb még egy kétségbeesett, de ismét szerencsétlen kísérletet tett: a zsidókat újból ráakarta venni, hogy egyezzenek bele Krisztus elbocsátásába. Ártatlansága jeléül megmosta kezeit és kimondotta végre Krisztus felett a halálos ítéletet.

Fontoljuk meg tehát:[1]

I. *Pilátus végső kísérletét, hogy Krisztust elbocsássa;*

II. *saját ártatlanságának ünnepélyes kijelentését;*

III. *az Üdvözítőnek halálra ítélését.*

I.

Mentőkísérletek valóban Pilátusnál nem hiányoztak, de eredménytelenek maradtak. Sem az ő ékesszólása, amellyel Krisztus

[1] Ján 19. 14—16 Mát. 27. 24—25. Márk 15. 15 Luk. 23. 24—25

ártatlanságát ismételten védelmezte, sem az okos ötlet, hogy Jézust Barabbással szembeállítsa, sem a megostoroztatás elrendelése, sem az Ecce homo nem voltak arra képesek. Most végre gúnyolódni és csúfolódni kezdett. „Ha ezt el nem bocsátod, nem vagy a császár barátja; mert ki önmagát királlyá teszi, ellenszegül a császárnak". Így szóltak a zsidók. — Pilátus eközben első rémületéből, melybe őt ezek a szavak ejtették, kissé összeszedte magát és ravaszul úgy tetette magát, mintha fenyegetésükből mitsem értene. Sőt inkább a zsidók esztelensége felett kezdett gúnyolódni: hogy ily csúfosan összemarcangolt embert tartottak királyuknak: „Íme itt a királyotok! Ez legyen aztán király"! Erre a gúnyolódásra haragjukban mintegy magukon kívül nemcsak a főpapok, hanem mindnyájan együttesen azt ordították: „El vele! El vele! Feszítsd meg őt"! Most már az egész világ kiáltozott Jézus, a Megváltó után! Az egész világ nyomta kezébe a megváltás jelvényét, a keresztet. Az Üdvözítő nem tudott ellenállni, kénytelen volt azt viselni.

Pilátus azután kissé komolyabb hangon így szólt a zsidókhoz: „A ti királytokat feszítsem meg? Hát nem szégyenlitek magatokat a ti királyotok megfeszítését tőlem kivánni? Hát nem természetellenes, nem szörnyű dolog ez"? A főpapok azonban azt felelték: „Nekünk nincsen királyunk, hanem csak császárunk". — Ám, ti főpapok és írástudók, ha nincsen többé királytok, ha Judától elvétetett a királyi

pálca, akkor az, aki előttetek áll, valóban a Messiás. Tetőtől talpig egészen olyan, amint a próféták a Messiást leírták. De ők azt mondják: „A császár a mi királyunk". — Ezek a szavak az Ószövetségnek valóságos felmondását jelentik. Hisz az volt a szövetség, melyet az Isten az izraelitákkal kötött: ő királyuk akar lenni és ők legyenek az ő népe. Számtalan, bámulatraméltó csodával erősítette, szentelte meg népe javára ezt a szövetséget, a jótétemények özönével áldotta meg azt. Igaz, hogy sokszor volt már oka panaszkodni népének hűtlensége miatt és hogy a szövetséget megszegte, amint ezt a prófétáknál oly megható szavakban teszi (p. o. Iz. 5, 1. — Jer. 2, 5. Mik. 6, 3.). Sőt azért már jó ideje annak, hogy népének közvetetlen kormányzásától visszahúzódott, amint azt régente Mózes által, azután kivált a próféták csaknem szakadatlan sora, az istenszövetség őrei által gyakorolta. De eddig még soha senki sem vonta kétségbe királyságának *jogos fennállását*. Most azonban az elzüllött papság felmondja Istenének a királyi jogokat, megszüntnek hirdeti az istenuralmat, megszentelt alkotmányát kiszolgáltatva az államhatalomnak, sőt megengedte, hogy császári hivatalnokok üljenek törvényt a Messiáskirály felett és erőszakosan követeli annak halálát; „Feszítsd meg őt! Nincsen királyunk, hanem csak császárunk". És így szólnak ugyanazok a zsidók, akik nemrég az Üdvözítőnek az ő igéretére, hogy tanításának elfogadása szabadokká teszi őket, makacs

kevélységgel azt felelték: „Soha senkinek nem szolgáltunk; hogyan mondhatod te: Szabadok lesztek“ (Ján. 8, 33.). Negyven év mulva mutatkoztak aztán ennek a kormányváltozásnak a következményei. — Pilátus utolsó kisérlete tehát, Krisztust megmenteni, hajótörést szenvedett. Hogy maga a zsinagóga kiáltotta ki a római császárt a zsidók királyának, ez hallgatást kényszerített neki, ez tette őt szótlanná. Az ellen tiltakozni, nem engedte meg az okosság. „A császár barátja“ akart ő maradni. A pertárgyalások ezzel véget értek. Mert, hogy tanúkat szólítsanak felmentésére, vagy egy ügyes ügyvéd védőbeszédet tartson mellette, arra nem is gondoltak. A helytartó csak azon volt, hogy a döntő ítélet kimondása miatt az összegyült tömeg előtt magát tisztázza és a közelgő törvényszéki kivégeztetéssel szemben a maga ártatlanságát ünnepélyesen megállapítsa.

II.

Az evangelium továbbá jelenti: Midőn Pilátus látta, hogy semmire sem megy, hanem még nagyobb zajongás támad, vízet vett és megmosta kezeit a nép előtt, mondván: „Én ártatlan vagyok az igaznak vérétől; ti lássátok“! Csodálatos, hogy a pogány Pilátust a bűn miatt, amelyet el akar követni, mindig félelem környékezi és hogy a rettenetes felelősség tisztán szeme előtt lebeg. Oly kiirthatatlanul véste az Isten az ő törvényét az ember szívébe, hogy magának a pogánynak

a lelkiismerete is megremeg a bűntől és büntetéstől. Azért Pilátus arra törekszik, hogy a gonoszteltet kézmosás és ártatlanságának bizonygatása által magáról elterelje, a felelősséget és az isteni büntetést másokra hárítsa. De fontoljuk meg kissé tüzetesebben ennek az embernek eljárását.

Megmosta kezeit. A zsidóknál az volt a szokás, hogy ha valami gyilkosság fordult elő, kézmosás által bizonyították be, hogy a gyilkos tettben nem részesek. Mózes ötödik könyvében ezt olvassuk: (21, 1, 6—8.) „Mikor megölt ember teste találtatik és nem tudni, ki a gyilkos, menjenek azon város vénei a megölthöz és mossák meg kezeiket és mondják: A mi kezeink e vért ki nem ontották. És elvétetik róluk a vér büntetése". Ezt a zsidó szokást, amely Pilátus előtt hivatalos és bírói állásánál fogva és a zsidókkal való folytonos érintkezése miatt, nem lehetett ismeretlen, használta most fel, hogy Krisztus ártatlanságát közeli megfeszítésében kijelentse. De mirevaló ez az üres látványosság, amely a szív tisztaságával semmi összefüggésben nincsen? Ha magadat salétromlúggal mosod is, ó Pilátus! mégis tisztátalan vagy gonoszságodban előttem" (Jer. 2, 22.). És ha Jordánnak minden vizeit és a Vöröstengernek minden hullámait kezeidre ereszted, a gyilkosságot nem mossák le rólad. Az esztelen tehát e hitvány szemfényvesztés által akarta magát elámítani és a világ előtt az ártatlanság látszatát megmenteni. Nincs nevetségesebb, undokabb és kárhozatosabb a szenteskedésnél.

A kézmosás után Pilátus, a mózesi törvénynek megfelelően, szóval kijelentette ártatlanságát. De mily nevetséges! Jézust igaznak nevezi és ugyanakkor vérről beszél, amelyet ez az igaz ki fog ontani. Úgy látszik, megfeledkezett az égbekiáltó igazságtalanságokról, amelyeket már korábban elkövetett ezzel az igazzal szemben, vagy azt tartja, hogy a jó és nemes cél megszentelte azokat. Most, midőn saját nyilatkozatai szerint a legnagyobbfokú igazságtalan halálítélet már a nyelvén volt, most kijelenti Krisztus ártatlanságát!

Végre az egész felelősséget másokra hárítja: „Ti lássátok"! Én nem állok jót a következményekért, azokért ti fogtok számolni. Ezzel a nép megelégedett; kijelenti, hogy belenyugszik! Mégis csak szörnyűség! A jövő nemzedék is viselje a gyilkosság bűnét! Sőt a még nem született gyermekeket is vérzálognak ajánlják fel! Az egész nép t. i. torokszakadtából azt kiáltja: „Az ő vére mirajtunk és *gyermekeinken*"! Borzasztó dolog! megátkozni önmagát, megátkozni tulajdon gyermekeit! Ugyan ki merné önmagát és másokat megátkozni? És ez az átok iszonyú módon teljesült! Ez az átok ijesztő árnyék gyanánt üldözte a zsidókat, úgy, hogy annak megvalósulását már látni sejtették, még mielőtt eljött az ideje. Midőn az apostolok a feltámadt Krisztust hirdették, eliszonyodva mondogatták: „Miránk akarjátok hárítani ennek az embernek a vérét"? (Ap. csel. 5, 28.). Úgy akartok minket előtüntetni, mint az ő halálá-

nak okozóit, mintha mi az ő személyében a Messiás személyét megöltük volna! Midőn aztán később az általuk királynak elismert római császár hatalmas seregei az országot elárasztották, ekkor mutatkoztak az elátkozás gyászos gyümölcsei a legborzasztóbb alakban. Ekkor csakúgy patakzott a vér; ekkor az istengyilkosokat és gyermekeiket ezerszámra legyilkolták, míg végre a szent városnak lerombolt falai, a templom tűze, a felfeszítettekkel elárasztott országútak, ezer meg ezer holttest a zsidók vérkiáltását el nem fojtotta. És még mindig rajt fekszik az átok ezen a népen. Még mindig idegenben bolyong, mintegy kitaszítva az atyai házból, áldozat, oltár, király nélkül, mint az isteni harag tárgya, a népek gúnyja, atyái gyalázatának élő emléke.

Istennek ez a büntetése azonban ne tartson bennünket vissza, hogy teljes lelkünkből és forró kívánsággal ne kiáltsunk: „Az ő vére mirajtunk"! Ti, keresztény szülők, adjátok még hozzá: „Az ő vére legyen a mi gyermekeinken"! Óh igen, Jézus Krisztus szentséges vére, légy mirajtunk, tisztíts meg minket! Az öldöklő angyal látta a husvéti bárány vérét a házak ajtófélfáin és az izraeliták megmenekültek a testi haláltól. Ments meg tehát minket is, ó Jézus, szentséges véred által a gonosz lélek incselkedéseitől, ments meg a lelki haláltól! Ó Istenünknek vére, áraszd el szívünket csordultig! Szentelj meg minket! Egyetlen egy cseppje se vesszen kárba rajtunk!

Végre megjött a pillanat, amidőn a pereskedés a halálos ítélet kimondásával véget ért.

III.

„Az ő vére mirajtunk és a mi fiainkon"! Úgy látszik, ez a kijelentés megnyugtatta Pilátust. Fölbátorította őt, hogy Barabbás elbocsátását a husveti ünnepre elrendelje, Krisztus felett pedig a halálos ítéletet kimondja. Pilátus, a római prétor hivatalos öltözetében, katonák és szolgáktól körülvéve, kik az államhatalom és a fenyítő törvényszék jelvényeit hordozták, erőltetett nyugalommal, méltósággal és fenséggel felállt. Mintegy varázsütésre lecsendesedett a dühöngő tömeg lármája és tombolása. Síri csend uralkodott az egész gyülekezetben. Mindenki leste, mindenki feszülten várta a bíró halálos ítéletét. Mindenki ajkán csüngött. Maguk az angyalok is leszálltak az égből, hogy a hallatlan színjáték tanúi legyenek, hogy megtudják, mi által érdemlette meg a halhatatlan a halált. De mekkora csalódás! Mennyire bámultak! A szabályos bírói ítéletnek semmi nyoma! Valamely határozott vétségnek semmi megnevezése, enélkül pedig még egy szándékosan igazságtalan bíró sem merné kimondani az ítéletet! Semmi hivatkozás a törvényre, amely szerint az elítélendő halált érdemelt. Olyan képtelenség történik, aminőt a világ még sohse látott! Sokan voltak ugyan már ártatlanúl elítelve, de az ártatlanság címén még soha senkit sem ítéltek halálra. A Szentírás mondja: „És Pilátus ki-

kimondotta az ítéletet, hogy legyen meg az ő kívánságuk és Jézust tetszésükre bízta, hogy feszítsék meg". Pilátus tehát nem valami bűntett miatt adta halálra az Üdvözítőt, hanem hogy a nép kívánságát teljesítse és neki kedvére járjon. Óh, rémüljetek el, ti egek! Szégyenpír borítsa arcodat, óh föld! Mint egy gonosztevőt ítélik el az Isten Fiát! Az ártatlanságot a bűnösöknek, a bárányt a ragadozó farkasoknak adják át! Most beteljesült a jövendölés: „Az emberfiát átadják a pogányoknak, hogy kigúnyolják, megostorozzák és megfeszítsék".

Az ítélet tehát ki volt mondva. Egy gyilkos és rabló pöre napokat és heteket vett volna igénybe. Krisztussal egy-két óra alatt végeztek. Ó Pilátus! A lázongó tömeget máskor katonáid, fegyvereid, szuronyaid által féken tartottad — miért nem most is? Hol a bátorságod, hol akaraterőd? Római, hol a büszkeséged? Miért nem halasztottad el az ítéletet legalább addig, mig a vihar lecsendesedik? A nép, egészen meglepve az oly gyors és kedvező eredményen, végtelen örömrivalgásban tört ki. Orditott örömében. Pokoli gúnykacajra fakadt. A főpapok pedig Pilátus köré gyűltek. Üdvözölték őt és barátságosan és hálásan szorongatták a kezét. A legboldogabb volt mégis az az álnok gonosztevő, Kaifás főpap. Gyorsfutárokat küldött szét egész Jeruzsálembe, hogy az örömhírt megvigyék. Az egész népet meghítta, a férfiakat és asszonyokat, az öregeket és a gyermekeket, hogy résztvegyenek Jézus Krisztusnak, az élő Isten Fiának a kivégeztetésén.

Az Üdvözítő némán és szótlanul állt az ítélőszék korlátjánál. Némán és szótlanul hallgatta a halálos ítéletet. Némán és szótlanul hallotta ellenségeinek káromlásait, gúnyolódásait, melyre mennyei felséges hallgatással felelt. Megalázott Szívének fájdalmát azonban felajánlotta az Istennek és kijelentette, hogy kész a halált is elszenvedni, mennyei Atyjának végtelen dicsőítéséért, a pokol tornácában tartózkodó lelkek megmentéséért, az egész világ üdveért. Annyi bizonyos, kétségtelenül bizonyos, hogy Krisztus ebben a pillanatban mindegyikünkre külön gondolt. Adjunk hálát az Üdvözítőnek ezért a Mementojáért! Valóban, nekünk szükségünk van arra, szükségünk van az ő kegyelmére. Mert már a paradicsomban kimondatott felettünk a halálos ítélet. Mindnyájunknak meg kell halnunk. Sajnos azonban, mi nem fogunk *ártatlanul*, mint Krisztus, a halálba menni. Add meg tehát nekünk a kegyelmet, óh ártatlanul halálra ítélt Üdvözítő, hogy mi legalább ne a bűnösök, hanem inkább az igazak halálával haljunk meg!

20. Krisztus a keresztet hordozza.

„Levették róla a palástot és saját ruhájába öltöztették és elvezették őt, hogy megfeszítsék". (Mát. 27, 31.)

Pilátus átadta az Üdvözítőt vádlói akaratának, hogy megfeszítsék. Haladék nélkül hozzáláttak a munkához. Igaz, hogy mióta

Tiberiás lett a császár, a római tanács ítéleteinél tíz napi, sőt császári ítéleteknél harminc napi időt engedtek. De még Rómában sem ragaszkodtak ezekhez a rendeletekhez, annál kevésbé az egyes tartományokban, ahol általános volt a szokás az ítéletet gyorsan végrehajtani. Rendesen legalább egy napot vártak. Csak ritkán hajtották végre a kivégzést még azon a napon, amelyen az ítéletet kimondták. De a főpapok ilyen halasztási időt nem adhattak Krisztusnak, mivel az ismert okokon kívül még attól is tartottak, hátha Pilátus eszére tér és a hozott halálos ítéletet megbánja és megváltoztatja. Azért nagyon is érdekükben állt, hogy eltegyék a láb alól Krisztust, mihelyt lehetséges. Fontoljuk meg:[1]

1. *az előkészületeket az utolsó útra;*
2. *az utat a város kapujáig.*

I.

Az előkészület az utolsó útra négy dologból állott. Mindenekelőtt a keresztet készítették el; lehet, hogy csak most faragták meg nagy gyorsan, vagy lehet, hogy ez már a végtárgyalás alatt történt meg; de lehet az is, hogy a rómaiak ilyen célokra már kész kereszteket tartottak készletben. Krisztus keresztjének a hossza, beleszámítva azt a részét, melyet a földbe mélyítettek, legalább négy méter volt. Mert az Üdvözítő lábai, midőn a kereszten

[1] Ján. 19, 16—22. Mát. 27. 31. Márk. 15, 20. Luk. 23, 32.

függött, meglehetős távolságban voltak a földtől, hisz a kereszten „felmagasztaltatott". Egy hosszú nádra is volt szükség, hogy az ecettel telített szivacsot szájához vigyék. A keresztgerenda, amely vagy derékszög alatt, vagy pedig a főgerendától két részben volt a főgerendához alkalmazva, bizonyára két és fél méter hosszú volt. Vastagsága és szélessége a célnak megfelelő volt. Joggal imádkozunk tehát: „Jézus, ki érettünk a nehéz keresztet hordozta".

Azután elkészítették a táblát a vádcímerrel, amelyet az Üdvözítő feje fölött a kereszten helyeztek el. Erre a célra egy viasszal bevont fatábla szolgált, hivatalos hirdetésekre mindig több ilyen táblát tartottak készletben. Erre volt karcolva a vétség neme. Krisztus számára Pilátus a vétségfeliratot latin, görög és zsidó nyelven készíttette el: latin nyelven, mint a császár nyelvén, a másik kettőben, mint a két nép nyelvén. Sokan ugyanis az országon kivül lakó zsidók közül, kik a husvéti ünnepre eljöttek, jobban értették a görög, mint a héber nyelvet. A feliratnak három nyelven való kiállítása különben mélyebb jelentőségű volt. A babiloni nyelvzavar az Isten haragjának volt a kifejezése. A szent kereszt, a kiengesztelés jelvénye arra való volt, hogy a nyelv egységét ismét helyreállítsa. A cél az volt, hogy a különféle nyelvű népek a hit és szeretet egységében a megfeszítettnek imádásában egyesüljenek. Krisztus bűncímere így hangzott: „A názáreti Jézus, a zsidók királya". Most tehát írásban bírjuk,

még pedig magától a bírótól, hogy Krisztust nem valami vétség miatt végezték ki, hanem csak azért, mivel *Jézus* volt, az az Megváltó és mivel az igazság országában *Király* volt.

Hogy vajjon Pilátus e felírat szerkesztésénél a főpapokat szándékosan akarta-e boszantani, nem lehet biztosan állítani. Elég az hozzá, hogy ők megsértve és megbántva érezték és mutatták magukat. Azért több szentírásmagyarázó nézete szerint, már itt a törvényszéki palota előtt a felírat ellen tiltakoztak, amiről sz. János persze csak később tesz említést és így szóltak Pilátushoz: „Ne írd a zsidók királya, hanem hogy amaz mondotta: Én vagyok a zsidók királya". Pilátus azonban, aki előbb oly engedékeny volt, felelte: „Amit írtam, megírtam", amiből a végkövetkeztetést ők maguk levonhatták: „És így maradjon is". Egy hivatalos okmányt ugyanis nem lehet oly könnyen megsemmisíteni. Ez csökkentené a felsőbbség iránt a tekintélyt, így tehát Pilátus tudta és akarata nélkül bizonyságot tett az igazságról. Tudta és akarata nélkül már előre megírt egy rövid tartalmú evangeliumot. Hogy az időt ne vesztegessék és Pilátust haragra ne ingereljék, a főpapok kivánságuktól elálltak.

Eközben a hóhérok elkészítették az Üdvözítőt az utolsó útra. Leszaggatták róla a bíborpalástot és ismét saját ruhájába öltöztették. Ez azért történt; mondja sz. Ambrus, hogy a kihurcoltatás alkalmával közönséges ruhájába öltözve, a nép őt, mint a most már leálcázott csalót, könnyebben felismerje, akit

néhány nappal ezelőtt hozsanna kiáltásokkal üdvözöltek. Ez az átöltöztetés az Üdvözítőre nézve ismét igen fájdalmas volt. A bíborpalást erősen odatapadt a sebekkel borított testéhez. Újra kezdett tehát a vér folyni. Ép oly kínos volt a sz. Fejre nézve a felső ruha felöltése. Miután ez ugyanis egydarabból állt és csak felül volt egy szűk nyilása, a fejen át kellett a vállakra lebocsátani. Ekkor erőszakosan és gúnyolódva neki mentek a töviskoronának, hacsak nem voltak még kénytelenek a nagyon is ágas-bogas töviskoronát előbb levenni és azután újra feltenni.

Végre elvezették Krisztust arra a helyre, a hol a kereszt állott. Nem képzelhetjük el másképp, minthogy az Üdvözítőt, amikor a keresztet először megpillantotta, természetesen szabad akaratának hozzájárulásával, borzalom és iszonyat szállotta meg és egész bensejében remegett. Hogyan remeg a gyermek a vessző láttára, a gonosztevő a kinzóeszközök szemléletére, az elítélt a gyilkos fegyver vagy a nyaktiló láttára! Igy és még sokkal jobban elborzadt az Üdvözítő, aki a bűnt kivéve, természetünk minden gyarlóságát és gyengeségét magára vette. Lelkében azonban a tisztán emberi érzelmeken kívül egyúttal magasabb, isteni gondolatok és érzések is támadtak. Hisz nem egyszer kivánkozott ő a kereszt után. Hogy gyötrődöm, míg az áldozatot be nem mutatom! Végre tehát eljött a várva várt óra. Alig pillantotta meg tehát az Üdvözítő a keresztet, legott üdvözölte azt, mint a világ üdvét. Átkarolta azt, mint egy régen

várt, végre megtalált legkedvesebb barátját. Isteni ajkával gyengéden megcsókolta. Örömmel szorította szentséges Szívére és azután saját kezeivel tette szent vállaira.

Ekkor a harsonával jelt adtak az indulásra és a királyok királyának diadalmenete megindult. Így jelenik meg majd egykor az Üdvözítő a kereszttel az ég felhőiben, hogy a jókat és rosszakat megítélje. Kisérjük el most az Üdvözítőt útjában a város kapujáig.

II.

Ha egész bizonyossággal megis nevezhetjük azokat a személyeket, kik ezen a körmeneten résztvettek, nem állíthatjuk ugyanezt a sorrendről, amelyben haladtak. Képzeljük el tehát magunknak a menet élén a századost — aki száz ember felett parancsolt — aki a Szentírás szerint a kivezényeléssel és kivégzéssel volt megbízva. Az ezredes a vár őrizetére maradt vissza. Különben a menetet kétségkívül egy erős szakasz katonaság kíserte, kik az elítélteket körülzárták, hogy minden szabadulási kísérletet megakadályozzanak. A százados díszkiséretét képezték a főpapok, az írástudók és a nép vénei. Azután következett egy katona, ki mint egy hírnök, lándzsáján vitte Krisztus bűncimerét. — Most jött az Üdvözítő. Utoljára katonai őrizet alatt jött a két lator bűncimerükkel a nyakukon. Szokás szerint ők is kénytelenek voltak keresztjüket maguk a vesztőhelyre cipelni, ami azonban nekik nem okozott túlságos nehéz-

séget, mivel természetüknél fogva izmos és testi nehéz munkákhoz szokott emberek voltak és vért nem izzadtak és kínos éjszakájuk nem volt. A menet végén lépdelt az emberek be nem látható sokasága, kik különböző indítookokból akartak a kivégeztetésen jelenlenni; kiváncsiságból, vérszomjas látványosságot jöttek nézni, ördöi gonoszságból, némelyek ő-zinte részvétből is.

Az Ószövetség előképei végre mindig jobban és jobban valósultak meg. Ez az Üdvözítő, aki most a keresztet cipeli, az ártatlan *Ábel*, kit irigy bátyja a mezőre vitt, hogy ott a fával agyonüsse. Ő az igazi Izsák, aki vá lain vitte a fát, amelyen atyja felakarta áldozni, még pedig ugyanazon a helyen veszi magára a keresztet, ahol egykor Izsák atyjától reárakott áldozatfát letette. Ő az igazi Mózes, aki a pálcát tartotta kezében, hogy a Vörös tengert két részre ossza és népét az egyiptomi szolgaságból megváltsa. Ő az igazi Dávid, aki fegyver helyett pásztorbottal Goliát ellen szállt sikra.

A menet megindult Pilátus palotájától keletről nyugat felé a városon keresztül jóval több ezerkétszáz lépésnyi távolságra. Gondosan keresték a legnépesebb utcákat. Quintilian írja[1]: „Valahányszor egy gonosztevőt keresztre feszítünk, a legnépesebb utcákat választjuk, hogy a tömeg láthassa és félelemmel teljék el".

Amit az Üdvözítő ezen a keresztúton kiállott, minden fogalmunkat felülmúlja. Az

---

[1] Sepp. Das Leben Jesu Christi VI. 303.

egyenetlen, dombos utcán a sebek az összeroncsolt vállakon minden lépésre mindig mélyebben hatoltak a testbe és mindig tátongóbbak lettek! A nehéz keresztfa óh hányszor ütődött a tövissel koronázott főhöz. Óh mily nehezen vánszorgott tova az iszonyúan fáradt, teljesen kimerült Üdvözítő a súlyos teher alatt! Egyszerre csak megáll a menet. Mi történt? A mindenható, a végtelen erős, az erőtlenségtől a földre esett és a keresztfa őreá. A fájdalomtól görnyedez a porban mint az összetiport féreg. De a katonák tudnak magukon segíteni. Ostorcsapások és szúrós tövisekkel, a melyekkel római szokás szerint ütötték, ismét lábra állították. Krisztus tovább vánszorog. De íme, nehány száz lépésnyire másodszor, azután a városkapuhoz közel harmadszor is elesik. Gyakori bűnbeesésünk ennek az oka.

Ha már nagyok voltak Krisztus testi szenvedései, akkor még nagyobbak voltak szentséges Szívének fájdalmai. Nem említve halálos ellenségeinek gúnyolódásait, kik minden kitelhető módon káromlások, leköpések, ökölcsapások és lábrugások, kő- és sár dobálások által ördögi örömüket elégítették ki. Szomorítóbb volt Krisztusra nézve az, hogy a halálos ítélet sokaknál azok közül is, kik a peres tárgyalások alatt még féligmeddig vele tartottak, nem tévesztette el a hatását. Azt mondogatták egymás között: „Tehát mégis csak csalónak, bűbájosnak, istenkáromlónak, lázítónak kellett lennie, különben a dolog nem végződött volna ilyen rosszúl".

A legnagyobb kín azonban az Üdvözítőre nézve, mely Szívét teljesen átjárta, fájdalmas Anyjának látása volt. Midőn előbb a tömeg bámulatára csodákat művelt, midőn diadalait ülte, midőn az egész nép örömujjongás között vonult Jeruzsálembe, szentséges Anyjával sohasem találkozott. Most azonban, midőn a halálos ítéletet Krisztus felett végérvényesen kimondották, a vértanúk királynője útra kelt, hogy Fia gyalázatában és keresztjében részt vegyen, hogy halála óráján, mint anya, neki segítségére legyen. Sietett tehát szt. János kíséretében egy mellék úton a menet után és az uccának egy keresztező pontján hirtelen Fiával szemben állott. Óh mily szomorú találkozás! Mily szívetszaggató látvány! A könnyek árja hullott a fájdalmas Szűz szeméből! A Fiú szenvedései a tűz hevével kínozták az anya szívét, az anya szenvedései a tűz hevével kínozták a Fiú szívét. Hogy néhány szóval vigasztalják egymást, nem volt nekik megengedve. Bánatos tekintetük azonban ékesszólóbb volt bármily szónál. Valóban, a kereszthordozó Üdvözítő és Szentséges Anyja olyan jelenet, mely köveket megindíthatna!

A menet végre megérkezett a „kert kapunál", a paradicsomszépségü kertekről nevezték így, amelyek előtte elterültek körös-körül a Kálváriahegy tövében, amely az életfáját fogja hordani. Lassú léptekkel halad az Üdvözítő a kapun keresztül. Uralkodói méltóság nyugodott vállain. Most még egy lépés — még egy második — még egy har-

madik és utolsó lépés — és Jeruzsálemnek hátat fordított — még pedig visszavonhatatlanul és mindörökre. „Mint ahogy a tyúk egybegyűjti csirkéit szárnyai alá", így panaszkodott még néhány nap előtt, úgy akartam én összegyűjteni fiaidat" (Mát. 23, 37.). De Jeruzsálem nem akarta. Száműzte falai közül. A kegyelem ideje most lejárt, a látogatás napjai most elmúltak. Jeruzsálem most elvettetett, a pusztúlásnak és enyészetnek átadatott.

Amint az Üdvözítő Jeruzsálemnek és a zsidó népnek, úgy hátat fordít a századok folyamán némely keresztény népnek, keresztény családnak és egyes léleknek is visszavonhatatlanul, de csak akkor, jól jegyezzük meg ezt, ha őt, mint a megátalkodott zsidók erőszakosan űzik ki.

Már pedig nincs borzasztóbb valami, mint Krisztust magától eltaszítani. Ha volna közülünk oly szerencsétlen, aki halálos bűn által ezt megtette, siessen felhasználni a látogatás és kegyelem idejét imádság, bűnbánat és jóságos cselekedetek által kényszerítse az Üdvözítőt, hogy minélelébb térjen vissza. De mindnyájan fogadjuk meg előre, hogy Krisztust mindenáron magunknál és magunkban megőrizzük. Kérjük tőle ezt e kegyelmet, mint az Emmausba menő tanítványok: Maradj velünk, mert esteledik (Luk. 24, 29.). Igen Krisztus maradjon nálunk, maradjon országunkban, maradjon családunkban, maradjon szíveinkben, egyesítsen bennünket magával az örökkévalóságban!

21. Az út a vesztőhelyre.

„És midőn vezették őt, megfogtak egy Simon nevű cirenei embert, ki majorjából jött és rátették a keresztet, hogy Jézus után vigye. Követte őt pedig nagy népsokaság és asszonyok, kik szánakoztak és siránkoztak felette". (Luk. 23, 26, 27.)

Miután a keresztheordozó Üdvözítő a kertkapun áthaladt, megindult lassan a menet, a már leírt módon, a Kálvária felé. Bizonyos távolságra a nyers tömegtől, követték a fájdalmas Anya és János, akikhez csatlakoztak valószínűleg a város kapujánál azok a jámbor asszonyok, akiket később Máriával ott találunk a kereszt alatt. Csak *egy* körülmény az, amely a keresztútnak ezt a második részét nevezetessé teszi: t. i. az a körülmény, hogy Krisztus keserves kínszenvedésének kezdete óta a zsidók először mutattak részvétet iránta és ezáltal neki enyhülést és vigasztalást szereztek. Elsősorban a főpapok tanusítottak iránta részvétet, persze kegyetlen részvet volt az, mivel rábírták a hóhérokat, hogy Krisztusról a keresztet levegyék és egy idegen férfiura rakják. Azután részvétet tanúsítottak iránta a népsokaság között levő jeruzsálemi asszonyok, kik Krisztus felett szánakoztak és siránkoztak, akik közül az egyik még kendőt is nyujtott neki a vércseppek letörlésére. Fontoljuk meg azért:[1]

[1] Mát. 27. 32. Márk 15. 21. Luk. 23. 26—31.

I. *a főpapok részvétét;*
II. *a jeruzsálemi asszonyok részvétét.*

I.

Mennél tovább haladt a menet, annál inkább aggódtak Krisztus ellenségei, hogy a Kálváriát nem éri el. Már a városban háromszor rogyott össze a kereszt alatt. Most pedig, amikor lassanként hegynek mentek, kimerülése tetőpontját érte el. Attól lehetett tehát félni, hogy Krisztus nem fog gyalázatos keresztthalállal meghalni, hanem már előbb végzi be életét. Ennek elejét kellett venni. Ellenségei tehát útat-módot eszeltek ki, hogy neki némi könnyebbséget szerezzenek. De ki segítsen Krisztusnak a keresztet vinni? Maguk a római hóhérok is szégyelték volna ezt megtenni, mert a kereszt a gyalázat és átok fája volt. Épen jókor jött velök szembe egy cirenei Simon nevű idegen férfiú. Vannak szentírásmagyarázók, kik az ő nagyon is zsidó hangzású nevéből azt következtetik, hogy zsidó származású volt. Mások ellenben sz. Hiláriussal, sz. Ambrussal, sz. Leóval és tiszteletreméltó sz. Bedával azt hiszik, hogy pogány volt. Ugyanis az istengyilkos zsinagóga elvetése után a pogányvilág volt *hivatalos* Krisztus követésére. Pogány embernek jutott tehát a szerencse, hogy Krisztus után a keresztet vigye. Simon földjéről tért hazafelé, amely Jeruzsálem közelében volt és mivel délfelé járt az idő, a városba indult. Mihelyt a főpapok megpillantották, biztatták a kato-

nákat, hogy Krisztus keresztjét tegyék az idegennek a vállaira.

A hóhérok az indítvánnyal nagyon megvoltak elégedve. Hihetőleg már éjfél óta szolgálatban voltak és azért igen elfáradtak. Sőt mivel az események gyors egymásutánban történtek, talán még alkalmuk sem volt valamit enni. Azért már régen várták a dolognak a végét és az Üdvözítőnek ismételt földreesése által okozott késés miatt nagyon káromkodtak. Eltek tehát jogukkal, amely őket mint római katonákat megillette, hogy a vidéken, ha szükség kívánja, mindenkit, aki nem római, robotmunkára kényszeríthetnek. Megfogták Simont és a keresztet rátették. Minden ellenkezés dacára belekellett nyugodnia, mivel a rómaiak, ha valaki ilyen robotszolgálattól szabadkozott, arra súlyos fenyítéseket szabtak. „Ha a robotmunka megkezdődik", mondja Arrian[1] pogány író „és a katona hajt, engedj, ne állj ellen, ne zúgolódjál, különben verést kapsz és elveszted öszvéredet". Biztosan nem lehet megállapítani, vajjon Simon egymaga vagy az Üdvözítővel közösen vitte-e a keresztet. Az előbbi mégis a legvalószínűbb. Ez a vélemény ugyanis egyrészt jobban megfelel sz. Lukács szavainak, hogy Simon Krisztus után vitte a keresztet; másrészt jobban megfelel a célnak, amelyet a főpapok elakartak érni, hogy Krisztus időelőtti halálát mindenáron megakadályozzák.

Itt az a kérdés merül fel, miért tért el

---

[1] Sepp, Das Leben Jesu Christi VI. 306.

Krisztus eddigi szokásától, aki különben minden új szenvedést szívből üdvözölt és könnyebbülést soha el nem fogadott. Kimerülése ugyan a legmagasabb fokot érte el és emberileg szólva, segítség nélkül nem volt többé képes a keresztet tovább cipelni. De nem szenvedett-e már eddig is annyit, ami messze túlhaladta a természet törvényeit? Nem volt-e már eddig is folytonos csodára szükség, amely őt oly nagy szenvedések elviselésére képesítette? Az Üdvözítő mindenekelőtt arra akart bennünket figyelmeztetni, hogy jogosan a bűnösöknek, kiket Simon képviselt, kellett volna a keresztet viselniök és meghalniok, hogy ő nem a saját, hanem a bűnösök halálát szenvedi el. Miután azért Krisztus a keresztet először győzelmi jel gyanánt a sátán ellen viselte, átengedte azt Simonnak. Azután még egyszer azt a fontos tanítást akarta lelkünkre kötni, amelyet oly sokszor hirdetett, hogy az örök üdvösség elnyerésére nem elégséges, hogy ő viselte érettünk a keresztet; hanem inkább nekünk kell a keresztet ő utána vinnünk, hogy a mennyországba jussunk. Végre ezáltal azt kötötte lelkünkre, hogy ne csak azt a keresztet viseljük türelemmel, amelyet közvetlen az Isten küld ránk, hanem azt is, amelyet, mint cirenei Simonnál történt, az emberek gonoszsága rak vállainkra. És bizonyára ez az utóbbi fajta kereszt nem ritkaság és azonfelül igen nyomasztó. — Látunk szülőket, kik súlyos keresztet hurcolnak. Ki rakta azt vállaikra? Az elfajult gyermekek, az engedetlen,

a világ örömében elmerült fiuk és leányok. — Emitt van egy keresztény férj, akinek súlyos keresztet kell hordoznia. Ki terhelte meg vele? A kötelességéről megfeledkezett feleség, ki a háztartást és a gyermekek nevelését elhanyagolja és gyanus egyénekre kacsintgat. — Itt van egy hitvestárs, kinek súlyos keresztet kell viselnie. Ki rakta vállaira? A részeges férj, aki otthon aztán szitkokra, Istenkáromlásokra fakad. Vannak még más keresztény hivők, kik nehezen hordozzák keresztjüket. Kinek köszönik azt? A rágalmazó nyelveknek, melyek jó hírnevüktől megfosztották.

Természetes, hogy magában véve nehéz és megalázó, türelemmel és Isten akaratán való megadással viselni a keresztet. De könnyü lesz, ha mi is, mint cirenei Simon, folyton Krisztust tartjuk szem előtt és inkább őrá, mint a keresztre tekintünk, amelyet magunk után cipelünk. Ha az első pillanatra Simon is a kereszt gyalázatától és terhétől visszariadt, az Üdvözítő kegyelme által minden lépésre könnyebb, sőt édes lett, annyira édes, hogy később ép oly nehezen vált meg tőle, mint kezdetben vállaira vette. Tekintsünk azután a kereszthordozás gyümölcseire és hasznára is. Nemcsak Simon, hanem egész családja megtért. Fiai; Rufus és Sándor püspökök lettek, ő és fiai a katolikus Egyháznak, a mennyországnak szentjei lettek. Boldog azért az, kit az Isten a keresztviselésre választ ki!

Vegyük fontolóra a jeruzsálemi asszonyok részvétét.

Részvétüket kesergés és siránkozás által

nyilvánították. Valószinű a város előtt történt az, ahol az út jelentékenyen kiszélesbedett. Az asszonyoknak ez által alkalmuk nyilt, nagyobb számban az Üdvözítő köré seregleni. Annál is könnyebben történhetett ez most meg, mivel a keresztet nem kellett többé viselnie, — Hallhatatlan dicsőség volt és marad is az asszonyi nemre, hogy míg a menetet kísérő jeruzsálemi férfiak közül nem volt egy sem, aki csak valamit is tett volna, hogy az Üdvözítőnek a keresztet megkönnyítse, ezek az asszonyok keserves könnyeket hullattak és hangos jajgatás által tanusították részvétüket. A szenvedés történetében általában sokkal több részvevő asszonynyal találkozunk, mint férfival. Prokula, Pilátus felesége volna az első. De így van ez még most is. Ha arról van szó, hogy nagybőjti szentbeszédek, keresztúti ájtatosságok alkalmával a szenvedő Üdvözítőről elmélkedjünk, hogy ezáltal részvétet mutassunk iránta, legtöbbnyire asszonyok és hajadonok azok, akik Krisztushoz közelednek. De annál lélekemelőbb és épületesebb az is, ha itt és sok más helyen számos férfi és ifjú találkozik, kik az általános szabály alól kivételt képeznek. Ez tiszteletet érdemlő bizonyitvány, melyet maguk állítanak ki jámbor érzelmükről és jellemszilárdságukról. Méltóan lépnek egy sz. János egy Nikodémus, egy arimáthiai József nyomdokaiba.

A jeruzsálemi asszonyoknak ez a nyilvános részvétkifejezése, kik nem törődve a katonákkal és főpapokkal, hangosan siránkoztak,

valóban hősiesség számba megy. Mert zsidó írók jelentése szerint[1] szigorúan meg volt tiltva hangos jajkiáltásokban kitörni afelett, kit a főtanács beleegyezésével végeztek ki. Sőt a legközelebbi rokonoknak el kellett jönniök és a birákat és tanúkat üdvözölniök jeléül annak, hogy szívükben semmi sincs ellenük és az ítélettel meg vannak elégedve. Ez a szertartás Krisztusra vonatkozólag nem történhetett meg, mivel a kivégeztetés nagyon gyorsan következett be. Sőt a rómaiaknál — Krisztust pedig a rómaiak ítélték halálra és végezték ki — ebben a tekintetben az emberi érzésnek minden korlátját átlépték. Nem volt ritka eset, hogy a római zsarnokok a szülőket kényszerítették, hogy száraz szemmel nézzék gyermekeik kivégeztetését. Kaligula császár egy atyának, ki rosszullét által akarta magát kimenteni, gyaloghintót küldött. Egy másikat közvetlenül fiának kivégeztetése után, víg lakomára hítt meg. Annálinkább csodálhatjuk egyrészről azt, hogy az asszonyok minden tilalom dacára hangos jajkiáltásban törtek ki az isteni szenvedő felett, és ez által bizonyos tekintetben a bírót nyilvánosan igazságtalanságról vádolták, másrészről, hogy a katonák az asszonyokat e miatt nem bántották, a főpapok tombolása és lármája és átkozódásai iránt pedig egykedvüek voltak, azzal keveset törődtek.

Azért az Üdvözítő is elismerte ezeknek az asszonyoknak a hősiességét. Megfeledkezve

---

[1] Sepp. Das Leben Jesu Christi VI. 310

önmagáról és fájdalmairól, szeretettel szólt hozzájuk és megjutalmazta részvétüket azáltal, hogy dicsérte lelkibuzgóságukat és bűnbánatra intette őket. Mert ezek közül az asszonyok közül, kik a nagy tömeggel haladtak, csak kevesen tartoztak az Úr tulajdonképeni tanítványai közé: az utóbbiak a fájdalmas Anya társaságában messziről követték a menetet. Legtöbben a siránkozó asszonyok közül nem természetfeletti indítóokból hullattak könnyeket, nem azért bánkódtak, mivel Krisztust mint Isten Fiát megbántották, hanem természetes emberi részvétből. Kétségkívül voltak közöttük olyanok is, kik még istenségében sem hittek, Krisztusban legfeljebb olyan embert láttak, kit ártatlanul ítéltek halálra, vagy olyan gonosztevőnek gondolták, ki bűnös volt ugyan, de akit kelleténél túl büntettek. Eszerint szenvedésének látása legtöbb asszonyra, minden érték és haszon nélküli volt, lelkük üdvét tekintve. Azért az Üdvözítő egyenest felkérte őket, hogy siránkozásukkal hagyjanak fel és ehelyett maguk és bűneik felett és gyermekeik bűnei felett siránkozzanak. Hogy őket azonban természetfeletti bánatra segítse, az Isten büntetésére figyelmeztette őket, amely az istengyilkosság miatt Jeruzsálemet érni fogja és a szent város teljes elpusztulására, hogy abból megismerjék a bűnök rettenetességét és gonoszságát. „Mert ha ez a zöldelő fán történik, mi lesz akkor a szárazzal"? Az Üdvözítő azt akarja mondani: „Ha énnekem, az ártatlannak, ki olyan vagyok, mint a zöldelő fa, idegen bűnök

miatt, amelyeket magamra vettem, ennyit kell szenvednem, mi történik majd a száraz fával, magával a meg nem térő bűnössel?" Az Üdvözítő ezzel az asszonyoknak, hálául az ő, habár csak természeti részvétükért is, hathatós indítóokokkal szolgált a töredelmességre és bűnbánatra, más szóval: megtanította őket arra, miképen elmélkedjenek az ő keserves kínszenvedéséről.

Az Üdvözítőnek ez az oktatása megérdemli, hogy mi is figyelemmel kisérjük. Mert könnyen megeshetik, nevezetesen a nővilágnál, amely természeténél fogva lágyszívűbb és azért a részvétre és könnyekre hajlandóbb, hogy Krisztus szenvedéséről nagyon természetes módon, azért minden haszon nélkül elmélkedünk. Mi ugyan mindnyájan hisszük, hogy a Megfeszített az Isten Fia, de szenvedésének megfontolásánál ezt igen könnyen elfeledjük és benne csak szenvedő embert látunk. Ha azt óhajtjuk, hogy az ő szenvedéséről és haláláról való elmélkedés Krisztus előtt igazán kedves legyen, kell, hogy Őbenne a szenvedő Istenembert felismerjük. Ez az elmélkedés legyen aztán bánattal egyesítve bűneink felett, hogy legalább töredelmes, bűnbánó érzelmeket keltsen bennünk.

Ezek között az asszonyok között volt azonban egy, a mint a sz. hagyomány beszéli, aki nem csupán könnyei és siránkozása által, hanem tettleg is könnyebbülést szerzett Krisztusnak az ő szenvedéseiben. Szeraphia volt ennek az asszonynak a neve, vagy mások

szerint Berenice (Veronika). A hagyomány szerint Heródes családjából származott és ugyanaz az asszony volt, kit az Üdvözítő a sok évi vérfolyástól gyógyított meg. Soha sem feledkezett meg erről a jótéteményről. Most meglátta az ő életének jótevőjét ily nyomorban, ily kínban, arca egészen vérrel borítva. Szeretetében tehát túltette magát minden félelmen, minden emberi tekinteten. Keresztül tör a népsokaságon, sem a hóhérokra, sem a zsidókra nem ügyel: Üdvözítője előtt térdre borul, egy keszkenőt nyújt neki, hogy törölje le azzal a vércseppeket. A poroszlók mintegy megkövülve állottak ott, de nyugodtan nézik, ami történik. Krisztus teljesíti az ő kívánságát. De mennyire bámult, midőn az Üdvözítő a keszkenőt neki visszaadja és azon Krisztus szentséges arcát látja! Ilyen képet, az Istenfiának a képét még senki sem kapta ajándékba. Szorgosan megőrizte azt, naponként megtekintette és tiszteletben tartotta. A világ minden kincseért oda nem adta volna. Később, hogy a kereszténységnek öröksége maradjon, átadta Péter apostolfejedelem harmadik utódjának sz. Kelemennek. Mostantól kezdve nem hívták többé Szeraphiának, hanem Veronikának, azaz valódi kép-nek.

Manapság, sajnos, a szenvedő Üdvözítő képét sok keresztény nem becsüli, nem tiszteli annyira. A legkülönbözőbb képek díszítik lakásaikat. De hasztalan keressük a megfeszítettnek a képét. Nagyon természetes, hogy nemcsak nevetséges, hanem a botrá-

nyos és szemérmetlen képek mellé, amint azok nemcsak a képcsarnokokban és az újpogányvilág palotáiban, hanem még a keresztény lakásokban is találhatók, olyanoknak lakásaiban, kik vallásukra és katholikus hitükre még valamit adnak, a szenvedő Üdvözítő és szűz Anyja képei éppenséggel nem is illenének. „Micsoda egyesség lehet Krisztus és Bélial között"? (II. kor. 6, 15.)

Befejezésül még egy rövid tanulság, amely a megfontolt eseményekből következik. Jézus Krisztus ugyanis személyesen most már nincs többé szenvedő állapotban. Bement az ő dicsőségébe, a mennyországba. Azért mi nem vehetjük le róla többé személyesen a keresztet, mint cirenei Simon, keszkenőt sem nyujthatunk neki, mint Veronika. Ámde a szenvedő Üdvözítő tovább él a szenvedő keresztviselő testvéreiben; a betegeknek és haldoklóknak pedig szükségük van verítéktörlőre. Ha tehát meggondoljuk, amit az Úr Jézus mond: „Amit egynek ezen legkisebb testvéreim közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek" (Mát. 25, 40.) arra tökéljük el magunkat, hogy az irgalmasság cselekedetei által nemcsak szenvedő embertársunk keresztjét, főképen a szegénység keresztjét iparkodunk tehetségünk szerint megkönnyíteni, hanem megszánjuk a beteg és halállal küzdő felebarátainkat is, testvéri szeretettel és türelemmel töröljük le homlokaikról a fájdalomsújtotta verejtéket, siessünk őket bátorítani és vigasztalni. Krisztus lesz ezért bőséges jutalmunk. Minket sokkal értékesebb ajándék-

ban fog részesíteni, mint szent Veronikát, szívünkbe fogja vésni az ő képét. A kereszt pedig, amelyet magunk türelemmel és örömmel hordunk Krisztus után, azután a kereszt, amelynek elviselését embertársunknál megkönyíteni törekedtünk, bennünket is, mint cirenei Simont, életszentségre és a mennyei örömekre fog segíteni.

22. Krisztust keresztre feszítik.

„És mikor azon helyre értek, melyet Kálváriának hívnak, ott megfeszítették őt" (Luk. 23, 33.).

Sokszor megtörtént, hogy az Üdvözítő harminchárom évig tartó földi életében nagyon elfáradt. Elfáradt, midőn Egyiptomból visszatért. Elfáradt, midőn tizenkétéves korában Jeruzsálembe ment, sokszor elfáradt a nehéz munkától a názáreti házban, elfáradt később apostoli útjain; fáradt volt, midőn Jákob kútjánál a szamaria asszony őt találta; elfáradt, midőn Izrael házának elveszett juhocskái után sietett: de még sohasem fáradt el annyira, mint azon a napon, amelyen a Kálvária hegyére kellett mennie. Azonban éppen most érkeztek meg a hegy magaslatára és ezzel mindenkoron véget értek fárasztó vándorlásai. Még csak nehány óra és örök nyugalomra tér.

A Kálvária-hegy, melyet golgotának vagy agykoponyahegyének is neveztek, magában nem volt valami jelentékeny magasságú hegy. Mégis a város mély fekvése miatt elég tekintélyes magaslat volt. A hegy az emberi koponyához való hasonlóságától nyerte nevét.[1] Ott kellett tehát az Üdvözítőnek meghalnia. Sohasem volt ugyanis megengedve, hogy valamely gonosztevőt a város falain belül kivégezzenek. Sz. Pál apostol különösen figyelmeztet arra, hogy Krisztusnak a kapun kívül kellett meghalnia (Zsid. 13, 12.), amint az egész nép átkával terhelt bűnbakot is a vacokból kivezették. Sz. Leo így ír:[2] Krisztus, mint husvéti báránynyunk öletett meg; de miután új és valódi engesztelő áldozatnak ajánlotta fel magát az Atyának, nem a templomban, amelynek joga, hogy megszenteltessék, véget ért, nem a város falain belül, amely gonoszsága miatt a pusztulásra várt, hanem künn a táboron, a városon kívül feszíttetett meg, hogy miután a régi áldozatok titka megszünt, az új áldozati ajándék egy új oltáron mutattassék be, és Krisztus keresztje ne legyen oltár a templom, hanem az egész világ számára".

Midőn a hegyre felértek, valószínű, hogy a római törvények szerint először a két latrot megostorozták. Az ostorozás mindig megelőzte a megfeszítést. Eközben az Üdvözítőt, aki már megostoroztatott, egy sziklaüregben lábainál rövid időre kalodába tették, hogy

---

[1] Wetzer und Weltes Kirchenlexicon: Artikel: Kalvarienberg. Lohmann S. J., Das Leben unseres Herrn und Heilandes Jesu Christi. 269.
[2] Serm. 8 de Pass. c. 5.

meg ne szökjék. Innen ered talán a monda az Üdvözítő fogságáról, habár ez arra a szűk helyre is vonatkozhatik, amelybe éjjelre el volt zárva.

Midőn a latrok megostorozása véget ért, az Üdvözítő kivégzéséhez láttak.

Fontoljuk meg[1]:

I. *az utolsó készülődéseket a megfeszítéshez;*

II. *magát a kereszrefeszítést.*

I.

Az utolsó készülődések a keresztrefeszítéshez abban állottak, hogy az Üdvözítőt megkínálták mirrhaborral és azután ruhájától megfosztották. Az első eseményt Márk evangelista így beszéli el: „És mirrhával vegyített bort adtak neki inni; de nem fogadta el". Máté evangelista következőleg írja le: „És epével vegyített bort adtak neki inni. És mikor megízlelte, nem akart belőle inni". Látszatra ez a két értesítés két okból ellentmond egymásnak. Sz. Márk azt mondja, hogy a bor mirrhával, sz. Máté, hogy epével volt vegyítve. Az előbbi azt írja, hogy az Üdvözítő az italt nem fogadta el, az utóbbi, hogy előbb megízlelte és csak azután utasította vissza. Azonban, amint mondottuk, az ellenmondás csak látszólagos. A görög szónak, t: i. melyet epével fordítunk magyarra, tágabb értelme van. Nem jelenti csupán a tulajdonképeni epét, hanem általában minden keserű, illatos füvet,

[1] Mát. 27, 33—34. Márk 15, 22—28. Luk 23, 33. Ján. 19; 18.

mint aloët, cassiát, sáfránt, mirrhát, sőt bármi más ilyenfajta füvekkel vegyített folyadékot. A második nehézséget pedig, mely onnan eredt, hogy sz. Márk nem említi fel azt a körülményt, hogyan ízlelte meg Krisztus a mirrhabort, úgy oldjuk meg, ha megfontoljuk, hogy sz. Máte ez esemény elbeszélésénél a proféta szavaira gondolt: „És epét adtak nekem eledelül" (Zs. 68, 22.), amelyekben azt mondja, hogy Krisztus ebből a keserű eledelből csakugyan valamit meg fog ízlelni.[1] Az utóbbi tehát ugyanazt az eseményt írja le, amelyet Márk evangélista beszélt el, csak pontosabban és tökéletesebben.

A zsidóknál szokásban volt a halálraítélteknek bizonyos opiumféle, altató és kábító szerekkel vegyített erős bort italúl nyujtani, hogy a kivégzés fájdalmait kevésbé érezzék. A mirrhának is megvolt az a hatása, hogy némi kábulást szerezzen. Rendszerint szánakozó asszonyok voltak, néha még előkelő hölgyek is, kik megtiszteltetésnek vették, ha a kivégzendőkkel ezt a szívességet megtehették; különben közköltségen rendelték meg a mirrhabort. A római prétorok korában is megmaradt ez a szokás.

Eszerint tehát az Üdvözítőnek is odanyujtották a gonosztevőknek szánt italt. Megízlelte, de nem ivott belőle. Ő nem akart meghalni, mint Sokrates, a pogány bölcs, az elkábulás állapotában, hanem teljes öntudattal akarta

[1] Sűrűbb folyadék ugyanis, mint a tej és így itt a keserű füvekkel erősen vegyített bor is, a nyelvszokás szerint, majd eledelnek, majd italnak mondható.

a halált elszenvedni. De mégis megízlelte a bort. Sok szenvedése dacára ugyanis az Üdvözítő még nem érzett különös fájdalmat nyelvén és inyjén. De ennek meg kellett történnie, hogy egyrészt eleget tegyen az összes nyelvhibákért, istenkáromlásokért, szeretetlen rágalmazó és szemérmetlen beszédekért; másrészt, hogy eleget tegyen a mértékletlenség, a szigorú- és enyhített bőjt parancsának megszegéseiért. Ezert ízlelte meg az Üdvözítő a bort, amelynek a hozzávegyített mirrha miatt nagyon undorító mellékíze volt.

Azután megfosztották Krisztust ruháitól. Szokás volt a rómaiaknál, hogy azokat. akik a kereszten haltak meg, egész az ágyékruháig levetkeztették. Miután az ostorozás alkalmával már hasonló jelenetnek tanúi voltunk, itt rövidre foghatjuk a szót. Csak azt jegyzem meg, hogy ez az utóbbi levetkeztelés sokkal fájdalmasabb volt az elsőnél, főleg sokat szenvedett Krisztus szent válla, amelyen a keresztet hordozta. Az újonnan felszaggatott sebek égtek, mint a tűz. Azonfelül sokkal szégyenítőbb is volt, mivel nemcsak a katonák előtt, mint előbb, hanem az egész nép, férfiak és nők szemeláttára történt. Az Üdvözítő azonban az emberek szemérmetlenségeért teljes és bőséges eléglételt akart nyújtani. Azután, mivel már világrajötte alkalmával eljegyezte magának a szegénységet, hű akart ahhoz maradni mindhalálig és a legnagyobb szegénységben akart meghalni.

Vegyük most már fontolóra a keresztrefeszítést.

II.

Mindenekelőtt vizsgáljuk meg, miért kellett az Üdvözítőnek éppen kereszthalállal kimulnia és nem más módon.

Az okok közül, amelyek első sorban a főpapokat, írástudókat és farizeusokat arra bírták, hogy a keresztrefeszítést sürgessék, a legfontosabbat már ismerjük. Ők haragjukat és bosszújokat teljes mértékben akarták az Üdvözítőn kitölteni, emiatt választották a *legfájdalmasabb* nemét a halálnak; gyalázattal akarták Krisztus nevét elborítani és követőit visszariasztani, ezért választották a *legmegbecstelenítőbb halálnemet*. Egy római író így kiált fel: „Könnyelműséget követ el, ki egy szabad polgárt megkötöz, gaztettet, ki őt megveri; de őt halálra ítélni csaknem az apagyilkossággal határos". Sz. Pál apostol is a legnagyobb megaláztatásnak mondja a kereszthalált. Egy másik okát az a körülmény szolgáltatja, hogy miután Krisztus és Barabbás közti választás az utóbbi javára dőlt el, közvetetlen utána először hangzott fel a szó: „Feszítsd meg őt"! A keresztbüntetést, melyet Barabbás érdemelt meg, a zsidók Krisztusra rótták.

Továbbá ami a rómaiakat illeti, ezek igen találóan azokat szokták a keresztre felmagasztalni, kik a császár ellen fellázadtak és csellel és erőszakosan trónra akartak jutni. Azonfelül úgy illett, hogy mégis az Üdvözítőnek is, akit királlyá koronáztak, uralkodói trónt

készítsenek, még pedig olyant, mely a koronázási ünnepségeknek megfelelt.

Azután a mennyei Atya Fia halála által meg akart dicsőíttetni. Mennél fájdalmasabb, mennél megszégyenítőbb volt tehát halála, annál nagyobb dicsőségére szolgált neki, annál fényesebben nyilvánította ki egyszersmind a Fiú hatalmát is, ki nem fegyver, nem arany és ezüst, hanem a kereszt esztelensége által győzte meg a világot és részesítette az embereket a mennyei dicsőségben és gazdagságban.

Az Üdvözítő azonkivül azért jött a világra, hogy a sátánt, ki a fa gyümölcse által győzte meg első szüleinket, megfossza hatalmától, hogy lerontsa a bűn és halál zsarnokságát. A világra jött, hogy az eget és földet kiengesztelje, az embereket mind kitárt karokkal fogadja és Szívére ölelje. Mindezt pedig jobban és könnyebben nem érhette el, mint a keresztfán az ég és föld között magasan a levegőben függve. Az Egyház azért örvendve és ujongva énekli: „A fa által lettünk rabszolgákká és a keresztfa által lettünk ismét szabadokká. Ahol a halál megkezdődött, ott kellett az életnek a sírból kikelnie".

Az Üdvözítőnek aztán nagyon érdekében állott, hogy szeretetének nagyságáról, a bűn gonoszságáról, a pokoli kínok rettenetes voltáról, a lélek becséről, a mennyország dicsőségéről bennünket teljesen meggyőzzön. A legérthetőbben és a leghathatósabban hirdeti nekünk ezeket az igazságokat a kereszt magaslatáról. A kereszt lett az ő szószéke.

Azután azt kivánja Krisztus tőlünk, hogy erényeit, alázatosságát, béketürését, engedelmességét kövessük. Azt kivánja, hogy hozzá hasonlókká lenni törekedjünk. Itt már üdvös, sőt csaknem szükséges, hogy isteni példaképünk fent magasan függjön a kereszten, ahol könnyű szerrel láthatjuk. Különben megtörténhetik, hogy a világ zajában az Üdvözítőt talán teljesen szemelől tévesztjük. „Nézd meg", szólt egykor az Úr Mózes által „és cselekedjél a kép szerint, amely neked a hegyen mutattatott" (Ex. 25, 40.).

Az Üdvözítő végre a megváltás eszközében és jelében pajzsot akart kezünkbe adni, hogy azzal a hármas rosszkivánság támadásai ellen védekezhessünk. Erre azonban egy máglya, egy dühös oroszlán, egy tüzes rostély jele nem lett volna alkalmas. Ellenben nincs könnyebb valami, mint a kísértés idején a kereszt jelével magunkat megjelölni; ezt mindig és mindenütt meg tehetjük. A Megfeszített képe tehát, a feszület legyen állandó fegyverünk.

Vajha minden keresztény azt legszebb dísze gyanánt szívén hordaná! Ezek az indítóokok bírták az Üdvözítőt arra, hogy a halál különféle nemei közül épen a keresztrefeszítést választotta. Lássuk most, hogy ment végbe.

A rómaiak a keresztrefeszítést kétféle módon hajtották végre. Rendszerint először felállították a keresztet, aztán a gonosztevőt karjainál és lábainál fogva erősen odakötözték, végre kezeit és lábait átfúrták. Más esetekben a gonosztevőt először rászegezték a keresztre, amely a földön feküdt, erre követ-

kezett aztán a kereszt felemelése. Hogy az Üdvözítőnél a rómaiak a keresztrefeszítésnek melyik módját használták, nem egészen bizonyos. Azért elmélkedésünk alapjául azt választjuk, amelyet a régi hagyomány szerint a stációképeken rajzolva látunk.

A kereszt tehát a földön feküdt és először kifúrták a szegek helyeit, amelyekbe a szegeket verték. Az Üdvözítőt evégből először egy mérőpálcával megmérték: karjai hosszát, lábainak távolságát a kezeitől. Azután Krisztus önkényt lefeküdt az áldozatoltárra. Az első szeget ráillesztették a jobb kezére és azt erős csapásokkal átfúrták úgy, hogy a szent vér a hóhérok arcára fröccsent. Erre a rászegezésre az idegek görcsösen összehúzódtak és a test tagjait erővel kellett kifeszíteni, hogy a balkéz a kereszten levő nyílásig érjen. Azután ezt is átfúrták. Ki nem gondol itt mindazokra a bűnökre, amelyeket az emberek kezeikkel visszaélve elkövetnek? Az egyik idegen jószág után nyújtja ki kezét, a másik gyilkosságra és emberölésre használja, mások ismét — és ezek oly számosan vannak — fajtalan cselekedetekre, végre mások arra, hogy a világot istentelen és erkölcstelen iratokkal és képekkel elárasszák.

Azután a szent lábakat szegezték a keresztre, még pedig két szeggel. Midőn a keresztet feltalálták, a történelem tanúsága szerint a keresztekben négy nyílást találtak négy szeggel. Emellett szól az is, amit sz. Bonaventura sz. Ferenc sebhelyeiről mond. Ha Krisztus lábait egymásra fektették és egy

hegyes szeggel fúrták volna át, világos, hogy akkor a bal láb sebének sokkal kisebbnek kellett volna lennie, mint a jobb láb sebe. Már pedig sz. Ferenc lábain a két seb mind a két láb felső részén, valamint a két seb az alsó részen egyforma nagyságú volt. De mi is bírhatta volna rá a hóhérokat, hogy az egy szeggel való rászegezés igen nehéz és időrabló nemét válasszák? Itt emlékezzünk meg mindazokról a bűnökről, melyeket az emberek lábaikkal követnek el. Mily útakon jár oly sok ember, oly sok keresztény? Hová járnak éjjel és nappal? Szent helyen? Nem is szabad arról beszélni! De nem is szükséges ezt szóba hozni; hisz a széles útat, mely a kárhozathoz vezet, mindenki ismeri.

Az isteni Üdvözítő tehát kezeinél és lábainál fogva úgy van a keresztre feszítve, hogy tagjait nem képes többé megmozdítani. Itt a zsidó husvéti bárány előképe, amely kereszt alakjában nyárson süttetett, a valóságba ment át. Senki sem képes többé a keresztet, diadalának eszközét, Krisztus kezéből kicsavarni. Óh vajha a kereszt bennünket is oly erősen szegezne a keresztre, hogy ne volnánk képesek többé azt elhagyni és szabadságunkkal visszaélni! Most végre megérkezett a pillanat, amelyben a kiengesztelődés és szövetség nagy jele az Isten és emberek között a földön megjelent és mindenki láthatta; a királyok királyának trónja most felállíttatott. De mily kimondhatatlan kínok, mily leírhatatlan fájdalmak közt! Nem láttátok-e még azt, mennyi fáradságba kerül, egy

súlyos gerendát a magasba emelni és a földbe verni? Hogy inog? Hogy tologatják-rázzák! A keresztfára azonban egy ember van rászegezve. Dúrva hóhérok állították fel erőszakkal és eresztették a gödörbe, amikor oly erősen ütődött a földbe, hogy a pokol érezte a lökést és az öreg kígyó görnyedezett a fájdalomtól. Mily kegyetlenül szakadtak fel a sebek a kezein és lábain! Mily égető kínt szenvedett a fején, amikor a töviskorona erőszakosan a keresztfához ütődött! Mekkora gyötrelmek szent sebének minden részében! Midőn a keresztet a földben megerősítettek egy katona a megfeszített feje fölé tűzte a címert. Hadd hírdesse az egész világnak, hogy miért feszítették az Üdvözítőt a keresztre. A napnál fényesebben világította meg Krisztus Jézus királyságának felségét. A keresztre-feszítés ezzel végetért.

Eközben keresztre szegezték más hóhérok a két latort is. A mi időszámításunk szerint épen déli tizenkét óra volt. A megfeszítettek megrendítő látása pillanatnyi csendet idézett elő a bámuló és megrémült nézőközönségben. A templomhegyén ekkor harsonaszóval hírdették ki a hatodik órát.

Krisztus tehát felmagasztalva függött a kereszten; leghőbb óhaja beteljesült. Hisz ez volt a végcél, amelyet egész életében elérni törekedett. Ez volt az ő becsvágya: felmagasztaltatni a földről — felmagasztaltatni a kereszten. Ez tehát megtörtént. — Most azonban emlékezzünk meg igéretéről is, melyet nekünk tett: „Ha a földről felmagasztaltatom,

akkor magamhoz vonzok mindeneket". Szíve jóságában vonja tehát magához szíveinket, hogy a legforróbb szeretet kötelékeivel egyesítse azokat az ő Szívével! Csak mi ne szegüljünk neki ellen, akkor az Üdvözítő beváltja majd szavát. Mert a kereszten nemcsak, hogy ránk gondolt, de ránk is nézett. A kereszten is elfordította arcát Jeruzsálemtől. Napnyugatfelé, szent Rómára irányította tekintetét, onnan az Óceánon át a legtávolabb nyugatra, külön mindegyikünkre. Nagyobb bizodalommal tekintsünk tehát mi a megfeszítettre, mint az zraeliták a rézkígyóra; bizalommal közeledünk a kegyelem trónjához, hogy irgalmat nyerjünk, kegyelmet találjunk (Zsid. 4, 16.) és egykor a kereszten boldog halállal haljunk meg!

23. Krisztus első szava a kereszten.

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek". (Luk. 23, 34.)

Vágyva vágyott az isteni Üdvözítő, hogy a földről felmagasztaltassék. A kereszten függve mindent magához akart vonzani, a keresztről, mintegy királyi trónról, minden szívet szeretetének óhajtott meghódítani. Néhány órával később ez a kereszt áldozatoltárul szolgált neki; azon akarta az Újszövet-

ség főpapja véres halál által önmagát a mennyei Atyának áldozatul bemutatni. Addig is szószékül használta azt. Valóban a külső körülmények igen kecsegtetők voltak a prédikalásra. Oly számos és hozzá válogatott hallgatóságot Krisztus soha sem látott maga előtt földi életében; ott voltak a zsidók ezrenkint egész Palesztinából, közöttük a nép előkelői; azonkívül görögök és rómaiak, tehát az akkori művelt világ képviselői. A hely is igen alkalmas volt a beszédre: egy hegy, amely fokozatosan ereszkedett; tetején, vagy ami valószinübb, kissé lejebb állott a szószék, a kereszt, úgy, hogy a hegy csúcsa mintegy hátteret képezett a szónokra nézve, tehát éppen a legjobb helyzetben és magasságban felállítva, hogy messzire megértsék. Krisztus tehát erről a szószószékről akart prédikálni, nemcsak példájával, hanem még egyszer szavaival is óhajtott érzelmeinek és kívánságának kifejezést adni. Prédikációja azonban rövid volt, csak hét szóból állott; többet nem mondhatott egyrészt fájdalmai miatt, másrészt, hogy rövidsége miatt annál mélyebben vésődjék a hallgatóság elméjébe és a szeretet hét nyila gyanánt a szivekbe hatoljon. A három első szót Krisztus mindjárt a kereszt felemelése után mondotta, azután beállott a háromórai napfogyatkozás és nyomasztó mély csenddel; a többi négy szót közvetlenül halála előtt mondotta.

Minden gyermek lesi haldokló atyjának utolsó szavait; még a pogány is szentnek

tartja azokat és jóslat gyanánt tiszteletben tartja. Mennyivel inkább illik és kell, hogy mi figyelemmel és tisztelettel hallgassuk és megszívleljük haldokló Üdvözítőnk végső szavait!

Vegyük fontolóra Jézus hét szavai közül az elsőt: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek". Ez a szó egy kérést tartalmaz: lássuk

I. *ennek a kérésnek tárgyát;*

II. *az okokat, amelyeket Krisztus kérésének meghallgatása érdekében felhozott.*

I.

Az első szóban foglalt kérésnek a tárgya bocsánat, kegyelem és irgalom volt.

Az Ószövetségben az Úr Isten főleg igazságosságát nyilatkoztatta ki, a miért a zsoltáros őt *bosszú Istenének* is nevezi. Mihelyt első szüleink az első bűnt elkövették, az Isten őket a paradicsomból a siralom-völgyébe száműzte. Kain, a testvérgyilkos nyugtalanul bolyongott a földön félve és remegve, mindig az Isten bosszúló karját várva. Az erkölcstelen világot a hullámokba fojtotta a haragra gyúlt Bíró, Sodomát és Gomorát tűz- és kénkő által pusztította. Fáraót és katonáit a tengerbe temette el. És mintha Isten büntetése még nem lett volna elég, Dávid király felkérte a Mindenhatót, hogy szálljon perbe elleneivel; „Emelkedjél fel, ki e földet ítéled; fizesd meg a díjat a ke-

vélyeknek! Meddig fognak, Uram, a bűnösök, örvendezni, beszélni és gonoszságot szólani, szólani mind, kik igazságtalanságot mívelnek" (93, 2—4. zs.).

De alig feszítették az Isten Fiát a keresztre, annak magaslatáról legott elhangzott a szó: „Bocsánat, kegyelem és irgalom".

Ez a szó hegyen-vízen keresztül szállott, elhangzott a föld legszélsőbb határáig, elterjedt minden keresztény századon és el fog terjedni az utolsó napig. Bocsánat kegyelem és irgalom, ez a jelszó az Ujszövetségben. A mennyország bámult, a pokol remegett és csikorgott, a farizeusok és írástudók gúnyolódva mondották: „Nézzétek csak a megátalkodottat, hogyan játsza az ártatlant, bennünket pedig mint bűnösöket rossz hírbe hoz; nyomorult te, magadért imádkozzál"! A jobb latornak azonban ebben a pillanatban felcsillant a remény első sugara. Már Izaiás profétának is oly csodálatosnak tűnt fel ez az esemény, hogy századok előtt megjövendölte: „Ő sokak bűnét viselte és könyörgött a bűnösökért" (Iz. 53, 12.).

A keresztrefeszítettek a borzasztó, a mindig fokozódó fájdalmaik következtében rend szerint kétségbeesettek és dühökben majd erre, majd arra a káromlásra fakadtak. Káromolták az isteneket, megátkozták az eget és földet, átkozták önmagukat, születésük óráját, megátkozták bíráikat és kínzóikat, leköpték nézőiket, megboszúlták magukat elleneiken, feltárván vagy rájok fogván különféle gonosztetteket. Ellenben mily megrendítő a

jelenet a Golgotán! Krisztus ég és föld között lebeg a kereszten a legborzasztóbb kínoktól gyötörve; keresztjét körül állják gyilkosai mint a kigyók nyelvüket hegyezve, mint ordító oroszlánok, mint vérszomjas farkasok kitátott torokkal. A fájdalom tetőpontját érte el, ő hallgatást parancsol, a nyelv szájpadlásához tapad és mégis isteni ajkairól a kiengesztelés szavai hangzanak.

Ne mondja tehát senki többé, hogy elleneinek nem tud megbocsátani, hogy ez nagyon nehezére esik neki. Veled csak nem bántak úgy, mint a megfeszített Üdvözítővel. Megsértettek talán szóval, de nem ostoroztak meg vesszőkkel. Lehet, hogy becsületedben gázoltak, de nem koronáztak meg tövisekkel. Elrabolták a mi a tied volt, de véredet mégis megkimélték. Látom arcodat és nem találom ott elleneid köpéseit és habzó tajtékját; látom kezeidet, de nem találok ott sebeket; fejed sértetlen, hajadat nem tépték ki, homlokod nem vérzik. És ha meg is ostoroznak, ha testedet szét is marcangolják bűneidért, ezt megérdemelted volna; Krisztus azonban ártatlan, ő a szentek Szentje. Hogyan mondhatod tehát azt, ismételve kérdezlek; én nem tudok megbocsátani, ez lehetetlenség!?

Különben még nem értettük meg az isteni Üdvözítő kérésének a tárgyát egész jelentőségében. Krisztus a kereszten nemcsak személyesen mutatkozott késznek a megbocsátásra, nem, sokkal többet tett még, fölkérte az Istent is, hogy bocsásson meg megbántóinak. Vannak ugyanis keresztények, kik sokat beszélnek a megbocsátásról, kik még külső

viselkedésükben sem árulnak el ellenszenvet az ellenféllel szemben, de mégis szívükben azt óhajtják, hogy az Isten álljon bosszút rajtuk és ne vonja meg ellenségeiktől a megérdemelt büntetést. Egészen más az isteni Üdvözítő viselkedése! Ő nem akarja, hogy kínzóit büntetés érje, ő azt szeretné, ha a bűnt és a büntetést nekik elengednék, még pedig akkor, amikor vétségüket még meg se bánják. Ő akarja és óhajtja megtérésüket, kívánja nekik a mennyei örömöket és ezt egész határozottsággal és feltétlenül kívánja, nemcsak mint az Olajfák-hegyén, ahol önmagáért imádkozott: „Ha lehetséges". Azért áttörhetetlen fal gyanánt helyezkedik az isteni igazságosság és ellenségei közé; imája által, mint valamely paizs befödi őket, amelyről a haragos ég nyílai visszapattannak.

Igaz ugyan, hogy az ellenség szeretetéről szóló parancs nem kívánja tőlünk a legmagasabbfokú hősiességet, nem emberfeletti dolgot, vagyis nem kötelez bűn terhe alatt, hogy minden méltatlanságot és igazságtalanságot hallgatva eltűrjünk. Sőt van eset rá, amidőn nemcsak hogy meg van engedve, hanem kötelességünk is igaz jogunkat minden törvényes eszközzel megvédeni. Azonban midőn ezt tesszük, szeretnünk kell az ellenség személyét és az Üdvözítő példájára minden földi és örök boldogságot neki szívből kívánnunk.

Az Üdvözítő kérésének a tárgya tehát megmegbocsátás, kegyelem és irgalom volt. Most vegyük fontolóra az okokat, amelyeket Krisztus a kérés meghallgatása érdekében felhoz.

II.

Két okot hoz fel Krisztus, amelyek által az Úr Istent kérésének meghallgatására iparkodik rábírni. Elébe adta neki, hogy ő atya, hóhérai pedig nem tudták, mit cselekszenek. Krisztus nem imádkozott: „Uram, bocsáss meg nekik", hanem „Atyám, bocsáss meg nekik". Ezzel elsősorban ő maga, mint Isten Fia áll oda a megharagított Isten elé. Ha egy fiú kéri atyját, ennek a kérésnek természetesen egészen más az ereje és hatása, mintha egy szolga kéri az ő urát. Azonkívül ez a Fiú nagyon értékes ajándék átnyújtásával támogatta kérését. Abban a pillanatban, amikor Krisztus az ő Atyjának szeretetéhez fordult kérelmével, Fiának kezeiben egy ajándékot, végtelen értékű áldozatot látott. Ez a Fiú azonfelül ép akkor szenvedett, ki a halállal vívódott. Ha talán egy atya máskor nem is hajlandó fiának kérését teljesíteni, de ha gyermeke halálos ágyán fekszik, a lehetetlent fogja megtenni, hogy annak kivánságait kielégítse. Végre a fiú nagylelkűsége, aki önmagáról és fájdalmairól megfeledkezve csak hóhérainak javával látszott gondoskodni, bizonyára az Istennek atyai szívét a legnagyobb fokban megindította és a kiengesztelésre hangolta.

De Krisztus azt sem mondotta imádságában: „Atyám bocsáss meg nekik", hanem: „Atya bocsáss meg nekik". Ezáltal figyelmébe ajánlotta az Istennek, hogy ő nemcsak az ő

atyja, hanem az emberek Atyja is akar lenni. Elébe adta neki, hogy ő mint atya mennyire óhajtja, hogy sok gyermeke legyen és hogy őt a sok testvér közül mint elsőszülöttét akarja elismerni; de ez nem lehetséges, ha összes ellenségeit és mindazokat, kik a Fiút megbántják, az igazságosság szigora szerint büntetné meg, ha nem adná meg nekik a megtérés kegyelmét, a fiúság kegyelmét.

Krisztus tehát így imádkozott: „Atya, bocsáss meg nekik", vagyis: Te az én Atyám vagy és az ő Atyjuk, és ők az én testvéreim. Néhány ember kedveért meg akartad egykor kímélni Sodomát, könyörülj tehát Egyszülöttedért ezeken az én testvéreimen. Hisz a mi rosszat ők tesznek, óh Atyám, azt nagyon is felülmúlja az én engedelmességem, az én halálom; sőt ők azok, kik nekem lehetővé teszik, hogy téged ily végtelen módon tiszteljelek. Eljárásukat nem lehet ugyan helyeselni, mentegetni; azonban minél nagyobb a vétkük, annál dicsőbb fényben ragyog majd a te atyai szereteted; minél méltatlanabbak kegyedre és arra, hogy gyermekeid legyenek, annál hálásabb gyermekek lesznek majd később. Hallgass tehát vérem szavára, amely bocsánatért könyörög, és nem az ő szavukra, amellyel véremet maguk ellen kihívták; add inkább, Atyám, hogy ezt a vért az ő üdvükért ontsam, annal is inkább, miután nem tudják, mit cselekesznek.

Hogy az Üdvözítőnek utóbbi szavait sokan a jelenvalók közül betűszerinti értelemben vették, ahhoz kétség nem fér. Főleg a pogány

hóhérok és talán sokan mások is, Krisztust valóban büntetésreméltó gonosztevőnek tartották, ki kímeletet nem érdemel. De hogyan mentegethesse tudatlansággal Krisztus a főpapokat, az írástudókat és farizeusokat, kik tudtak a számtalan csodáról, amelyeket istenségének igazolására mívelt. És mégis annyi bizonyos, hogy azokat is beleértette. Mert Pál apostol szavai: „Ha megismerték volna a dicsőség Urát, soha meg nem feszítették volna" (1. Kor. 2, 8.), kétségkívül a főpapokra és farizeusokra is vonatkoznak.

Krisztus ellenségei elsősorban vaksággal voltak megverve, amennyiben a keresztáldozat értékét, amelynek bemutatására ők eszközül szolgáltak, nem tudták megbecsülni. A bűnösnek továbbá az is a sajátsága, hogy a rosszat, amit tett, rendszerint nem azért viszi végbe, mivel rossz, hanem mivel annak valamelyik jó oldala tűnik szemébe, vagyis mivel neki kellemesnek vagy üdvösnek látszik. De Krisztus inkább még egy másik értelemben mentegette ellenségeit tudatlansággal. Hogy ezt megértsük, meg kell gondolnunk, hogy a bizonyítékok Krisztus Istensége mellett, ha mégoly meggyőzők is, ha még annyira kizárnak is minden ésszerű kétséget, mégsem erőszakolják ki az ész hozzájárulását oly benső szükségességgel, mint pl. az az igazság, hogy kétszer kettő négy, hogy van nap, hold, hogy van egy látható világ; megmarad némi, természetesen oktalan kétségnek a lehetősége. Most tehát a szabadakaratnak a kötelessége az értelemre ráparancsolni, mert

csak így lesz hitünk érdemszerzővé, hogy megvetve minden oktalan kétséget, az elégnél jobban bebizonyított igazságot elfogadja, hogy annak magát alávesse. Ha pedig ez nem történik meg, sőt ha az akarat az értelemnek megengedi, hogy azokra az oktalan kétségekre tekintsen, akkor az értelem valóban elfogadja a hamisat, tényleg tudatlansággal van megverve,

Egyébiránt Krisztus szavaiban oly igazság rejlik, amely bennünket, a katholikus Egyház gyermekeit is érdekel, a borzasztó, t. i. az az igazság, hogy juthat az ember oly állapotba, amelyben tartózkodás nélkül a legnagyobb vétkeket követi el, anélkül, hogy tudná, mit cselekszik. Ha ugyanis az akarat egyszer hozzászokott a vétkezéshez, ha úgyszólván beleszeretett a rosszba, az értelemre végül oly erőszakot gyakorol, hogy az megengedettnek, vagy legalább is kevésbé rossznak tartja azt, ami önmagában a legnagyobb fokban bűnös. Ez a szandékosan akart és okozott tudatlanság, vonatkozzék akár magára a hitre, akár a hit cselekedeteire, természetesen nem menti fel az embert a súlyos vétek terhe alól, hisz halálos bűnök egyengették az útját és azokból eredt. De mindenkor igaz marad az, hogy a tudatlanság, ha az egyszer tényleg megvan, a cselekedetnek a szándékos és ezzel a bűnös voltát is valamennyire csökkenti. Miután tehát az isteni Üdvözítő magukat a tényeket, pl. a főpapok gyűlöletét és irígységét, a hamis tanúk hamis esküjét, Pilátus gyávaságát, a hóhérok kegyet-

lenségét nem tagadhatta, azért úgy cselekedett. mint az okos, gondos ügyvéd, ki hasonló esetben aggodalmasan kapaszkodik minden, még a legjelentéktelenebb men ségi okba is, hogy védencét, kliensét a törvényszék kegyébe ajánlja.

A mennyei Atya, Fia leleményes szeretetének természetesen nem állhatott ellen. A föld tátongó mélysége nem nyílt meg, az égből nem hullott alá tűz, a pokol nem nyelte el a bűnösöket, az Isten inkább Krisztus könyörgésére e népnek még negyven esztendőt adott a megtérésre. Mi több, a lator, ki megtért, a pogány százados, ki Krisztus istenségében való hitét megvallotta; a nép mely bűnbánólag verte mellét, a sok ezer ember, kik pünkösd napján és azután a kereszténységet elfogadták — mindez gyümölcse Krisztus imádságának a kereszten. — Igen, hogy mi, akik talán súlyosan vétkeztünk, még élünk és nem égünk a pokolban, hogy még időnk van a bűnbánásra és penitenciatartásra, isteni főpapunknak köszönhetjük, ki mielőtt szentséges keresztáldozatát bemutatta, bennünket is „mementójába" belefoglalt.

Most nem csodálkozhatunk többé azon, ha sz. István vértanu az Üdvözítőnek ilyen szeretetét látva, megkövezetése alatt így kiáltott fel: „Uram, ne tulajdonítsd ezt nekik bűnűl", (Ap. csel. 7, 59.): ha sz. Pál azt mondja: „Átkoznak bennünket és mi áldást mondunk; üldözést szenvedünk és eltürjük; szidalmaznak bennünket mi imádkozunk" (1, Kor. 4, 12.); nem csodálkozhatunk, ha a későbbi időben

oly sok vértanu és hitvalló Krisztus példájára ellenségeiért imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek". Csak saját szegény szívünk romlottságán csodálkozhatunk, mi, kik elleneinket nemcsak hogy nem mentegetjük, hanem a rosszat, amit rajtunk elkövetnek, annyira hajlandók vagyunk nagyítani, sőt jó cselekedeteiket is kicsinyelni, azoknak rossz, vagy nemtelen szándékot tulajdonítani. Ha valamikor így cselekedtünk, bánjuk meg azt; iparkodjunk ezután az Üdvözítő példájára egyrészt ellenségeinket és megbántóinkat mindig kimenteni; tekintsük őket másrészt azoknak, amik valóban; tekintsük Krisztusban testvéreinknek, a mennyei Atya gyermekeinek és a megbocsátás kötelessége nem esik majd nehezünkre.

Egyébiránt nem akarjuk ezt az elmélkedést befejezni anélkül, hogy Üdvözítőnk szeretetét és irgalmát újra ne magasztalnánk és őt jóságába való erős bizalmunkról ne biztosítanók. Valóban, ha Krisztus oly emberek számára kér bocsánatot, kik ördögi gonoszságból a legborzasztóbb kínokkal illetik, sőt ha kegyelmet kér azokért oly pillanatban, amikor ők a bánatnak még a legkisebb jelét sem adják, kérdem, szabad-e, vagy van-e oka a bűnösnek még kétségbeesni, habár bűnei oly vörösek, mint a vér és számosak mint a tenger partján a homokszemek? Mennyivel kevésbé fogja az Üdvözítő a töredelmes és alázatos szívet megvetni? Az igaz pedig éppenséggel helytelenül járna el,

aki a pokol vagy a világ vagy a test kísértései miatt a kislelkűségnek és a csüggetegségnek engedné át magát. Nem, bármilyenek is legyünk, akár bűnösök vagy igazak, mindenkor és az élet bármely viszonyai közt, szenvedésben és kísértésben, életben és halálban mondjuk a zsoltárossal: (30. zs. 2.) benned bízom Uram! ne szégyenüljek meg mindörökké.

24. Krisztus második szava a kereszten.

„Bizony mondom neked: ma velem leszesz a paradicsomban" (*Luk. 23, 43.*).

Az isteni Üdvözítővel együtt két nagy gonosztevőt is feszítettek keresztre. A Szentírás azokat rablóknak és gyilkosoknak mondja. Nevüket illetőleg a hagyomány nem egyforma; a megtértet az Úr jobbján közönségesen Dismásnak, a megátalkodottat balján Gesmásnak nevezik. Őket is, mint Krisztust, szegekkel feszítették a keresztre, nem pedig úgy, amint a képeken lefestve látjuk; kötelekkel a keresztre kötözve. A Szentírás elbeszélésében legalább nincsen semmi, ami az ellenkező nézetet elfogadhatóvá tenné. Amikor a rablók megfeszítéséről szól, ugyanazt a szót használja, amelyet Krisztus megfeszítéséről. Továbbá az a körülmény, hogy később Pilá-

tusnál arra kértek engedélyt, hogy mind a három megfeszítettnek csontjait összetörhessék, azt sejteti velünk, hogy azokat egyformán feszítették meg. Határozottan értesítenek bennünket erről, mint régi hagyományról sz. Ágoston, sz. Gergely, szt. Ambrus. Döntő végre e tekintetben az, amit a történelem a három kereszt tulajdonságáról mond, amidőn Nagy Konstantin uralkodása alatt szent Ilona azokat feltalálta. Mind a három kereszten találtak egyformán vérnyomokat, mind a három kereszt ugyanazon a módon szegekkel volt átfúrva. Ha a latrokat nem feszítették volna szegekkel a keresztre, ha tehát csak egy keresztet találtak volna szegekkel átfúrva, akkor nem lett volna szükség csodára, hogy Krisztus keresztjét a többitől megkülönböztethessék és mint ilyent felismerhessék.

Többször történt, hogy a megfeszítetteknek a száját kapoccsal csukták be, hogy hóhéraikat vagy elüljáróikat és császárjukat se káromolhassák. Sőt Ciceró beszéli,[1] hogy a keresztrefeszítés előtt egy Strato nevű rabszolgának nyelvét tépték ki, mivel a gonosz férjgyilkos nő, Sassia attól félt, hogy a haldokló rabszolgának utolsó szava fogja őt elárulni. Az ilyen embertelen bánásmódtól azonban elálltak nemcsak az Üdvözítőnél, hanem a két rablónál is, bizonyára az Isten különös gondviselése következtében.

Krisztus második szavát tehát a kereszten a jobb latorhoz intézte: „Bizony mondom

[1] Sepp. Das Leben Jesu Christi VI. 358.

neked, ma velem leszesz a paradicsomban". Fontoljuk meg[1]

I. *mi adott alkalmat erre a szóra*;

II. *ennek a szónak tartalmát.*

I.

A második szóra alkalmul szolgált Dismas, a jobb lator, aki a bal latrot káromlásai miatt dorgálta, magát bűnösnek vallotta, Krisztus Urunkat védelmezte és hozzá végre irgalomért fordult, ha majd országába jön.

Csak a bal lator káromolta az Üdvözítőt. Máté és Márkus evangelisták szavai, hogy azok is káromolták őt, kiket Krisztussal együtt keresztrefeszítettek, elsősorban nem jogosítanak fel bennünket arra a következtetésre, hogy *mind a két* gyilkos őt káromolta. Ezek az evangelisták ugyanis értesítéseikben csak a különféle emberek csoportját említik fel, kik az Üdvözítőt kigúnyolták: az általmenőket, az írástudókat és farizeusokat, a hóhérokat, a latrokat. De bizonyára nem mindnyájan az általmenők gúnyolódtak kivétel nélkül, tehát azt sem következtethetjük, hogy mind a két lator is tett hasonlót. Azután sz. Ágoston észrevétele szerint a Szentírásban többször a többest teszik az egyesszám helyett. Így p. o. sz. Pál apostol azt mondja a prófétákról: „Betömték az oroszlánok száját, megkövezettek, kettévágattak" (Zsid. 11, 33, 37.). És mégis egyedül Dávid volt az,

[1] Luk. 23, 39—43 — Mát 27 44. — Márk. 15, 32.

ki az oroszlán száját betömte, csak Jeremiást kövezték meg, csak Izaiást vágták ketté. A jobb lator is alig merte volna szenvedő társát oly bátorsággal rendreutasítani, ha ő közvetetlenül előbb ugyanazt a bűnt követte el; mindenesetre önvallomásában határozottan kimelte volna ezt a bűnt. Végre a bal lator a legcsípősebb szavakban szemére hányta volna bűnbánatot hirdető társának saját káromlásait, ami azonban nem történt meg. Midőn tehát sz. Lukács határozottan írja: „Egyik az ott függő latrok közül káromolta őt", ebben a tekintetben a jobb latort ártatlannak kell mondanunk.

A gonosz lator szavaiban: „Ha te Krisztus vagy, akkor segíts magadon és mi rajtunk", először iszonyu szeretetlenség és határtalan aljasság rejlik. Mert mi természetellenesebb, mi ellenkezik leginkább az emberi érzéssel, minthogy egy szerencsétlen az ő bajtársát kigúnyolja? Ilyesmi csak a pokolban történik. A szenvedők inkább vigasztalni szokták egymást. Ezek a szavak további vakmerő káromlást tartalmaznak, mivel Gesmas az Üdvözítőnek arra az esetre, ha valóban Krisztus, nemcsak a teendőjét akarta megszabni, hanem még arra is felszólította, hogy csoda által segítse őt régi bűnös életének folytatására. Ha pedig Gesmas, mint nehány szentírásmagyarázó véli, Krisztust Istenembernek ismerte el, akkor nyilvánvaló, hogy a káromlás Krisztus istenségében és hatalmában való szándékos kételkedése miatt még nagyobb volt. Kezeit és lábait tehát ez a gonosz már

nem tudta megmozdítani a vétkezésre, a keresztre voltak szegezve; most nyelvét használja fel, hogy bűneinek mértéke megteljék. Meghalt, amint élt és lelke a pokolba temettetett el. — Így jár közönségesen az ember, ha ifjuságától kezdve lelkiismeretének szavát megvetve bűnt bűnre halmoz: végre beleszeret a bűnbe, szokásává válik, vakságba és megátalkodottságba esik és borzasztó halállal végzi be életét.

Dismas tehát egyrészt sz. felháborodásból, másrészt megátalkodott bűntársa iránti szeretetből is, hogy megtérésre bírja, így szólt hozzá: „Te sem félsz az Istentől, holott ugyanazon büntetés alatt vagy"? Vagyis: Hogy a zsidók itt lent az Istentől nem félnek, mindenesetre megmagyarázható. Mert miután Krisztust a kereszten látják, őket pedig semmiféle büntetés nem érte, azt hiszik, hogy győztek. De hogy még te sem akarsz félni az Istentől, aki épúgy, mint Krisztus a kereszten függsz és az örökkévalóság elé sietsz, ez megfoghatatlan. Mégis, mivel Dismas attól tartott, hogy ezáltal az összehasonlítás által az Üdvözítőt megsértette, hozzáteszi: „Hiszen mi méltán szenvedünk, mert azt kapjuk, amit cselekedeteinkkel megérdemeltünk; de ez semmi rosszat sem tett".

Végre tehát felszólal egyszer valaki az Üdvözítő érdekében. Az apostolok hallgatnak; a zsidók kiáltozzák: „Méltó a halálra"; a rómaiak végrehajtják az igazságtalan ítéletet; egy vén rabló azonban Krisztust ártatlannak mondja és mentegeti. Halld tehát,

Pilátus; halljátok ti hóhérok! halljátok ti farizeusok, ti írástudók, ti főpapok! tanuljatok ettől a rablótól: „Ez semmi rosszat sem tett". Ismerjétek el legalább most, hogy nagyon tévedtetek, valljátok be legalább most ballépésteket, bánatos szívvel kérjetek Krisztustól bocsánatot, karoljátok át mint Magdolna, a keresztet és az általatok kiontott ártatlan vér ereje majd megszabadít. — De ők dühükben lábaikkal tombolnak és a rablónak fogait szeretnék beverni, mivel őket nyilvánosan pellengérre tette.

A jobb lator azonban bűnösnek vallja magát. Nem mentegeti magát, mint Ádám és Éva, bevallja botlásait, meggyónik. Keresztbalálában azonfelül elismeri az ég igazságos büntetését. Az igazi megtérés egyik jele éppen az, ha a bűnös az Isten büntető kezét áldja és magasztalja, a kiválasztás jele az, ha a bűnös a bűnbánat szellemében a reárótt szenvedéseket zúgolódás és panasz nélkül, béketűréssel és örömmel viseli. Néhány óra előtt Judás is gyónt, de nem mint a lator Krisztus előtt, hanem Krisztus ellenségei előtt. Azért kétségbeesett. A jobb latrot azonban a bűneire való visszaemlékezés nem ejtette kétségbe. Vigasztalta őt a tudat: „Ez semmi rosszat sem cselekedett"; vigasztalta őt az ártatlan Jézus, aki amint erősen hitte, őérette is eleget fog tenni. — Minden bevezetés nélkül, a nélkül, hogy arra ügyeljen, vajjon Krisztus fájdalmai miatt képes lesz-e másokkal törődni, gyermeki bizalommal hozzáfűzi tehát kérését: „Uram, emlékezzél meg

rólam, ha országodba jösz"! Tehát nem kivánkozik, mint a bal lator, a keresztről megszabadulni; valami nagyobbért esedezik. De mily szerény! Nem azt kéri, mint Zebedäus fia-i, hogy az Üdvözítő oldalán ülhessen, hogy uralkodásában része legyen. Nem! a tékozló fiu példájára méltatlannak tartja magát arra, hogy Isten gyermeke legyen. Csak arra kéri az Üdvözítőt, hogy dicsőségének trónján emlékezzék meg róla.

Itt az a kérdés merül fel, miképen jutott ez a lator nemcsak az Üdvözítő ártatlanságának ismeretére, hanem magának Jézus Krisztus istenségének és örök királyságának ismeretére. Pedig nem volt az Üdvözítő csodáinak tanúja. De Tábor hegyén sem látta őt megdicsőülve, nem látta megdicsőült arcát, nem a hófehér ruháját, nem a fényt, amely őt körülsugározta. Ő csak gyalázatát, megaláztatását látta, csak sebekkel megrakott testét, csak megtört szemeit. Hát vajjon király-e az, akinek trónja egy keresztfa, kinek koronája, fejdísze töviskoszorú, kinek udvara pompája két gyilkos? A királyok különben csak addig uralkodnak, amig élnek; mihelyt megszűnnek élni, megszűnnek uralkodni is. Újra kérdem tehát, miről ismerhette meg a lator, hogy Krisztus, aki semmiben sem hasonlított egy uralkodóhoz, király, sőt hogy Isten Fia? A lator ezt egy rövid, de jó elmélkedésnek köszöni a szenvedő Üdvözítőről, amihez hozzájárult a belső kegyelem, amelyet az Üdvözítő bőven és igen nagy mértékben ad azoknak, kik keserves kínszenve-

dését áhítattal megfontolják. Sz. Ambrus azt írja: „A lator annak az ismeretére jutott, hogy Krisztus nem magáért, hanem őérette vérzett. Ez gyulasztotta fel benne a szeretet tüzét. Jeruzsálemi sz. Cyrill igy kiált fel:[1] „Oh örök világosság, amely azokat világítja meg, kik a sötétségben vannak"!

A jobb lator tehát előterjesztette kérését az Üdvözítőnek Krisztus arra elmondotta a második szavát: „Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban". Miután láttuk, hogy mi adott arra alkalmat, vegyük most fontolóra annak tartalmát.

II.

Krisztus második szava magában foglalja a legfényesebb igéretet, amelyet valaha egy bűnös kapott. Krisztus megigérte a rablónak, hogy a paradicsomba jut — még pedig azon a napon — és pedig mint társ magának az Üdvözítőnek társaságában.

A paradicsom alatt, melyet Krisztus a latornak az nap megigért, nem értjük itt azt a helyet, melyet mennyországnak nevezünk, hanem Istennek közvetetlen szinelátását és az ebből eredő boldogságot. Ne csodálkozzunk azon, hogy az Istent láthatjuk anélkül, hogy a mennyországban, a boldog lelkek tartózkodási helyén legyünk. Semmiféle teremtett lélek, még Krisztus lelke sincs mindenütt jelen. Azért lehetséges, hogy lelkek és szel-

[1] Cat 13, c. 31.

lemek a mindenütt jelenlevő Istent színről-színre látják, anélkül, hogy azért ugyanazon a helyen egymással egyesülve legyenek. Krisztus lelke teremtésének első pillanatától fogva örvendett ugyan az Isten eme boldogító látásának. Mindazáltal, amint már előbb említettük, míg Krisztus a földön élt, lelke más okoknál fogva egyúttal szenvedni is képes volt. Mihelyt azonban halálakor lelke szentséges testétől elvált, végtelen boldog volt. Leszállott azután a pokoltornácába, hogy az ott tartózkodó ószövetségi igazak lelke t hasonló boldogságban részesítse. Krisztus azután az ő jelenlétükben és az ő örvendezésük és ujjongásuk között husvét napján a sírból dicsőségesen feltámadt. A negyven nap alatt azután míg az Üdvözítő a földön tartózkodott, állandó láthatatlan kísérői voltak, míg végre mennybemenetele napján őket a menynyei Jeruzsálembe, a szent angyalok lakóhelyére bevezette. Ha eszerint Krisztus a latornak már arra a napra megigérte a paradicsomot, ezzel azt igérte meg neki, hogy még ma társul fog csatlakozni a pokoltornácban levő lelkek boldog seregéhez. Krisztus joggal nevezhette a pokoltornácot paradicsomnak, mivel az ő lelkének eljövetele által az valóban paradicsommá változott át, miután a paradicsom vagy a mennyország lényeges boldogsága épen az Isten közvetlen színelátásában áll.

„Ma velem leszesz a paradicsomban"! Ilyen feleletet a lator ugyan alig várt az ő kérésére; sőt nagyban felülmúlta az ő leg-

merészebb reményeit. Ez az ember mindeddig a vér embere volt; gyilkosság és rablás volt a mindennapi kenyere, gonoszságában megvénült. Még most is viseli a rablóruhát és így menjen be most a paradicsomba! Hát hol a mennyegzős ruha? A szentek, hogy a paradicsomot megszerezzék, vagyonukat osztották szét a szegények közt, fejedelmek és királyok lemondottak koronáikról, pusztaságukba és kolostorok csendes falai közé vonultak vissza. Ifjak és hajadonok évek hosszú során át igen heves harcokat harcoltak a a világ és a test ellen, hogy a paradicsomot meghódítsák. Hitvallók keserű könnyekkel siratták meg sokszor igen csekély botlásukat, a legszigorúbb vezeklések közt töltötték napjaikat, hogy a paradicsomot kiérdemeljék. Ez az őszbe csavarodott bűnös pedig csak azt mondja: „Uram, emlékezzél meg rólam!" és a paradicsom biztosítva van számára. Valóban ügyes egy rabló! Alig néhány pillanat és zsákmányát hatalmába ejti. Rabló mindvégig! Még halálakor sem tud a rablással felhagyni. Boldog egy rabló! Ahhoz, amit útonállása által magának szerzett, végre még a mennyország kincseit is magához ragadja.

Még pedig arra a napra van biztosítva részére a paradicsom bírása: „*Ma* leszel a paradicsomban". Tehát nemcsak majd az utolsó napon, nemcsak majd hosszú és fájdalmas tisztítótűz után, nem, még ma, még mielőtt a nap lenyugszik, fogja az Istent színről-színre látni. Ez volt a jutalom Krisz-

tus Jézus istenségének hősies megvallásaért, ez a jutalom lángoló szereteteért; kimondhatatlan nagy bánatáért; meghalt mint a szeretet vértanuja. Igen, ő megkapta azt, amit a pátriárkák és próféták és az Ószövetség összes igazai, amit maga sz. József és Keresztelő sz. János nem nyertek meg. Ha ezek szeplőtelenül és minden ideiglenes büntetéstől menten haltak is meg, mégis éveken, sőt századokon keresztül kellett a pokoltornácában a megváltás órájára várakozniok. Midőn azonban a jobb lator lelke a pokoltornácába megjött, akkor az már paradicsommá változott; ő volt az első, kinek lelke tüstént a halál után haladéktalanul az Isten színe látására jutott.

Ami bennünket még nagyobb bámulatba ejt, az a körülmény, hogy ez a rabló az Üdvözítőnek úgyszólván kísérője lett a paradicsomba: „*Velem leszel* ma a paradicsomban". Ily tiszteletben, amint nekünk látszik, csak édes anyját, sz. Jánost vagy más ártatlan lelkeket kellett volna részesítenie. Sőt csaknem azt mondhatnók, hogy az Üdvözítő saját becsülete érdekében, előkelőbb kísérettel, vonuljon be a mennyországba. Mégis hogyan mutathatta volna meg ragyogóbb fényben megváltási munkájának végtelen gyümölcseit, az általa szerzett kegyelem erejét, mint azáltal, hogy egy őszbeborult bűnöst vezetett társaságukba, akit néhány órával halála előtt a sátán hatalmából kiragadott! Igen, egy megtért rabló és gyilkos, ez volt az ő drága vérének legdicsőbb

zsengéje, ez volt a diadaljel, amely a világ megváltójához, a pokol legyőzőjéhez állott.

Mivel azonban egyrészt az igéretek, amelyeket Krisztus a latornak tett, oly rendkívüliek voltak, másrészt ő maga jelen helyzetében a legnagyobb gyengeség és tehetetlenség képe volt, igéretét ünnepélyes kijelentéssel erősítette meg: „*Bizony mondom neked,* ma velem leszel a paradicsomban"! Erre a szóra a farizeusok és főpapok pokoli gúnykacajra törtek ki és egész komolyan azt kérdezték, ez az ember ott fent nem vesztette-e el józan eszét és nem őrült-e meg.

Krisztus második szava a kereszten, amint ebből az elmélkedésből kitűnik, bármennyire is képes bennünket ismét bizalomra serkenteni, magának a legnagyobb bűnösnek a szívéből minden kislelkűséget és csüggetegséget elűzni, azért mégsem szabad sz. Ágoston megjegyzését egészen figyelmen kívül hagynunk: „Van egy, aki még utolsó órájában megtért és kegyelmet talált, hogy kétségbe ne essél; de csakis egy az, hogy vakmerően ne bizakodjál". Ne halassza ezért senki, tekintettel a jobb lator boldog halálára, megtérését halálos ágyára. Aki így cselekednék, semmikép sem hasonlítana ahhoz a latorhoz. Igaz, hogy sok gonoszságot és aljas tettet vitt végbe; de szántszándékkal nem maradt meg mindvégig töredelmetlenségében. Sőt inkább rögtön felhasználta a rendkívüli kegyelmet, amelyet kapott. Mert alig, hogy

megvilágosította őt az isteni kegyelem és belátta botlásainak nagyságát, máris siet meggyónni, már meg is tért. Akí szándékosan halogatja megtérését halála órájára, az igazán úgy gondolkozik, mint a bal lator, aki semmit sem kívánt annyira, minthogy rabló életét folytathassa; és azért a legnagyobb veszélyben is forog, hogy mint ő, bűnbánat nélkül hal meg.

Még egy másik tanulságot is merítsünk ebből az elmélkedésből. Hármat látunk magunk előtt a keresztre feszítve; az egyik közülök az ártatlan Üdvözítő, a második egy bűnbánó, a harmadik egy megátalkodott bűnös. Akárkik is legyünk e földön, a keresztet senki sem fogja kikerülhetni a világon, sem attól meg nem szabadulhat; kivétel nélkül mindegyikünknek meg kell halnia a kereszten. De ég és föld a különbség a balés a jobb lator keresztje közt! A gonosz lator keresztje súlyos volt; minden vigasztalás híján, káromkodva és szitkozódva türelmetlenűl viselte el a legborzasztóbb fájdalmakat. Nem hozott számára gyümölcsöt; semmi jutalmat sem várhatott szenvedéseiért. Végnélküli volt; a keresztről a pokol örök lángjaiba zuhant. A jó lator keresztje ellenben könnyű volt; az egész világért sem szállt volna le a keresztről. Gyümölcsöt hozott; megérdemelte azon a mennyországot. Rövid ideig tartott; néhány óra mulva már Krisztussal volt a paradicsomban. Szánjuk el tehát magunkat arra, hogy a jó lator példájára a bűnbánat szellemében mindvégig türelemmel

kitartunk a kereszten. Merítsünk szükséges erőt és kitartást a megfeszített Üdvözítő szemléléséből, szavaiból, sebeiből és a kereszt nekünk is királyi út gyanánt fog szolgálni a mennyei paradicsomba.

25. Krisztus harmadik szava a kereszten.

Jézus tehát látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony: ime a te Fiad Azután mondá a tanítványnak: Ime a te Anyád"! (Ján. 19, 26, 27.)

Krisztus a kereszten első szavát ellenségeihez intézte, akik ahelyett, hogy megtérésükre gondolnának, nem szűntek meg őt folyton bántalmazni; ezek tényleg leginkább szorultak az ő részvétére, segítségére, imádságára. Második szavát egy töredelmes bűnöshöz intézte; neki Krisztus odaigérte a paradicsomot. Csak harmadik szavában fordult az Úr az ő rokonaihoz és barátaihoz.

Sz. János ez eseményt következő szavakba foglalja: „Állanak vala pedig Jézus keresztje mellett az ő Anyja és anyjának rokona Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna. Jézus tehát látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony! ime a te Fiad. Azután mondá a tanítványnak: Ime a te anyád! És azon

órától a tanítvány őt magához vevé".[1] Ha a többi három evangelista sz. János ezen tudósításának látszólag ellentmond, mert mind a hárman azt írják, hogy a fenntemlített személyek és még mások is a kereszttől távol állottak,[2] arra nézve megjegyzendő, hogy ezek más időpontról szólnak mint sz. János.

Kezdetben, míg a keresztrefeszítés és a keresztfelállítás tartott, ezek az asszonyok természetesen bizonyos távolságban állottak. Később azonban szűz Mária, János, Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna közelebb húzódtak a kereszthez.

Vegyük immár fontolóra

1. *a személyeket, akikhez az Úr harmadik szavát intézte:*

2. *magát a szót.*

I.

A személyek, akikhez az Úr harmadik szavát intézte, a következők voltak, az ő legszentebb Anyja és a tanítvány, akit Jézus szeretett.

Jézus Anyja tehát a kereszt alatt állott. Valóban csodálatraméltó dolog! Avagy nem megy-e mindig kivételszámba, ha egy anya önként van jelen fia kivégeztetésén, kit mint gonosztevőt halálra ítéltek, főképen ha a kivégzés nem egyszerű kardcsapással megy végbe, hanem lassú, borzadást keltő kínzással gyötrik halálra az elítélt fiút? Jézus anyja

[1] Ján. 19. 25—27.
[2] Máté 27. 55. 56. Márk 15. 40. 41. Luk. 23. 49.

azonban jelen volt a vesztőhelyen; sőt figyelmesen szemlélte az egyes jeleneteket. Ő nem cselekedett úgy mint Agar; nem fordította el szemeit, hogy fiát meghalni ne lássa. Nem, ő mint a Makkabeusok anyja, szemeit folyton a haldokló Fiára szegezte. Hogy ez csakugyan így volt, elég világosan értésünkre adja a Szentírás is. Midőn ugyanis az Üdvözítő mondá: „Asszony! ime a te Fiad", ő csak tekintete által adhatta anyjának tudtára, hogy csak reá és nem másra céloz a többi jelenlevő asszonyok közül. Ezen okból tekinteteiknek találkozniok kellett egymással. Ekként látta Mária Fiának száz sebét, melyből vére a földre hullott; látta a szörnyű szögekkel átlyukasztott kezeit és lábait; látta az ágas-bogas töviseket, melyek halántékát körülövezték; látta kegyetlenül szétmarcangolt testét; hallotta ellenségeinek káromlásait és gúnyolódásait. Mindezt hallotta és látta, bizonyára anyai szívének leírhatatlan fájdalmára!

Hozzájárult a körülmény, hogy épenséggel semmit sem tehetett Fia fájdalmainak enyhítésére. Sebei nyitva álltak és ő be nem kötözhette. Ajkai égető szomjtól epedeztek és ő üdítő italt nem nyújthatott neki. Arca a köpésektől és vértől el volt rútítva és ő le nem törölhette. Az ő ártatlanul szenvedő Fiának becsülete le volt tiporva és ő nem kelhetett védelmére. Ég- és földtől el volt hagyatva és ő vígasztalást nem szerezhetett neki. Mekkora a különbség hajdan és most, a jászol és kereszt között! Igaz, kedves Fia akkor sem nyugodott rózsa-párnákon, de mégis gondozhatta,

ápolgathatta drága csecsemőjét, édes anyai szeretettel felszáríthatta siránkozó gyermekének könnyeit, anyai karjaiban ringathatta kincsét, szerelmét. Mekkora a különbség a jászol és kereszt közt! Ott élet, itt halál. Akkor a pásztorok és királyok imádása, most a zsidók és pogányok káromlása. Akkor az angyalok éneke, most az elhagyatottság lesújtó képe. A zsidók még az Isten Anyja becsületét is bántalmazták szívtelenségükben. Részvét és vigasztalás helyett sokan kigúnyolták és kinevették. „Itt van-e", mondá talán ez is, az is, „mindig a Messiás anyjának tartotta magát; most immár beláthatja, miféle Messiást szült e világra". Mindezeknél jobban szomorította a gondolat, hogy a Fia ellen tanúsított kegyetlenségek mennyire bánthatták a mennyei Atyát! Végre a gondolat, hogy Fiának vére hiába omlott az emberek millióért, fájdalmainak mértékét betetőzte oly annyira, hogy valóban a fájdalmak anyjává lett.

De Krisztusnak kellett szenvedni és a világ üdveért meghalni; ez volt a mennyei Atya akarata, mert különben egyetlen egy ember sem üdvözülhetett volna. A Szűzanya ezen okból a legtökéletesebb megadással, hősies türelemmel viselé el lelki kínjait A kereszt alatt állott, mondja az evangélium. Fájdalomtól megtörve nem esett ájulásba, miként némely festményen helytelenül ábrázolják. Nem marta magát szörnyű bánatában, mondja szent Anzelm, nem zúgolódott, nem kiáltott bosszúért Istenhez, nem tépdeste haját, nem töltötte el jajveszékeléssel a levegőt. Nem, a

keresztfa tövében állott, egyenesen, szerényen, nyugodtan, szemeiben csordultig könnyekkel, szívében telve bánattal, mint valódi mintaképünk, miképen viselkedjünk azon szomorú percekben, amikor atyafiaink halála felett bánkódunk. Ekkor szabad ugyan szomorkodnunk, de nem mint akiknek reményük nincsen; szomorúságunk ne legyen pogány, hanem keresztény. Szűz Mária a kereszt tövében állott; összes szenvedéseit égi türelemmel viselte; sőt mi több: amennyire puszta embernek lehetséges, résztvett Krisztus áldozatának bemutatásában. Míg ugyanis isteni Fia mint az Uj-szövetség főpapja életét és vérét mennyei Atyjának áldozatként felajánlotta, ezen felajánlásban a fájdalmas Anya is közreműködött. Szívét fájdalmaival egyetemben befektette az Üdvözítő áldozati kelyhébe. „Helyes", mondá egykor egy anya Ábrahám áldozatának hallatára, „helyes, hogy Isten ezen áldozatot az atyának parancsolta meg, anyai szív úgy sem lett volna képes azt végrehajtani". Szűz Mária azonban még az anyai szív hatalmán is túltett. Második Évánk ekként a maga részéről a keresztfa alatt jóvátett mindent, amit az első Éva a paradicsom fája alatt állva elrontott.

A másik személy, akihez Jézus Krisztus az ő harmadik szavát intézte szent János volt. Az ő jelenlétén a keresztnél szintén csodálkoznunk kell. Mert Krisztus elfogatásánál ő is ép úgy, mint a többi apostol, bátorságát veszítve, gyorsan futásnak eredt. Mégis első ijedségéből csakhamar magához térve, sze-

rencséjére azonnal szűz Máriához sietett s nála keresett menedéket. Az ő oldalán s mintegy anyai kezétől vezetve, bátran ment fel a Kálvária hegyére. Szűz Mária visszakalauzolta a megfutamodott tanítványt Jézushoz.

János ekként jutott a kereszt közelébe, ahol hármas, igen kínos megpróbáltatást kellett kiállania. Elsősorban próbára tétetett alázatossága. Felismerték benne a keresztrefeszítettnek követőjét és tanítványát. Ezen körülmány epés gúny tárgyává tette őt. „Ez is — úgy mondták ők — okosabban cselekszik vala, ha megmarad hálói mellett, semhogy egy csalóhoz szegődjék; hanem hát nagy ember akart lenni általa". Továbbá próbára tétetett az ő hite. Mindabból, amit a Golgotán látott, semmi sem mutatta, hogy az Isten egyszülött Fia a csodatevő Mester. Amit ott a haldoklón szemlélt, azok a sebek, az a gyalázat, az a végső kimerülés látszólag istensége ellen bizonyítottak. De János az ő értelmét és érzékeit alárendelte hite sugalmainak; ő nem kételkedett, nem botránkozott, nem ütközött meg keresztfára feszített Mesterén. Végre legfájdalmasabb próbának lőn alávetve az ő szeretete. Mekkora bánatot érezhetett szerető szíve, midőn szerelmes Üdvözítőjét ilyen kínok közt kellett szemlélnie és egyszersmind éreznie, hogy egyre közeleg az óra, melyben tőle meg kell válnia! De miként szűz Mária, akként állott sz. János is a kereszt alatt és tántoríthatatlanul vetette szemeit Istenének arcára. Megható azon alázatosság, mellyel ez állhatatosságáról nyi-

latkozik. Nem teszi közzé nevét, csak azt mondja: „Ott álla a tanítvány, kit Jézus szeret vala". Mintha mondani akarná, hogy ő emez állhatatosságát nem saját erejének, hanem egyedül a Megváltó szeretetének és kegyelmének köszöni, akinek Szívén nyugodott az utolsó vacsora alkalmával.

Látván tehát Jézus, úgy olvassuk az evangéliumban, anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: „Asszony, ime a te Fiad"! Aztán mondá a tanítványnak: Ime, a te Anyád"! Fontoljuk meg behatóbban ezen harmadik szó jelentőségét.

II.

Ez a harmadik szó első része Krisztus anyjának szólt. Nagyon szívére hatott ugyanis az ő szomorúsága és bánkódása. Minthogy egyedül ő ismerte az iránta való szeretetének nagyságát, azért csakis ő volt képes fájdalmának nagy voltát mérlegelni. Azonfelül ennek az anyának bizonyos joga is volt az ő gyermeki szeretetére és hálájára. Harminc évig növekedett fel szorgoskodó szemei előtt. Szünet nélkül munkálkodó kezeinek köszönhette gyermekkorában mindennapi élelmét. Szemei előtt lebegtek mindazok a nehéz megpróbáltatások, melyek szűz Máriát érték őmiatta; úgymint: sz. Józsefnek habár nem hibáztatható gyanakodása, betlehemi útja, ottani megvettetése, egyptomi futása, a tizenkétéves gyermek háromnapi keresése, a keresztúton való találkozása. És most halálával bekövet-

kezik majd anyai szívének legkeservesebb órája. Mindez meghatotta őt. Gyermeki szeretetből és hogy minden gyermeknek, fiúnak és leánynak jó példájával világoskodjék, halálos ágyán tőletelhetőleg gondoskodni kívánt édesanyjáról. Tehát oly férfiúra bízta, akiről meg volt győződve, hogy erejéhez képest a legtökéletesebben fogja helyettesíteni és az ő veszte felett való anyai fájdalmát elviselhetővé tenni. „Asszony, ime a te Fiad"!

Ezen szavakra vonatkozóan kérdi szent Bernát: „Ó jó Jézus, miért szégyenled Máriát anyádnak nevezni, őt, aki téged szíve alatt hordozott, aki téged gyermekkorodban táplált, aki téged ruházott, aki téged oly gondosan ápolt? Miért szólsz hozzá oly keményen: „Asszony, ime a te Fiad"? — Válaszképen ezen szent férfiút ugyan figyelmeztetnünk lehetne arra, hogy az „asszony" szóban akkor nem rejlett a megvetés fogalma, melyet neki olykor manapság tulajdonítanak, s hogy ellenkezőleg ennek a szónak akkor tiszteletet parancsoló jelentése volt. Mindazonáltal igaz marad, hogy mégsem egészen egyértelmű az „anya" szóval. Hát miért nem nevezte Jézus szűz Máriát anyjának? Először is azért tette ezt, nehogy az édes anyai név említésével Mária sebét még inkább kitágítsa, fájdalmát még inkább fokozza. Tapasztalásból tudjuk, mennyire enyhül a kedveseinktől való elválás, ha magunkat némileg hidegeknek és érzékteleneknek mutatjuk és minden gyengédséget lehetőleg mellőzünk. Azután az édes Üdvözítő azért is kerülte az

„anya" szó használatát, nehogy a fiúnak ellenségeit az anya ellen felingerelje és elkeserítse. Ezen okból a zsidók előtt csak mint valami idegen személyt akarta feltüntetni. Egyébként e szavak titokzatos értelmet, szűz Máriára nézve pedig különösen vígasztaló és bátorító utalást tartalmaznak amaz örvendetes nyilatkozatra, melyet Isten az első embereknek tett a paradicsomban, midőn egy asszonyról szólt hozzájuk, akinek majdan a kígyó fejét kell széttipornia. Végre az Üdvözítő szavaiban még más titok is rejlett. Valahányszor magát Istennek vallotta, mint pl. a kánai mennyegzőn, vagy már előbb is, midőn szülei őt megtalálták a templomban, sohasem nevezte szűz Máriát anyjának, sőt inkább teremtményének tekintette. Krisztus pedig éppen azon volt, hogy mint örökkevaló főpapunk, valamint a többi embereket, úgy Máriát is halála által megváltsa.

Bármily kíméletes volt is az Üdvözítő részéről szent szándékához képest a szó, melyet szűz Máriához intézett, mégis azt véli némely szentatya, hogy ezen szónál ment teljesedésbe az ősz Simeon jövendölése: „Tőr járja át a lelkedet" és hogy szűz Mária ezen percben lett a szent vértanúk királynéja, mert ezen pillanatban hozta meg anyai szeretetének utolsó áldozatát. Valóban szomorú cserel Az Úr helyett most fia lesz a szolga, a mester helyett tanítvány, Isten Fia helyett Zebedeus fia, az igaz Isten helyett egy puszta ember. „Fiam", — szólhatott volna itt is Mária teljes joggal — „fiam, miért cseleked-

tél így velem"? „Ne hívjatok engem Noéminak (azaz szépnek), hanem nevezzetek Máriának (azaz keserűnek); mert keserűséggel igen megtöltött a Mindenható".[1] Azonban amint egykor az angyal ajkairól az örvendetes üzenetet, úgy fogadta most is teljes alázattal a gyászjelentést, ismételvén ama szavait: „Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint".[2]

A harmadik szó másik fele sz. Jánosnak szólt. A keresztfa tövében álló tanítványnak bánata és aggodalma is meghatotta az Üdvözítőt. Hogy tehát őt a Krisztus halálával bekövetkező sanyarú vesztesége miatt megvígasztalja, kárpótlásul saját anyját ajándékozta neki, mondván: „Ime a te Anyád"! Krisztus ezzel egyszersmind szívére köté a tanítványnak, hogy attól fogva jó gyermek módjára gondját viselje szűz Máriának. János csakugyan azon órától magához vevé őt.

Az Üdvözítő ezen szavai által rendkívüli megtiszteltetés és kitüntetés érte sz. Jánost. Már egy ügyvivő is mennyire megtisztelve érzi magát, ha egy hatalmas király vagy császár képviseletében szabad idegen udvarokhoz mennie! Mégis mi ez egybevetve sz. János kitüntetésével, akinek Máriával szemben a királyok királyát, az Isten Fiát kellett helyettesítenie? Azonfelül mily nagy megtiszteltetés Jánosra nézve, hogy az Isten Anyját szabad saját anyjának üdvözölnie? Bizonyára nagyszerű ünnep volt az égben, amikor Krisz-

[1] Rut. 1, 20.
[2] Luk. 1, 38.

tus egynéhány év után Máriát testestűl-lelkestűl az égbe vivé: az angyalok, a kerubok és szeráfok ekkor szerfelett megtisztelve érezték magukat, hogy az Isten Anyjának, mint királynéjuknak hódolhattak. Ezen alkalommal asszonyuk, úrnőjük és királynéjuk tiszteletére legszebb dalaikat énekelték. Őt magasztalhatták e szózattal: „Királynénk telve dicsőséggel!", zenghették: „Légy üdvöz, drága asszonyunk és úrnőnk!", üdvözölhették akár husvéti antifónánk szavaival: „Mennynek királyné asszonya!", de semmiképen sem mondhatták: „Hisz te vagy az én anyám, én gyermeked akarok lenni!" Ők a boldogságos Szűzet nem nevezhették anyjuknak; egyedül sz. János élvezhette ezt a kiváltságos jogot.

Azonkívül ez a megtiszteltetés Jánosra nézve telve volt kegyelmekkel. Avagy nem tartozott-e Krisztus az ő anyjának, de meg saját nevének is avval, hogy helyettesítőjét erényekkel és égi adományokkal felékesítse? Mindenesetre. És viszont mennyit növekedett kegyelmekben a boldogságos Szűz közbenjárása és példája folytán! Amit villanovai sz. Tamás mond sz. Józsefről, ugyanazt alkalmazhatjuk bízvást sz. Jánosra is: „Ha a Szűznek egyetlenegy üdvözlése képes volt az Úr előhírnökét még születése előtt megszentelni; ugyan mit gondolsz, nem eszközölhette ugyanazt sz. Jánosban is szűz Máriával való társalgása annyi éven át!" De ha az okok után kérdezősködünk, vajjon miért részesült éppen sz. János ezen kitüntetésben,

arra a szentatyák egyhangúlag azt felelik, hogy nevezetesen az apostol szűztisztasága volt az ok, melynél fogva Jézus Krisztus Szíve és szemei őreá irányultak. Ennélfogva iparkodjunk mi is az állapotszerű tisztaságot szenytelenül megőrizni. És ezen kitüntetésre vonatkozólag mondja egy szent atya: „Nagyon is jó és üdvös, Krisztus keresztje alatt állani és kitartani".

Asszony, ime a te Fiad! Fiú, ime a te Anyád! A haldokló Megváltó e szavai bármennyire is töltik el szívünket szomorú részvéttel szűz Mária iránt, bármennyire is ösztönöznek minket arra, hogy a keresztfa tövében álló Szűzanyát osztatlan bámulatunkról és őszinte hálánkról biztosítsuk: mindazonáltal e szavak, mint sz. Jánosra, úgy reánk nézve is a legédesebb vígasztaló szavai. Mert e szavainál Krisztus mireánk is gondolt. Tényleg ugyan Jánosnak jutott osztályrészűl e kiváltság, amennyiben neki, és egyedül őneki volt szabad Jézus Anyját személyesen házába befogadni és mint édes anyját ápolni. De általános a meggyőződés az egész Anyaszentegyházban, hogy sz. János azon percben egyszersmind az egész emberi nemnek képviselője volt. Mindnyájunk nevében fogadá János ezen vígasztaló nyilatkozatot. Jézus Krisztus szűz Máriát, aki már a megtestesülésnél adott beleegyezése folytán a mi anyánk lett, még kimúlása előtt nyilvános kijelentéssel akarta anyai tisztét közzétenni, helybenhagyni és neki, a második jobb Évának, igazi életünk adójának lelki gyer-

mekeinek szívére kötni.[1] Az Üdvözítő e szavait: „Íme, a te anyád!" tehát nemcsak gyöngéd gyermeki szorgoskodásnak, hanem egyszersmind a haldokló Megváltó végső szeretet-nyilvánulásának kell tekintenünk, melynek kegyeletes jelentősége van az egész világra nézve.

Ennélfogva Jézus Krisztus akarata szerint szűz Mária a mi lelki anyánk, és mi következésképen az ő gyermekei vagyunk. Iparkodnunk kell tehát ezen nagy megtiszteltetésre méltókká lennünk az által, hogy őt naponkint anyánknak üdvözöljük, őt szeretjük és tiszteljük, főleg pedig, hogy fényes erényeinek példáját, különösen a szenvedésekben való kitartását utánozni törekszünk. Mária azonban ne legyen csak külön mindegyikünknek anyja, hanem legyen minden keresztény családnak is édes anyja. János példája szerint magához vegye őt minden keresztény család, anyja gyanánt örvendve kebelébe fogadja őt minden ház. De főképen a fájdalmas Anyához forduljunk mindannyian halálunk óráján. Ő oly nagy szeretettel támogatta isteni Fiát halála percében; minket is majd végső bajvívásunkban anyai szeretettel fog környezni és számunkra a boldog halál kegyelmét fogja isteni Fiától kieszközölni.

---

[1] Scheeben, Handbuch der Dogmatik III kt, r 5. fej. — Kolb S. J., Wegweiser in die Marianische Litteratur 15—18; 77—79. l.

26. Krisztus negyedik szava a kereszten.

„És kilenc óra tájban Jézus nagy szóval kiáltotta mondván: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?“ (Mát. 37. 46.)

Miután Krisztus a harmadik szót édes Anyjához és sz, Jánoshoz, elmondotta, három órai elsötétedés állott be. Hogy tárgyunkat félbe ne szakítsuk, későbbi alkalommal még visszatérünk erre a csodálatos természeti tüneményre.

Az elsötétedés vége felé, kilenc óra tájban, ami időszámításunk szerint, három órakor délután Krisztus megszakítja az ünnepélyes hallgatást és fenhangon kiáltja: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?“ Végre tehát ütött a rég óhajtott óra, az a kilencedik óra, amely az emberiség történetében fordulópontot képez, az az óra, amikor az árnyék helyébe a valóság lépett és az üdvösség napja felvirradt.

Ámde mily csodálatraméltó felkiáltás az, mily csodálatraméltó panasz az Üdvözítő ajkáról! Ilyen panaszszót a világ még nem hallott és az utolsó napig nem is fog többé hallani. Hitünk teljes erejére van szükség, hogy igaznak tartsuk, hogy csakugyan így történt, mivelhogy az ész vonakodik azt elfogadni és lehetetlennek tartja. Hogy ember

emberre, hogy továbbá az Isten az emberekre panaszkodik, könnyen érthető; de hogy Krisztus az Isten Fia, az Istenre panaszkodik, ez titok, melyet eszünkkel fel nem érünk.

Törekedjünk mégis kissé mélyebben behatolni ebbe a szóba és fontoljuk meg:[1]

1. *mit jelent a panasz;*
2. *mi volt az oka a panasznak;*
3. *milyen benyomást tett a hallgatóságra.*

I.

Ha Krisztus az elhagyatottság miatt, tehát az Istentől való elválás bizonyos neme miatt panaszkodik ez természetesen csak az ő emberi természetére vonatkozhatott. Azért nem is az *Anyához*, hanem az *Istenhez* fordult, mi által azt jelezte, hogy panaszát nem mint fiú az atyához, hanem mint ember az Istenhez intézi. Az emberi természet elhagyatottsága az Istentől tehát elsősorban nem volt elválás a második isteni személytől. Az istenség második személyének egyesülése az emberi természettel elválaszthatatlan volt és az is marad. Ha ez az egyesülés Krisztus halalakor megszünt volna, akkor nem Isten, hanem mint ember halt volna meg érettünk és a mi megváltásunk hiábavaló volna. Az emberi természetnek az Istentől való szt. elhagyatottsága sem jelenti, hogy az Isten kegyelme is elhagyta. Sőt inkább a kegyelmek teljessége, amely Krisztusban

[1] Mát 27, 6-47, Márk 15, 34—35

mindig megvolt, eszközölte azt a lelkierősséget, amellyel úgy az Olajfák-hegyén, mint a kereszten, az iszonyú lelkiszenvedéseket elviselte. Végre abban sem állott ez az elhagyatottság, mintha Krisztus lelke az Isten közvetlen színelátásától ideig-óráig meg lett volna fosztva. Krisztus inkább amiatt panaszkodott, hogy az Isten, az ő emberi természetét a közelgő haláltól nemcsakhogy meg nem menti, hanem hogy azt minden vigasztalás nélkül a fájdalmaknak átengedi. Kétfélekép lehetett volna ugyanis rajta segíteni: először külsőleg ellenhatást gyakorolni mindarra ami által szenvednie kellett, a tövisekre, a szegekre, az ostorokra, amennyiben megkellett volna fosztani erejüktől, hogy fájdalmat ne okozzanak, a hóhérok karjaira, hogy azok elszáradjanak. a káromlók nyelveire, hogy megbénuljanak. Másodszor az Isten is oly vigasztalásokkal tölthette volna el Krisztus lelkét, hogy a külső kínokat ne is érezze. De egyik sem történt meg. Sőt az Isten Krisztus lelkét átengedte az undorodásnak, a félelemnek, a szomorúságnak. annak a kínos belátásnak, hogy szenvedése sok emberre nézve hasztalan lesz; sőt azt is megengedte, hogy a sátán, akinek órája eljött, a számtalan szenvedéseknek ezt az idejét arra használja, hogy Krisztus lelkét a legkegyetlenebb módon kínozza. Az Isten Krisztus emberi természetének csak annyiban jött segítségére, amennyi szükséges volt arra, hogy azt a borzasztó szenvedések közt fenntartsa. Úgy látszott, hogy az Isten csak

azért hagyta tovább élni, hogy még többet szenvedjen. Ez volt a panasznak a tárgya és oka. Hogy Krisztus az ő elhagyatottságának azt az érzelmét teljes akaratszabadsággal engedte meg, alig érdemel említést.

Bármennyire is fájt az Üdvözítőnek ez az Istentől való elhagyatottsága, még sem érezte, mint azt a komorlelkületű eretnek, Kálvin állitotta, azt az elhagyatottságot, melyet az elkárhozottak a pokolban szenvednek. Semmikép sem. Az elkárhozottak elhagyatottsága reménytelen, tele kétségbeeséssel. Nem ilyen volt az Üdvözitő elhagyatottsága. Nyilvánvaló ez a 21-ik zsoltárból, amelyben Dávid király prófétai lélekkel festi az érzelmeket és érzéseket, amelyek az Üdvözítőt ebben a pillanatban eltöltötték. A próféta először arra tanit meg bennünket, hogy Krisztus, midőn Istent elhagyatottságának oka felől kérdezte, egyáltalában nem volt azirán bizonytalanságban. Mert Krisztus, midőn felkiáltott: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?", tüstént megadta magának a feleletet: „Szabadulásomat eltávolitják vétkeim kiáltásai", vagyis az emberek bűnei, amelyeket magamra vettem, okai annak, hogy szabadulásra a haláltól való menekülésre nem is gondolhatok. A bűnök okozzák, hogy ámbár az emberek gúnya és a nép megvetése lettem és minden csontomat megszámlálhatták, azonfelül még az ég is elhagyott és minden vígasztalás nélkül szükölködöm. De azután Krisztust az az örvendetes bizalom lelkesiti, hogy halála után nemcsak a zsidók, hanem az

összes pogányok visszatérnek majd az Úrhoz és Egyházában az ő áldozati testévet táplálkoznak. — Vajjon Krisztus, mint egynéhány hittudós véli, az egész zsoltárt halkan mondotta-e el vagy nem, azt nem akarjuk eldönteni. Annyi áll, hogy abban az Üdvözítő érzelmeinek és érzéseinek adott kifejezést, hogy továbbá a zsoltár első szavait: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem"? Krisztus hangosan mondotta el.

Vizsgáljuk meg most az okokat, hogy Krisztus miért fakadt ilyen panaszra.

II.

Három ok indította az Üdvözítőt erre a hangos panaszszózatra. Elsősorban Szívének alázatossága késztette arra, azután különféle oktatást akart nekünk adni, végre panaszra fakadt a mi vigasztalásunkra.

Mindenekfelett Szíve alázatossága késztette őt arra, hogy mielőtt életét befejezi, önmagát a leghősiesebb fokban megalázza. Nagyok és igen súlyosak voltak a megalázások, amelyekkel ellenségei őt elhalmozták. De ezek a támadások mégis visszapattantak valóban isteni türelmén és felségén, mint egy páncélon, úgy, hogy Krisztus legalább a jóindulatúak előtt nem vesztett becsületéből. Azáltal, hogy az Istentől való elhagyatottsága miatt panaszkodott, mintegy önmagáról mondott le. Ez volt a legnagyobb önlekicsinylés és önmegalázódás, ami csak elgondolható. — Valóban, ó Üdvözítő Jézus

Krisztus, ha téged elhagyott az Isten, ugyan minek tekintsünk hát Téged? Ezer meg ezer csodát műveltél egykor, annak a bebizonyítására, hogy igaz Isten vagy mint az Atya, és most arról panaszkodol, hogy az Isten elhagyott! Hangosan hirdetted a népnek: „Mindent, amit az Atya tehet, azt megteheti a Fiú is"; most pedig olyan vagy, mint egy tehetetlen, aki önmagán nem képes segiteni! Dávid próféta egykor azt mondotta: „Nem láttam, hogy az igaz elhagyatott volna". (Zs, 36. 25). A bűnösről pedig azt mondja Sz. János: „Tudjuk, hogy Isten a bűnösöket — megátalkodott bűnösöket — meg nem hallgatja". (9. 31.) Újra kérdem tehát: Ha Isten téged elhagyott, mit tartsunk hát felőled? Hogyan irhatja ezután még János, aki ott áll a kereszt alatt és hallja e szót: „Mi láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya Egyszülöttének dicsőségét"? (1. 14.) Igen ám az Üdvözitő az által, hogy önmagát megalázta, hogy istenségét, isteni erejét és szentségét elrejtette, teljes elégtételt akart nyújtani első szüleink kevélységeért és önistenítéséért, amely minden bajnak forrása volt a földön.

Másodszor Krisztus azért panaszkodott az ő elhagyatottsága miatt, hogy nekünk *többféle oktatást adjon.* Mindenekelőtt elejét akarta venni egy téves és hátrányos felfogásnak az ő szenvedését illetőleg. Ugyanis a csodálatos nyugodtság és türelem, mellyel az Üdvözitő az egész napon át a sok és különféle szenvedéseit elviselte, a szem- és

fültanúkban azt a gondolatot kelthette, hogy az Üdvözítő teljesen érzéketlen és kőszívű. Sőt mi magunk is, látva ezeket a tényeket, azt következtethetnők, hogy Krisztus lelke, amint ez oly sok vértanúval megtörtént, végső óráiban a mennyei vigasztalások egész tengerébe el volt merülve, amelyek minden fájdalom iránt érzéketlenné tették. Az olyan felfogás azonban, hogy Krisztus szenvedései bizonyos tekintetben csak látszólagos szenvedések voltak, természetesen a mi ítéletünket, az ő szeretetét, valamint a bűn gonoszságát illetőleg, amely miatt Krisztusnak szenvednie kellett, nagyon elhomályosítaná, azonfelül a kegyelem és dicsőség javainak nagyrabecsülését, melyeket szenvedései által szerzett, csökkentené. Azért panaszkodott Krisztus élete végén az ő elhagyatottságáról, mert eddig még nem hallottunk panaszt ajkairól, még pedig fenszóval panaszkodott, hogy lelki szenvedéseinek nagyságát minden ember megértse. Sz. Lőrinc és sok más vértanú öröme és vigadozása a legborzasztóbb kínok közepette, az Üdvözítő elhagyatottságának volt a gyümölcse.

Az elhagyatottság feletti panasz továbbá szemünk elé állítja azt a borzasztó nagy büntetést a pokolban, mely az Isten elvesztésében áll. Vannak ugyanis keresztények, kik a pokoltól csak az örök tűz miatt félnek. Hogy a pokolban az Istentől örökre el vannak választva, hogy boldogító társaságától örökre meg vannak fosztva, mindezt csekélységnek, elviselhető dolognak tartják. Azért

azt kell mondanunk, ha az Istentől való elhagyatottság Krisztusnak oly borzasztó fájdalmat okozott, ámbár tudta, hogy nemsokára véget ér, mily kínzó lehet akkor az elhagyatottság a pokolban, melyet Isten átka kísér, amely kétségbeeséssel jár, amely soha véget nem ér?

Harmadszor Krisztus arra akart bennünket figyelmeztetni, hogy mi legyen panaszunk főtárgya.

Igaz, mi gyakran és különféle dolog miatt panaszkodunk, sajnos azonban nem mindig azért, ami panaszra érdemes volna. Istenhez kell panasszal járulnunk, ha az Isten elhagyott bennünket. Ez az eset pedig akkor áll be, amikor halálos bűnt követtünk el. Igen, ha a halálos bűn következtében az Isten bennünket elhagyott, ha lábunk alatt a pokoli tűz ég, akkor itt az ideje, hogy hangos szóval fölkiáltsunk: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem"? Akkor az eget és a földet kell ostromolnunk, hogy ebből az iszonyú helyzetből kiszabaduljunk; akkor kell, hogy panaszaink és imádságunk kiáltásai az Istenhez emelkedjenek, hogy adja meg a megtérés kegyelmét és bocsássa meg bűneinket.

Végre az elhagyatottság miatt panaszkodó Üdvözítő *vigasztalásul és példaképül* akart szolgálni az igazaknak a vigasztalanságuk órájában. Nem ritka eset, hogy az Isten, miután a jámbor lelket áhitatgyakorlataiban hogy őt magához vonja, mennyei vigasztalással elárasztotta, ezeket a kedvezéseket váratlanul beszünteti és mint a nap a felhők mögé

rejtőzik. Nem érzi Istennek kedves közellétét, elment a kedve az imádsághoz. A lélek utoljára úgy érzi magát, mintha az Isten megfosztotta volna kegyelmétől, hogy teljesen magára hagyta és örök vesztének átengedte volna. — Ilyen állapotban tehát, amely fájdalmasabb és kínzóbb bármely más szenvedésnél, Jézus Krisztus legyen vígaszunk, de egyúttal példaképünk. Ilyen lelki hangulatban az ő példájára panaszoljuk el alázatosan, de egyszersmind bizalmasan az Istennek a mi szenvedéseinket. De legyen bennünk annyi tisztesség is, hogy Krisztussal hozzáfűzzük: „Bűneim kiáltása eltávolítja üdvömet". Nagy szenteknél, mint Assziszi sz. Ferencnél, Szienai sz. Katalinnál, természetesen kiváló kitüntetés volt az Isten részéről, hogy velük Krisztusnak épen ilynemű szenvedését ízleltette meg. Nálunk szegény bűnösöknél ellenben az ilyen kínok rendesen büntetésszámba mennek, büntetésül küldi az Isten oly sok bocsánatos bűnért, büntetésül lanyhaságunkért, a világ dicsősége és örömeihez való ragaszkodásunkért. Igen, a világgal tartani, a világ örömeit élvezni, amennyiben ez halálos bűn nélkül megtörténhetik és a közben azt kivánni, hogy a mennyország édességeit is megízleljük, ez teljes képtelenség. Sirassuk meg azért lanyhaságunkat, bánjuk meg bocsánatos bűneinket, az elhagyatottság óráiban imádság és bűnbánati cselekedetek által hangosan kiáltsunk az Istenhez és ő majd eloszlatja a sötét felhőket és kegyesen és szeretettel tekint ismét reánk.

Hátra van még, hogy szemügyre vegyük a különféle benyomásokat, melyeket az Üdvözítő panasza a körülállókra gyakorolt.

III.

A nép nagy többsége hideg és közömbös maradt, keveset törődött az Üdvözítő panaszával. Mások, főleg a főpapok és írástudók Krisztus negyedik szavára haragra gyúltak. Kétségkivül ezek az emberek, kik az Ószövetség írásait, főkép azokat, melyek a Messiásra vonatkoztak, jól ismerték, Krisztus ama panasz-szavaira: „En Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem"? egészen önkéntelenül visszaemlékeztek a már említett 21. zsoltárra, amely ugyanazokkal a szavakkal kezdődik. Azért, ha csak némi jóakarattal lettek volna azt kellett volna mondaniok: „Valóban, aki itt függ a kereszten, az a Messiás. Mert ő valóban féreg és nem ember; akik őt látják, mindnyájan gúnyolják, nyelve szájpadlásához tapad, kezei és lábai át vannak fúrva, minden csontját meg lehet számlálni, ruháit szétosztották és felső öltönyére sorsot vetettek, minden úgy van, amint próféta a Messiásról előre mondotta. Ők azonban nem akarták hallani az igazságot, ellene szegültek az igazságnak és nagyon bosszantotta őket, hogy azt szemükre merte lobbantani, amint ez néha a keresztényeknél is megesik, ha a szószékről valami kellemetlen igazságot kénytelenek hallani. A főpapok és írástudók haragja annál inkább fokozódott, mivel meg-

emlékezvén erre a zsoltárra, valaminek a nyomára jutottak, ami reájuk nézve nem volt valami hízelgő. Amint már említettük, világosan belátták, hogy a megfeszített azt a a zsoltárt magára alkalmazta és ezáltal kijelentette, hogy ő a Messiás. Azért tehát szükségképen be kellett ismerniök, hogy akkor *ők* azok az ebek, amelyekről ugyanott írva van: „Sok eb körül vett engem, a gonoszok gyülekezete körülkerített engem" (21, Zs. 17.).

A gonoszsággal és istentelenséggel párosúlt képmutatásban pedig megvan az, hogy ha találva és leálcázva érzi magát, gúnyolás és csúfolódás által igyekszik zavarából megmenekülni. Azért a főpapok és írástudók elcsűrték az Üdvözítő szavait: „Eli, Eli" vagy „Eloi, Eloi", az az: „Istenem, én Istenem"! és nagy hahotával kiáltozták: „Ime, Illést hívja"! Visszhang gyanánt ujra hangzott a katonák között: „Ime, Illést hívja"!

Hogy a metsző gúnyt, amely ezekben a szavakban rejlik megértsük, meg kell gondolnunk, hogy a talmudisták szerint a zsidók Illést a mennyország őre és általában a bajban a legjobb segítő gyanánt tisztelték, kit nagy szorongatottságokban szokás segélyül hívni. E szavak értelme tehát: „Ime, Illést hívja" az volt: Végre valahára mégis észre tér ez az ember, végre beismeri gyengeségét és tehetetlenségét, végre valahára oda csúszik-mászik az Éghez, végre le van álcázva a képmutató. Most bizonyára véget érnek az ő nagyszerű ígéretei: „Ma velem leszesz a paradicsomban". Most örülne, ha Illés

megnyítná neki magának a mennyország ajtaját vagy a keresztről lesegítené.

Hogy végre mit éreztek a fájdalmas Szűz és Krisztus barátai az Üdvözítő panaszaira és a rákövetkező gúnyolódásra, azt leírni lehetetlen. Krisztus fájdalmas kiáltása mélyen szívükbe vésődött, a különben is sápadt arcok még jobban elhalványodtak, a szemek könnyárban úsztak. Keseregjünk mi is a fájdalmas Anyával szeretett Fiának elhagyatottsága felett, de egyúttal ígérjük meg, hogy halálos bűn által sohasem fogjuk őt elhagyni és ezáltal fájdalmát nagyobbítani. Újítsuk meg inkább szent eskünket, hogy hűek leszünk hozzá mindörökre. Ha érezzük gyengeségünket és gyarlóságunkat, könyörögjünk Krisztus kegyelmeért. Mondjuk mi is az Emmausba menő két tanítvánnyal: „Uram, maradj velünk, mert már esteledik". (Luk. 24, 29.). De leginkább halálunk óráján szívből kiáltsuk: „Ó Jézusom, ne hagyj el engem! Ó Jézusom, ne taszíts el magadtól! Ó Jézusom, ne kárhoztass el engem!" Akkor minden bizonnyal az Üdvözítő jósága megment minket a pokoli örök elhagyatottságtól és a mennyországban majd vele örökre egyesülünk.

27. Krisztus ötödik szava a kereszten.

„Azután, mivel Jézus tudta, hogy minden be van végezve, hogy beteljesedjék az írás, így szólt: Szomjúhozom! (Ján. 19, 28.).

A súlyosan megsebesültek, de különösen azok, kiket keresztre feszítettek, a nagy vérveszteség következtében oly rendkívüli benső hőséget éreztek, hogy azt hitték, meg kell égniök. A szomjúság, mely ennek az izzó hőségnek volt a következménye, határozottan a legborzasztóbb kínok közé tartozott, melyeket ezeknek a szerencsétleneknek el kellett szenvedniök. Szem- és fültanúk beszélik,[1] hogy azok, kik egy ideig a kereszten függtek, semmi miatt sem panaszkodtak annyira, mint égető szomjúságuk miatt. Egyéb kínjaik iránt mintegy érzéketlenek voltak.

Az említett tény az Üdvözítő panaszát is: „Szomjúhozom", eléggé megvilágítja. Ha ugyanis felületesen nézzük a dolgot, könnyen azt gondolhatnók, hogy Krisztus csak alsóbbrendű és eddigi kínjaihoz képest jelentéktelen fájdalom miatt fakadt panaszra. Feltéve, hogy testi kínjai miatt akart panaszkodni, akkor inkább azt várhatta volna az ember, hogy azon gyötrelmei miatt fog panaszra fakadni, amelyeket kezein vagy lábain, vagy szentséges fején kellett elszenvednie.

[1] Sepp: Das Leben Jesu Christi XI. 379, Friedlieb, Archäologie der Leidensgeschichte 155.

Ez a felfogás nem helyes. Valamint az Üdvözítő összes lelki gyötrelmei között a legnagyobbat, az Istentől való elhagyatottságot választotta, amely miatt panaszra fakadt, épúgy testi szenvedései között is a legnagyobb fájdalom miatt panaszkodott, amely őt egész szenvedése alatt érte. Ez a szomjúság fájdalmasabb volt a megostorozásnál, a tövissel való megkoronázásnál, sőt fájdalmasabb volt mint maga a keresztrefeszítés; a testi szenvedések abban tetőpontjukat érték el. Midőn az Üdvözítő tehát a szomjúság miatt fakadt panaszra, azon belső tűz miatt panaszkodott, amely őt emésztette. Mintha csak azt mondotta volna: „Egész testemet tűz és lángok marják".

Hogy az Üdvözítő az ő kinzó szomjúsága által eleget akart tenni mindazokért a bűnökért, amelyeket az emberek a mértékletlenség, főleg a torkosság által szoktak elkövetni, nem szorul bizonyításra. Különösen elsőszüleink bűnére gondolt. Kevélység és önistenítés volt a forrása, ezért szenvedte az Istentől való elhagyatottság kínját; torkossággal végződött, ezért akarta az engesztelés művét a legégetőbb szomjúság kínjával befejezni, hogy így a megzavart rendet újra helyreállítsa. Vegyük most fontolóra:

1. *az elhangzott panasz okait;*[1]
2. *annak körülményeit és tulajdonságait;*
3. *a panaszban foglalt kérés meghallgatását.*

---

[1] Ján. 19, 28—30. Mát. 27, 48—49. Márk. 15, 36. Luk. 23, 36

I.

Hogy Krisztus Urunk, akit mindeddig semmiféle testi szenvedés felett nem hallottunk panaszkodni, miért akarta ezt élete végére hagyni, ennek első okát a Szentírásból tudjuk meg. Sz. János ugyanis azt mondja: „Azután, mivel Jézus tudta, hogy minden be van végezve, hogy beteljesedjék az Írás, így szólt: Szomjúhozom". Tehát minden beteljesedett, amit a próféták megjósoltak; még csak egy volt hátra, hogy szomjúságában ecettel ittassák. Hogy ez a jövendölés is beteljesedjék, kijelentette most a hóhéroknak, hogy szomjúhozik, különben talán nem is jutott volna eszükbe, hogy neki ecetet nyújtsanak. Mi természetesen jól tudjuk, hogy Krisztus kínszenvedésének különféle titkai nem azért teljesültek, mivel előre meg voltak jövendölve, hanem inkább maguk a titkok voltak okai azoknak a jövendöléseknek, mert ami az emberek szabad akarata folytán történt és épen azért, *mivel* valóban megtörtént, azt az Isten öröktől fogva előre-látta és századok óta a próféták, mint jövendő dolgot megjósolták. De miután már a Szentírás azt mondja, hogy Krisztust ecettel fogják itatni, szent János tehát az Üdvözítőt úgy állítja elénk, mint aki arról gondoskodik, hogy a világért se maradjon valami teljesületlen, hogy a mennyei Atya akarata a legutolsó betűig végbemenjen. Tehát még magán a gyötrelem fáján is, a keserűségek tengerébe

merülve, az Üdvözítő legfőbb törekvése oda irányul, legforróbb óhaja az, hogy az Isten akarata teljesüljön. Ebből azt tanuljuk, menynyire kell nekünk is törekednünk, hogy a Szentírásban kinyilatkoztatott isteni akaratot az utolsó betűig teljesítsük.

De hányan vannak a keresztények közül, akik ebben a tekintetben csak a legszükségesebbre szorítkoznak, csak azt tartják meg, ami az örök kárhozat bűntetése alatt van megparancsolva! Mily ritkaság a kisebb dolgokban való hűség! Hányan vannak, kik az igazi buzgósággal törekednének minden irányban Istennek tetszését keresni?! Hát még a szenvedésben hogyan állunk? A legjelentéktelenebb rosszullét miatt sokszor felmentve érezzük magunkat a legfontosabb kötelességek teljesítése alól!

Krisztus két okból panaszkodott, mondván: „Szomjúhozom". Elsősorban a zsidókat és mindnyájunkat arra akart megtanítani, hogy ő a testi szenvedéseket a valóságban és a legnagyobb fokban érezte, másrészt a pokoli tűz rettenetes voltát akarta szemünk elé állítani. Valóban, ha a belső tűz, amely őt emésztette, az oly türelmes Üdvözítőt arra bírta, hogy égető fájdalmaiban így feljajdúljon, „ki akarna akkor még az örök lángok között lakni"? (Iz. 33, 14.)

Az utolsó ok az volt, mivel Jézus szentséges Szíve még többet kívánt érettünk szenvedni. Mert ő tudta, hogy gúnyolódások között fognak neki enyhítő italul ecetet nyújtani, hogy tehát panasza újabb megaláztatást

fog neki szerezni. Már e tény is mutatja, mennyire igaz, amit a szentatyák állítanak, hogy Krisztus élete végén, ha Isten úgy kívánná, kész volt még nagyobb szenvedéseket is érettünk eltűrni.

A világ Üdvözítője tehát így a legméltóbb módon fejezte be életét: egyrészt, mint láttuk, a legnagyobb önmegalázódás cselekedete által, másrészt a leghősiebb szeretet cselekedetével, mivelhogy szenvedésének tetőpontján szomjának kijelentése által újabb fájdalmakra adott alkalmat és ezáltal tényleg kimondotta az ő készségét, hogy Isten dicsőségére és lelkünk üdvére még nagyobbat akar szenvedni. Mi ellenben örvendünk, ha valami szenvedésen ismét túlestünk. Hogy újabb és nagyobb szenvedésekre ajánlnánk fel magunkat az Istennek, eszünk ágába sem jut. Mi inkább azon töprengünk, miképen lehetne a ránknehezedő keresztet magunkról leráznunk vagy megkönnyítenünk, vagy hogyan kerülhessük ki a fenyegető szenvedést.

Vegyük most fontolóra a panasz körülményeit és tulajdonságait.

II.

Különösen három körülmény köti le figyelmünket. Krisztus panaszkodott ugyan testi szenvedései miatt, de csak akkor, miután előbb lelki szenvedései miatt panaszkodott. Ha tehát nekünk sincs megtiltva testi szenvedések miatt panaszkodni, mégis elsősorban és főkép lelkünk szenvedései hassanak szi-

vünkre, legkivált az Istentől való elhagyatottság, amelyet a halálos bűn okoz. De vannak keresztények, akik ezeket a lelki szenvedéseket nem is érzik, akik azért nem is érzik annak szükségét, hogy miattuk panaszkodjanak, még azok előtt sem, kik képesek volnának a lelki sebeket meggyógyítani.

Krisztus panaszkodott ugyan a testi szenvedések miatt, de nem fennszóval, mint mikor elhagyatottsága miatt fakadt panaszra. Ebből azt tanuljuk, hogy testi szenvedéseink miatt soha ne panaszkodjunk Isten előtt fennhangon. Ez méltatlan eljárás volna, mivel ezek a szenvedések, ha még oly súlyosak is, mégis Isten segítségével igen sok jót és üdvöset eredményezhetnek. A bűnöst ugyanis a kegyelem segítségével a megtérésre vezetik, a szívet a földiektől elvonják, az igazakat tisztogatják, alkalmat nyújtanak nekik különféle érdemekre, magával a Megfeszítettel a legbensőbben egyesítik. Ha pedig halálos bűn következtében hagyott el bennünket az Isten, akkor itt az ideje, hogy fennszóval hívjuk segítségül az Isten irgalmát.

Krisztus panaszkodott ugyan testi szenvedései miatt, de csak akkor, amidőn azok tetőpontjukat érték el. Semmi áron sincs szándékom itt valamely oktalan túlzásnak védelmére kelni, mint p. o. hogy csak akkor lássunk orvosszerek után, mikor már haldoklunk. Sőt egyeseknek egészség dolgában is nagyobb gond és óvatosság volna ajánlható. De másrészt az sem helyes, ha minden csekély rosszullét miatt a levegőt panaszkiáltásaink-

kal elárasztjuk, kivált ha az egész betegeskedés olykor-olykor nem egyéb, mint merő képzelődés.

Krisztus panaszának tulajdonságai közül főkép kettőt kell felemlítenünk: *rövid és igénytelen volt.* A panasz csak egyetlen egy szóból állott: „Szomjuhozom". Ez az egész, amit Krisztus nagy kínszenvedéséről említ. Menynyire különböznek tehát Krisztustól azok a keresztények, kik néha igen jelentéktelen testi szenvedéseiket a legsiralmasabb színekkel ecsetelik, akik, ha azokról beszélni kezdenek, se végét, se hosszát nem találják!

Azonfelül Krisztus panasza nagyon *igénytelen* volt. Ő csak azt mondja, amit szenved, anélkül, hogy valamit kérne. Azt a körülállókra hagyja, vajjon és mivel akarják kínzó szomját enyhíteni. Itt is nem azt akarom mondani, hogy a betegnek meg legyen tiltva, hogy ezt vagy amazt a könnyebbülést kérje. De vannak betegek, akik ebben a dologban nem ismernek határt. Majd ezt, majd amazt kívánják; semmivel sincsenek megelégedve. A legjobb akarat mellett sem tehetünk nekik eleget. A legnagyobb fokban szeszélyesek, makacsok, valódi keresztjük az egész környezetnek. Ezek a betegek kissé többet tekintsenek az isteni Üdvözítőre, aki még az ecetet is, amellyel őt gúnyból szomjának enyhítésére megkínálták, nyugodtan elfogadta. Erre gondoltak bizonyára azok a szentek, akik betegágyukon örültek, ha feledékenységből vagy épen készakarva elhanyagolták őket.

Minő meghallgattatásra talált tehát az Üdvözítő panaszában rejlő kérés?

III.

Miután Krisztus a „Szomjuhozom" szót kimondotta, egy a körülállók közül, valószínűleg az egyik katona, odasietett, kezébe vett egy szivacsot, ecetbe mártotta, nádra tűzte és inni adott neki, amely munkában egy-két más katona is segítette őt. A római katonák a kereszrefeszítések alkalmával mindig egy ecettel telt edényt tartottak készletben, részint hogy tömlőiket, amelyekből ők ittak, újra megtöltsék, részint, amint látszik, hogy a megfeszítetteknek abból nyújtsanak. Hasonlókép szivacsok is voltak készletben, amelyekkel a hóhérok véres karjaikat és ruháikat tisztogatták.

Sz. János, Máté és Márk evangelisták elbeszéléséhez még azt a körülményt fűzi hozzá, hogy a nádszál, amelyre a szivacsot tűzték, izsópszár volt. Ami sz. Jánost arra indította, hogy ennek a körülménynek felemlítése által a többi evangelista értesítését kiegészítse, könnyü eltalálni. Isten parancsára hajdan az izraelitáknak egy kötés izsópot kellett a bárány vérébe mártaniok és azzal, hogy az öldöklő angyalt visszatartsák, ajtóik küszöbeit és félfáit meghinteniök (Ex. 12, 22.). Továbbá midőn Mózes a Sinai-hegyen az Isten és nép között a frigyet megkötötte, a feláldozott borjúk vérébe mártott izsóppal meghintette az oltárt és a népet. A tisztító és engesztelő víz elkészítésénél is izsópot kellett használniok. „Izsóppal hints

meg engem", mondta azért Dávid (50, zs. 9.). Végre izsópot használtak a bennefoglalt tiszlítóerő miatt a bélpoklosság gyógyítására, amely a bűn jelképe volt. Az izsóp tehát önmagában mély jelentőségű volt és mivel azt az isteni szolgálatra használták, megvolt szentelve és már az első husvéti bárány és az Ószövetség befejezésénél történt használata által különös viszonyban állott az új szövetségi husvéti bárány tisztító vérével.

Midőn a katona a nádszálra tűzött (erősített) szivaccsal az Üdvözítőhöz közeledni akart, különféle oldalról azt kiáltották feléje! „Megállj!" mondották, „várj, még ne add neki az ecetet, előbb hadd lássuk, eljön-e Illés, hogy őt enyhítse és neki segítsen"! A főpapok és farizeusok ugyanis gúnyolódva kiáltották: „Ime, Illést hívja". Ha a pogány katonák még nem is hallottak sokat Illésről a segítőről a szükségben, mégis kiváncsian álltak rá a gonosz zsidó élcre és ők maguk is gúnyt űztek a haldokló Üdvözítővel. Ámde a katona nem hagyta magát megzavarni megkezdett munkájában. „Megállj", kiáltott fel, mivel ő is hozzáfogott a gúnyolódáshoz, hadd nyújtsam neki az ecetet, hogy még életben maradjon, míg Illés eljő, különben elpusztul, még mielőtt Illés igazán ráért volna. De Illés nem jött, és az Üdvözítő, aki a mirrhával kevert borból nem ivott, amellyel fájdalmainak enyhítésére megkínálták, most ecetet ivott, miután ennek átnyujtása gúnynak és csúfságnak látszott. Ivott belőle, mert ezáltal betelt rajta az utolsó

jövendölés, mivel ő, mint az élet és halál Ura, most akart meghalni.

Hogy az emberek így bánjanak el az Isten Fiával, ezt még sem érdemelte meg. Hogy az emberek soha vízben hiányt ne szenvedjenek, szomjúságuk csillapítására, az Úr egykor a folyókat teremtette és a föld gyomrából mindenféle tiszta víz csergedezett. Ha mégis néha nem volt vizük, legott kész volt csodát művelni, hogy a bajon segítsen. Izmael szomjúhozott, ekkor Agarnak egy kutat mutatott; Izrael népe szomjúhozott, ekkor a sziklából egy üdítő forrást nyitott meg; Mózesnek egy csodavesszőt adott, hogy azzal a keserü vizet édesre változtassa. Sőt később, midőn emberré lett és az emberek között járt-kelt, a szomjúhozóknak azt kiáltotta: „Aki szomjúhozik jőjjön hozzám és igyék" (Ján. 7, 37.). Ő neki pedig, magának a Teremtőnek, választott népe nem adott egy árva cseppet sem. Nyugodtan, sőt irgalmatlanul csúfolódva nézte a gúnyolódási jelenetet. Valóban szőlleje, amelyről Krisztus édes fürtöket várhatott volna, egrest hozott neki (Zs. 5, 4.). A szamariai asszony Jákob kútjánál mégis csak nagyobb részvéttel volt iránta, szomjában nem tagadta meg tőle az ital vízet.

De ha nagy volt is az Úr szomja, amint láttuk, amelyet testileg érzett, mégis sokkal nagyobb volt az ő lelki szomja üdvösségünk után. Azért inkább azon volt, hogy ezt enyhítse, minthogy a kiszáradt száját és kiaszott nyelvét még egyszer megnedvesíttesse. Krisztus lelkünket szomjúhozza, megtérésünket szomjú-

hozza, jócselekedeteinket szomjúhozza, tökéletességünket szomjúhozza. Egyhitsük Üdvözítőnknek e szomját tehetségünk szerint, szenteljük meg a magunk lelkét, vezessük hozzá mások lelkeit. Akkor szentséges Szíve forrás lesz számunkra, amelyből víz fakad az örök életre.

28. Krisztus hatodik szava a kereszten.

„Amint erre Jézus az ecetet magához vette, mondá: Beteljesedett". (Ján. 30.).

Amit az Üdvözítő nem volt képes többé mondani, minthogy halálakor nyelve megmerevedett, annak kimondására szolgált még életének utolsó kínos pillanata: „Beteljesedett". Ég és föld előtt, Isten és világ előtt ünnepélyesen kijelenti a haldokló Megváltó, hogy élte feladatát teljesítette, hogy minden, ami az ószövetségi iratokban, a jövendölésekben és előképekben róla meg volt igérve, az utolsó betűig mind beteljesedett.

De amennyiben azok a jövendölések a szenvedés történetére vonatkoznak, az előbbi elmélkedések folyamán azokat már ismételten megemlítettük. Még csak egy volt az ószövetségi iratokban megigérve, aminek beteljesülése különös magyarázatra szorul. Az

egész szenvedéstörténetnek ez képezi a fő- és sarkpontját. Izaiás próféta szerint (53, 10.) a jövendő Megváltó volt arra kiszemelve, hogy éppen az ő halála által mutasson be Istennek valóságos és amellett igen értékes, kiengesztelő áldozatot. Ez volt a sátán rabszolgaságában sínylődő emberiség reménye. És most ez a remény is beteljesedett, az *áldozat* is bemutattatott. Izaiás pedig Krisztus engesztelő áldozatának gyümölcseül rámutat az örök, szellemi ivadékra, vagyis a kiválasztottak egész seregére, amelyet senki meg nem számlálhat.

Nézzük most az érveket, melyek azt bizonyítják, hogy Krisztus kereszthalála

1. *a szó legszorosabb értelmében valóságos áldozat volt;*
2. *hogy végtelen értékű áldozat volt.*

I.

Első állításunk igazsága mellett szóló külső érveket röviden a következőkben foglaljuk össze. Hogy Krisztus kereszthalála a szó legszorosabb értelmében áldozat volt, már az a körülmény is mutatja, hogy az ószövetségi véres állataáldozatoknak az volt a főcélja, hogy Jézus életének felajánlását és erőszakos halálát jelképezzék és ábrázolják. Már pedig a véres állataáldozatok igazi áldozatok voltak, tehát az azok által jelképezett Krisztus kereszthalálának is valóságos áldozatnak kellett lennie. Mert a valóság nem maradhat az árnyék mögött, sem a teljesülés és befejezés

a kép és jel mögött. Ami aztán az Újszövetséget illeti, itt mindenekelőtt azt találjuk, hogy az isteni Üdvözítő igen sokszor bárányanak neveztetik. „Íme az Isten bárányа, — írja szent János (1. 29.) — ki elveszi a világ bűneit". Szent Pál örvendezve kiált fel: „A mi husvéti bárányunk, Krisztus, feláldoztatott" (I. Kor. 5, 7.). És Szent Péter arra tanít meg: „A szeplőtelen Bárányanak, Krisztusnak drága vérén váltattunk meg" (I. Pét. 1, 19.). Ha már most arra gondolunk, hogy az Ószövetségben a bárány volt egyike a legszokottabb áldozati állatoknak, ebből következik, hogy az újszövetségi iratok szerzői midőn Krisztust bárányanak nevezik, megvannak győződve, hogy Krisztus igazi és valóságos áldozatot mutatott be. Különben amit e hasonlat által csupán jeleznek, azt határozott szavakkal is mondják. Szent János így ír: „Jézus engesztelés a mi bűneinkért és pedig nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is" (I. Ján. 2, 2.). Pál apostol pedig Krisztust úgy mutatja be az Efezusiaknak, mint aki önmagát adta oda értünk ajándékul és kellemes illatú áldozatul Istennek (5, 2.). Végre a zsidókhoz írt levelében Krisztus helyettesítő és engesztelő áldozathaláláról szóló tanítást ismételten a legvilágosabb és a leghatározottabb szavakkal fejezi ki (7, 27.). „Krisztus egyszer áldozta fel magát a nép bűneiért": „Egyszer áldoztatott fel Krisztus, hogy mindeneknek bűneit elvegye" (9, 28.). Amit tehát a Szentírás tanít, azt tanítják a szentatyák, azt tanítja a katholikus Egyház,

az az egész katholikus nép meggyőződése. „Melyik áldozat", kérdi szent Leo „volt valamikor szentebb, mint az, amelyet az igaz Főpap testének feláldozása által a kereszt oltárára tett"? Végre az Egyház is örvendve énekli husvét szent éjjelén: „Szent Isten! Mily csodálatos a te jóságodnak leereszkedése hozzánk! Mily megbecsülhetetlen a szeretetnek kegyessége! Hogy a szolgát megváltsad, a Fiút adtad oda".

De hatoljunk kissé mélyebben a dologba és lássuk, hogy Krisztus kereszthalálában valóban megvan minden, ami tulajdonképen az áldozathoz szükséges. Erre nézve pedig elkerülhetetlen, hogy elsősorban lehetőleg röviden ugyan, de mégis alaposan magyarázzuk meg az áldozat fogalmát.

Az igazi áldozat nem más, mint az Istentiszteletre irányuló cselekedet, amely által bizonyos látható adományt mutatunk be az Istennek avégre, hogy annak bizonyos nemű elpusztítása által őt, mint legfőbb Urunkat tiszteljük és imádjuk. Elsősorban tehát megkivántatik *látható adomány*, olyan dolog, ami testi, ami tapintható. Az imádság, az önlegyőzés, a szív áldozatai átvitt, tágabb értelemben áldozatok. Kell továbbá, hogy ez az adomány *feláldoztassék*. Mivel az áldozat nem annyira a látható tárgyban, mint inkább annak bemutatásában áll. Az áldozat nem a dolog önmagában véve, hanem bizonyos *cselekedet*, amely természetesen áldozati adományt tételez fel. Mégpedig kell, hogy a tárgyat közvetlenül Istennek mutassuk be. Ha

egy szegénynek, habár Isten iránti szeretetből egy bárányt vagy kenyeret adnánk, ez alamizsna, de nem volna voltaképen áldozat. Továbbá kell, hogy a látható adomány megsemmisítés által mutattassék be az Istennek. Így az Ószövetségben az állatokat megölték és elégették, hasonlókép elégették a tömjént, a folyékony tárgyakat kiöntötték. Ez különben az egyedül lehetséges útja-módja, amelyen azokat közvetlenül az Istennek felajánljuk, odaadjuk, bemutatjuk. Hisz az áldozati tárgyakat csak nem vihetjük be neki a mennyországba. Az által, hogy azokat elpusztítjuk, vagy legalább minden földi és világi használattól elvonjuk, a Teremtőnek mintegy újra visszaadjuk. A belső ok pedig, hogy a feláldozás elpusztítás által történik, az áldozati cselekménynek céljában rejlik, hogy t. i. az Istennek legfőbb tulajdonjogát ünnepélyesen elismerjük, főleg, hogy neki hódoljunk és neki, mint az élet és halál Urának magunkat alávessük. Ezt a belső érzelmünket természetesen legjobban azáltal fejezhetnők ki, ha amint Krisztus kereszthalálánál történt, saját életünket hoznánk neki áldozatul. Ám isteni határozat erejénél fogva az embernek nincs rendelkezési joga a maga élete felett. A tulajdon élet helyett azért a régi korban kivált olyan élő vagy élettelen dolgokat áldoztak fel, amelyek közvetlenül az emberi élet fentartására szolgáltak és azért az emberi élet áldozatát a legjobban ábrázolták.

Az áldozati cselekménynek első céljával: hogy az Istent dicsérjük és imádjuk, szoros

összefüggésben van a szándék, hogy ezáltal Isten iránt hálánkat is külsőleg és tényleg megmutassuk, valamint arra kérjük, hogy új adományokat és kegyelmeket adjon. A bűnbeesés után végre az áldozat, még pedig kiváló módon az *engesztelő áldozat* jellegét kapta. Az Isten kiengesztelésére, a bűnös helyett, aki életét eljátszotta és a halált megérdemlette, az áldozatra szánt állatnak kellett elvéreznie.

Áldozatot bemutatni jogosultak és bizonyos értelemben kötelesek is voltak eredetileg mindazok, akiknek külső istentiszteleti cselekedeteket megtenni kötelességük volt, így tehát az egyes ember, a család mint család, az emberi társaság mint ilyen. Ilyen áldozatot mutatott be Kain és Abel. A család nevében áldozatot mutatott a családapa, a község nevében a világi hatóságtól arra kijelölt áldozópap. De nemsokára, éppen mivel az áldozat a külső istenitiszteletnek a legfelségesebb és legtökéletesebb ténye, azt kizárólag a nyilvános és közös istenitisztelet számára tartották fenn. Minden egyes ember az által, hogy abban résztvett, egyéni áldozó kötelességének teljesen eleget tett. Főkép a zsidóknál, úgyszólván az Isten maga vette kezebe az ügyet. Nemcsak, hogy meghatározta a különféle áldozati adományokat, hanem az áldozó papokat is kijelölte, akiknek az volt a feladatuk, hogy a zsidónép nevében azokat bemutassák. És méltán. Mert ha egy ember, főkép egy bűnös ember a nép nevében mint közvetítő és kiengesztelő akar az Isten és a

bűnösök között fellépni, úgy illik, hogy arra az Istentől legyen felhatalmazva és legalább hivatala és méltósága által a bűnösöktől legyen elkülönítve és megszentelve. Midőn azonban az idők telje megjött, az emberektől mindenkorra elvették az áldozati jogot, mive maga az Isten Fia emberi természeténél fogva lépett fel, mint az Újszövetség áldozópapja, mint főpapja. A tömjén elégetése tehát már többé nem áldozat, hanem csak egyházi szertartás. Hajdan azonban „füstáldozat" gyanánt érvényesült. E szerint tehát Krisztus, mennyei Atyja, az élet és halál Ura megbizásából és hogy őt tisztelje és kiengesztelje, önként áldozta fel a véres keresztbalálban emberi életét a mienk helyett és ezt az áldozatot azután vérontás nélkül megújítja a szentmisében. Krisztus keresztbalála tehát tényleg igazi és valóságos áldozat volt. Minden, ami az áldozat fogalmához tartozik, megvan abban; ott van a látható adomány: Jézus Krisztus szentséges emberisége, annak bemutatása az Istentől rendelt főpap által, annak megsemmisülése a halál által, a szándék, ezáltal Istent tisztelni és dicsőíteni.

Ámde azt kérdezhetné valaki, hát nem a hóhérok ölték-e meg Krisztust, nem ők fosztották-e meg életétől? Nem tekinthetők-e azért a hóhérok Krisztus halálánál áldozó papoknak? Ez a következtetés nem helyes. Igaz, hogy a hóhérok okozták Krisztusnak a kínokat, amelyek természetesen előidézték a halált és Krisztus végre is azok következtében halt meg. De mégis dacára ezeknek a kínok-

nak és ha ezerszer is nagyobbak lettek volna, és ha évezredekig tartottak volna, Krisztus meg nem hal, ha ő maga nem akart volna meghalni. Az Üdvözítő élete utolsó pillanatában is még hatalmában állott az istenség második személyével egyesült emberi akaratának a halál beálltát elhalasztani, az elől teljesen kitérni. Nem így volt ez a szent vértanúknál. Igaz, hogy ezek a hősök örvendve, vigadva, akaratuk teljes alárendelésével az isteni akarat elé mentek a halálba, de a kikerülhetetlen halálba, abba a halálba, amelynek beálltát, dacára akaratuk ellenszegülésének, egy percre sem halaszthatták volna el. Krisztus azonban meghalt, mivel és amikor ő akarta. Emberi akaratának saját elhatározása következtében vált el a lélek a testtől, amennyiben teljes szabadsággal engedte meg a kínoknak, hogy most foganatosítsák halálthozó hatásukat. Ebben és csakis ebben állott a kereszthalál alkalmával az áldozati tény. Krisztus azért nem volt csak áldozatadomány, hanem áldozópap is. A hóhérok nemhogy áldozópapok lettek volna, hanem istengyilkosságot követtek el.

A kereszthalál tehát valódi áldozat. A keresztáldozat nemcsak az által különbözik a többi áldozattól, hogy abban, mint a legvalódibb áldozatban maga az emberiség feje áldozta fel életét, míg a többiekben csak az emberi életet helyettesítő alsóbbrangú teremtmény áldoztatott fel, hanem az által is különbözik, hogy az végtelen értékű áldozat.

II.

A keresztáldozat végtelen értékű, mivel először az áldozópapnak, Jézus Krisztusnak méltósága és szentsége végtelen; másodszor, mivel Jézus Krisztus elégtételei és érdemei, amelyeket a keresztáldozat magában rejt, végtelenek. Magyarázzuk meg ezt a két gondolatot kissé világosabban.

Valamely áldozat értéke elsősorban is az áldozatajándéktól függ. Ebből a szempontból ezer bárányból álló áldozatnak nagyobb értéke volt, mint a különben hasonló körülmények között bemutatott áldozatnak, amely csak tíz bárányból állt. A legértékesebb áldozatajándék tehát, amelyet Istennek valaha bemutattak, az Istenember teste, vére, élete volt. Ez az áldozatajándék önmagában egyszerűen végtelen értékű volt és azt eszközölte, hogy a keresztáldozat az Ószövetség összes áldozatait belső értékre véghetetlenül felülmulta. Mindazonáltal Krisztus áldozatának végtelen értéke inkább az áldozó végtelen méltóságából, mint az áldozatajándék végtelen értékéből ered. Hisz a mindennapi életben is nem kölcsönöz-e az adományozó személyisége kiváló értéket az ajándéktárgynak? Imádságos könyvedben van egy kis, nem sokat érő kép. Már elszakadt és piszkos. És mégis oly kedves előtted és semmi áron nem adnád oda. Miért? Mert egy jóbarátodtól kaptad, vagy egy előkelő személyiségtől. Talán a szentséges Atyától kaptad

azt ajándékba, amikor a szent városban lábaihoz borulva, tőle pápai áldást kértél. Nem örvend-e az anya is az egyszerű virágcsokornak, amelyet derék és jámbor gyermeke neki nevenapján nyújt, sokkal jobban, mint a vásott fiú százszorta szebb és értékesebb ajándékának? Eszerint tehát az ajándékozó egyénisége csakugyan nagy értéket tud kölcsönözni az önmagában véve csekély adománynak. Krisztus végtelen méltósága és szentsége azért áldozatának végtelen értéket kölcsönzött. Ez annyira igaz, hogyha Krisztus nem önmagát, hanem csak egy bárányt mutatott volna be, Krisztus áldozati cselekménye az áldozópap egyénisége miatt végtelen értékű lett volna.

A keresztáldozat ezért a legfelségesebb, a legszentebb, a legértékesebb cselekedet, mely a világ teremtése óta történt. Minden, amit valaha a pátriárkák és próféták, a hitvallók és szűzek, a vértanúk és apostolok és a szentek mindnyájan tettek, sőt minden jó, minden szent, amit maga a boldogságos Szűz tett, mindez összevéve, mivel véges, sehogysem hasonlítható össze a keresztáldozat végtelen értékével.

A keresztáldozat végtelen értéke másodsorban az elégtételek és érdemek végtelen kincséből következik, melyet az magában rejt. Ez a kincstár önmagában véve oly végtelen nagy, hogy dacára a számtalan javaknak, amelyekben az emberek századok óta abból részesültek és még naponként részesülnek, nemcsak hogy ki nem ürült, de még meg sem fogyott. Ez nem történhetnék meg,

ha az emberek száma milliószor nagyobb és a kiáradó javak milliószor nagyobbak volnának is és ezenfelül ha a világ mindörökké fennállna. De hát melyek azok a dicső és különféle javak, amelyeket a keresztáldozat, mint gyümölcsöket magában rejt? Könnyen két csoportba oszthatók: tökéletes kiengesztelés és tökéletes megkegyelmezés.

Krisztus elsősorban eleget tett a bűnadósságért. Áldozata által oly tiszteletet tanúsított mennyei Atyja iránt, amely végtelenszer nagyobb, mint az, amelytől az egész világ bűnei őt megfosztották. Azután túláradó elégtételt nyújtott ő a bűn büntetéseiért is. Hogy az Isten büntető jogától elálljon, kész volt végtelen elégtételű szenvedéseket magára vállalni. De Krisztus nemcsak a bűnadósság és a bűn büntetésének elengedését nyerte meg, hanem tökéletes megkegyelmezést is, az élet túláradó bőségét, „a szentélybe való bemenetet", amint az Írás mondja. Krisztus megváltó halálának köszönjük az összes kegyelmeket és minden egyes kegyelmet, amelyet az Istentől kaptunk: megnyertük az igaz hit kegyelmét, az imádság kegyelmét, szívünk megtérésének a kegyelmét, a kisértések feletti győzelem kegyelmét egyedül Őtőle várhatjuk a végső állhatatosság kegyelmét. Mindegyikhez tapad mintegy drága vérének egy-egy cseppje, amely által megszerezte számunkra ezt a kegyelmet. De Krisztus nemcsak a segítő malasztok bőségét érdemelte meg, a megszentelő malasztot is, a belénköntött erényeket, a Szentlélek ajándékait és gyümöl-

cseit, a lélek és test mennyei megdícsőülését, szóval az Isten gyermekeinek egész kegyelemdicsőségét, amely itt a földön el van ugyan rejtve, de a másik világon csodálatos pompában fog kibontakozni. Az Anyaszentegyház alapítása is, az ő felszerelése minden üdvajándékkal és üdveszközzel, olyan gyümölcsök, amelyek a kereszt fáján teremnek. Azért az Anyaszentegyház nagyheti himnuszaiban örvendve és vígadva énekli: „Ó a hit keresztje, nincs az erdőben, nemességre és áldásra, nincs ágra, virágra és gyümölcsre nézve hozzád hasonlítható fa". Ám a gyümölcsből ismerjük meg a fát. Joggal következtetünk tehát a keresztáldozat végtelen értékére. Csak rajtunk múlik, hogy imák, jóságos cselekedetek, a szentségek használata, a szentmisehallgatás által a keresztáldozat gyümölcseiben mindig nagyobb mértékben részesüljünk. Krisztus hatodik szava tehát ebben az értelemben is: „Az áldozat be lett mutatva", teljesen érvényesül. Az ő kereszthalála valoban az Újszövetség áldozata, végtelen értékű áldozat volt, melyet a próféták megigértek az Ószövetségben. Krisztus életfeladata most teljesen meg volt oldva. Azért a sziriai egyháznak egy jeles atyja[1] szent lelkesedésében a prófétákat mind egyenként méltán hívja fel a Kálváriára, hogy nézzék meg ott a Messiást és az egész világ előtt erősítsék meg, hogy a reá vonatkozó jövendöléseik az utolsó betűig beteljesedtek. „Jőjj ide ó Izaiás"! kiált fel „és lásd az

[1] Jakob von Sarug, Erste Rede über das Leiden Jesu, übersetzt von P. Zingerle, in Theol Quartalschrift 1871, 410

istenség bárányát feláldozva és megölve és a fára szegezve és vérrel elboritva! . . . Ó Zachariás, tekints fel és lásd a sebeket kezein! . . . Ó Dávid, az ő atyja, jőjj és tekintsd őt a Golgotán: átlyukasztot ák és átszegezték kezeit és ecettel itatták őt . . ." Az Üdvözítő tehát nyugodtan zárhatta le szemeit.

Boldog a keresztény, aki halála óráján, az Üdvözítő példájára örömmel és vidám szívvel elmondhatja: „Beteljesedett"! Beteljesedett a munka, amelyet a mennyei Atya reám bízott; önmagam feláldozása, beteljesedett. Elmúltak a munka napjai, a szenvedések, a kísértések napjai, elmúltak mindörökre. Elmúlt a sötét, borzalmas, viharos éj, már dereng a világosság és a mennyei fény örök napja. Nincs már egyéb hátra, mint az igazságosság koronáját átvenni.

Ha azonban ma ütne halálunk órája, nyugodtan mondhatnók-e mi is az Üdvözítővel: „Beteljesedett"! Óh hányan vannak, kik életfeladatuk befejezésével még nagyon is hátravannak! Ó hányan vannak, kik még hozzá sem fogtak! Hányan, kik miután a munkához hozzáfogtak, henyélve kezüket ismét ölberakták! Azonban rettenetes volna, ha ilyen állapotban a halál bennünket arra a felkiáltásra kényszerítene: „Beteljesedett"! Vége a bűnnel és gonoszsággal teljes életnek. Odavannak a bódító élvezetek, azok az aljas gyönyörök; a gazdagsággal való hencegés odavan, oda a földi dicsőség hiúsága. Eltűntek a kegyelem órái, az üdvösség és az irgalom órái. Ütött a bosszú órája. Az idő véget ért,

megkezdődik az örökkévalóság, a soha meg nem szűnő kínok örökkévalósága. Krisztus Szíve azonban jóságos és szeretetteltelteljes. Nekünk még időt enged a munkára és bűnbánatra. Teljes szívünkből bánjuk azert hanyagságunkat az Isten szolgálatában, azután pedig fokozott erővel iparkodjunk jóvátenni, amit elmulasztottunk Ernyedetlen munkálkodással pótoljuk ki az elvesztett időt és így siessünk bemenni az örök nyugalomba.

29. Krisztus hetedik szava a kereszten.

„És Jézus nagy szóval kiáltva mondá: Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet"! (Luk. 23, 46.)

Minden, amit az írás az Üdvözítő életére és szenvedésére vonatkozólag előre mondott, beteljesedett. Csak egy hiányzott még: hogy szomjában ecetet adjanak innia. Amint tehát Krisztus az ecetet megízlelte, mondá: „Beteljesedett"! Beteljesedett most minden, amivel a mennyei Atya őt megbízta, beteljesedett, amit az isteni igazságosság követelt, beteljesedett, amire az Üdvözítőt Szíve szeretete késztette; beteljesedett, ami az emberek üdvösségére szükséges és üdvös lehetett. Beteljesedett most a véres szenvedés munkája, fenékig ürítette ki a kelyhet, kiállotta ami rosszat a pokol és a világ vele tehetett. Véget

ért most az Ószövetség az ő terhes törvényeivel véres állatáldozataival; beteljesedtek jövendölései, valóra váltak előképei, vége volt a zsinagógának — „Beteljesedett". Az Üdvözítőnek ez a hatodik szava hálaima volt élete alkonyán, örömhír volt a választottak számára, a pokol feletti győzelem híradása volt a diadalkiáltás a halál pillanatában. A megváltás műve, az Újszövetség áldozata beteljesedett; nem volt már egyébre szükség, mint meghalni. Az Üdvözítő azért nagy szóval kiáltva mondá: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet".

Vegyük fontolóra:[1]

1. *a hetedik szónak a tartalmát;*
2. *annak körülményeit.*

I.

Az Üdvözítő élete utolsó pillanatában csaknem kizáróan mennyei Atyjára és lelkére gondolt. A hetedik szóban az Istent „Atyának" szólítja. Ez volt istenségének utolsó megvallása. Nyilvános életében oly sokszor, a legkülönbözőbb módon vallotta magát Isten Fiának és állítása igazságának bebizonyítására számtalan csodát művelt. Ezt az állítását Kaifás előtt is fentartotta, habár előre látta, mily kínokat von azáltal magára. Ehhez a megvalláshoz hű maradt mindhalálig. A megfeszítettben tehát az Isten Fiát kell imádnunk és előtte térdet hajtanunk.

---

[1] Mát. 27, 50. Márk 15, 37. Luk. 23, 46. Ján. 19, 30.

Továbbá Istennek nevezte atyját, hogy akaratának teljes alárendelését az atya akarata alá újból nyilvánítsa, hogy mindenki előtt bebizonyítsa, hogy engedelmes lett haláláig, a kereszthalálig. Az „atya" szó által egyúttal kifejezte gyermeki szeretetét és legnagyobb bizalmát. Nem bizalmatlanság, nem kislelkűség volt, amint láttuk, hogy közvetlen előbb nem az Atyához fordult, hanem felkiáltott: „Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem"?

Krisztus az Atyán kívül *lelkére* is gondolt. Földi javakat már nem osztogathatott többé. Ruháit már szétosztották és öltözetére sorsot vetettek. Szentséges Anyjáról jókor gondoskodott. Temetése helye és gondja iránt semmit sem intézkedett, ezt másokra bízta. Lelkét azonban most az Atyának ajánlja. Hármas célja volt ezzel. Először ez a megajánlás a feláldozásnak bizonyos módja volt. Vérét már széthintette és odaadta, a lélek azonban még az övé volt. Hálás elismeréseül tehát az összes természeti és természetfeletti kegyelmekért, amelyekkel fel volt ruházva, lelkét, az isteni hatalom és szeretet remekét Teremtője kezébe tette le, az Atyának ajánlotta fel. Másodsorban az Atyának ajánlotta lelkét, hogy ez váltsa meg végre szenvedéseitől és zavartalanul részesítse az Isten közvetlen színelátásának gyönyöreiben és örömeiben. Harmadszor azért ajánlotta lelkét az Atyának, hogy a feltámadás napjáig azt mintegy oltalmába vegye.

Igaz, Krisztus részéről tulajdonképen semmi

ajánlásra nem lett volna szükség. Hivatkozhatott volna a veleszületett jogára, hogy a mennyország örömeit minden szenvedéstől menten élvezhesse, hogy a test feloszlásától megóvassék, hivatkozhatott volna a nemsokára bekövetkező feltámadás jogára. Az Atyát is életének és szenvedéseinek végtelen érdemeire utalhatta volna. Az Üdvözítő azonban alázatos szívü volt. Azért szólt ily alázatos módon, hogy nekünk is példát adjon.

A hetedik szó tartalma reánk nézve ismét igen *tanulságos*. Tanuljuk meg az Üdvözítőtől a helyes módját, hogyan kell a halálra készülnünk. Jókor hozzuk rendbe földi dolgainkat, jókor intézkedjünk rokonainkról és a hozzánktartozókról. Oktalan módon ne aggódjunk a testről és annak temetéséről, a sírról és annak feldíszítéséről. Valóban esztelenség, ha a ház lángbaborult, ahelyett, hogy a drágaköveket és aranyedényeket megmentenők, egy viseltes ruhadarab miatt aggódunk. Ebben a tekintetben senki sem gondoskodott oly keveset, mint az Üdvözítő, de azért nem volt dicsőbb sír az övénél. A halál közeledtével gondoljunk az isteni irgalomra és szeretetre, ahhoz forduljunk. Isten irgalmába ajánljuk szegény lelkünket, és ne nézzük saját érdemeinket. Mert, ami jót tettünk, azt az isteni kegyelemnek köszönjük. Sok cselekedetünk pedig nagyon fogyatékos, tisztulásra szorul. Ez a mi alázatosságunk mindenesetre érdemeinket megkoronázza. Az Atya kezeibe ajánljuk lelkünket; azokba a kezekbe, amelyek bennünket alkottak; azokba a ke-

zekbe, amelyekbe sorsunk van letéve; azokba a kezekbe, amelyekből lelkünket senki ki nem ragadhatja.

Tanulságos tehát Krisztus hetedik szava a kereszten, azonfelül igen *vígasztaló*. Midőn az Üdvözítő ugyanis saját *lelkét* mennyei Atyjának ajánlotta, ezáltal *azokat* is felajánlotta, akik egységesek az ő lelkével. Sz. Pál apostol mondja (I. kor. 6, 37.): „Aki az Úrhoz ragaszkodik", vagyis aki a megszentelő malaszt állapotában van, „egy lélek ővele". Ha azért halálunk óráján sok olyasmire is tekinthetünk, ami félelemmel tölthet el bennünket, de ha mégis a megszentelő malaszt által Krisztussal egyesülve vagyunk, nyugodtan húnyhatjuk be szemeinket. Mert akkor már 19 század előtt szállt fel érdekünkben egy ajánló fohász a mennyei Atyához Krisztus imádsága erejénél fogva, amely által az ő lelkével a mi lelkünket is felajánlotta az Atyának, kegyes fogadtatást várhatunk.

Irányítsuk most figyelmünket a hetedik szó körülményeire.

II.

Az első körülmény, amelyet meg kell fontolnunk, abban áll, hogy Krisztus ezt a szót *hangosan* mondta. A történelemben ugyanis hallatlan dolog, hogy egy keresztrefeszített halála előtt fenhangon szólt volna. A belső tűz, amelynél fogva a nyelv a szájpadláshoz tapadt, ezt nem engedte. Legfeljebb megtörténhetett az, hogy valaki hangosan felsóhaj-

tott vagy fohászkodott. Egész mondatot azonban fenhangon, érthetően elmondani, oly valami, ami csoda nélkül meg nem történhetett. Annál inkább ösztönözve érezzük magunkat, hogy kutassuk az okokat, miért művelt Krisztus csodát.

Az Üdvözítő e csodálatos erőnyilvánulás által először meg akarta mutatni, hogy ő még most is képes szenvedéseinek az önmagukban halálthozó hatásait megszüntetni vagy elhalasztani, hogy ő, mint sz. Ágoston[1] mondja, nem gyengeségből, hanem hatalomból hal meg. Sz. Bernát azért azt mondja: „Nagy erőtlenség meghalni, hanem *így* meghalni, végtelen nagy erő". Amint tehát maga a szó istenségének utolsó bizonyítéka volt, úgy a hangos kiáltás az utolsó csoda volt annak bebizonyítására, amit rögtön utána a pogány százados is elismert.

Krisztus azután e hangos kiáltása által kinyilvánította azt az egészen természetes fájdalmat, amelyet a lélek akkor érez, amidőn testétől elválni kénytelen. Ez a fájdalom igen heves volt Jézus Krisztus lelkének elválásánál. Mily nehéz elválni már jó barátunktól is! Krisztus lelke pedig sz. testében legjobb, szeretetre legméltóbb barátját látta, amellyel harminchárom éven keresztül örömben és bánatban a legszorosabban egyesült. Azonfelül ez a test az Üdvözítő lelkének a legnagyobb önfeláldozással volt segítségére a megváltás művében. Éhezett és szomjazott, a napi

[1] Serm. 218. c. 12. Migne, Patr. lat. t. XXXVIII. col. 1087

munka és hőség következtében eltikkadt, megengedte, hogy kegyetlenül megostorozzák, kezeit és lábait átfúrják, a fejét tövissel megkoronázzák, odaadta utolsó csepp vérét is, úgyszólván ő viselte a megváltás költségeit. És Krisztus lelke most ettől a testtől megválni kénytelen; hangosan fejezte ki emiatt fájdalmát.

A lélek elválása a testtől, amellyel 20, 50, 70 évig a legbensőbben egyesült, nálunk embereknél is a legfájdalmasabb. Fájdalmasabb, mint elszakadni a földi javaktól, mint megválni barátainktól és rokonainktól, főkép akkor, ha a test öt érzékeivel a léleknek csak társul, eszközül szolgált a bűnre. Igen, ha a bűnös, a rossz életű attól a testtől kénytelen megválni, amely örömeinek főforrását képezte és azzal a biztos kilátással, hogy egykor ezzel a testtel a pokol lángjaiban mindenkorra egyesülni fog, ez már sok lelket ejtett kétségbe, emiatt már sok haldokló kétségbeejtő szavakba tört ki.

A hangos kiáltás által az Üdvözítő még egy másik fájdalomra mutatott. Az Ő halála ugyanis *ami* lelki ujjászületésünk volt. Az egész világnak megkellett tudnia, hogy mit szenvedett ekkor Krisztus szent emberisége. Ráchel egykor a fiút, aki halálát okozta, Benoninak nevezte, vagyis „fájdalmam fiának". Az apa azonban Benjaminnak nevezte, vagyis „jobbom fiának". Vajha bennünket is, akiknek ujjászületése az Üdvözítő életébe került, a mennyei Atya „jobbja fiainak" ismerne el, vagy is olyanoknak, akikre mindenben, ami az ő

nagyobb dicsőségére és a lelkek üdvére vonatkozik, teljes bizalommal jobbját támaszthatja!

Krisztus továbbá azért kiáltott nagy szóval, hogy a halált mintegy biztassa, hogy bátran jöhet. A halál ott ült lent a Kalvária-hegy tövében és a három keresztrefeszítettről le nem vette szemeit. Az Üdvözítőhöz közeledni nem volt bátorsága. Mert jól tudta, hogy Ő rajta, az élet szerzőjén, ő rajta, ki Ádámban nem vétkezett, semmi hatalma sincs. Az Üdvözítő tehát hangos kiáltással csalogatta magához. A halál elég meggondolatlanul cselekedett, hogy követte ezt a hangot. Mert arról nem volt sejtelme, hogy ha ezt a zsákmányt elnyeli, ez életébe fog kerülni, hogy abba ő maga fog belehalni.

Végre Krisztus nagy szóval kiáltott, mint az oroszlán ordít, mikor zsákmány után indul. Most érkezett meg a pillanat, amikor Krisztus, aki a halhatatlan lelkek után annyira szomjuhozott, a Golgotáról akart ünnepélyesen ki vonulni, hogy emésztő éhességét lecsillapítsa. Ezt a hódító kivonulását, hódítási utját, amelynek semmi ellen nem állhatott, hirdette a világnak nagy szóval. — A föld azért rengett a rettegéstől és az örömtől egyaránt, a kősziklák megrepedtek, a sírok megnyiltak; a nap pedig ismét teljes fényében felragyogott. Az Üdvözítő kiáltása egész a föld mélyebe hatolt. Ez az üdvösség jele volt a pokoltornácában tartozkodó lelkekre nézve; a bukott szellemekre pedig úgy hatott, mint a mennykőcsapás, amely egyetlen pillanatban tönkre silányította összes terveiket.

A hetedik szónak második körülménye abban áll, hogy ez volt a haldokló Üdvözítő utolsó szava. Mert miután ezt a szót kimondotta, vagy inkább mialatt azt kimondotta, lehajtá fejét; azután kiadá lelkét. A fej lehajtása tehát nem volt a beállott halál következménye; teljesen megfontolva és szabad akaratból folyó cselekmény volt az. Bizonyára meg volt ennek a mély jelentősége. Mert midőn Krisztus az utolsó vacsorán az Atyát megszólította, szemeit az égre emelte. Miért hajtja tehát le fejét a kereszten, ámbár az Atyához szól, aki a mennyekben van? Ha ez a töviskorona miatt nem is történhetett meg oly könnyen, miért nem hagyta azt előbbi helyzetében, miért nem emelte legalább szemeit az égre?

Ezáltal ki akarta fejezni elsősorban azt, hogy ő nagy alázattal aláveti magát az Atya akaratának. Jelezte ezáltal a bűnök borzasztó súlyát is, amely vállaira nehezedett és őt a földre sújtotta. Aki nagy súllyal terhelve halad útján, mindig meghajtott fővel megy. Azután ez a fejhajtás búcsúvétel volt édes Anyjától, sz. Jánostól, a jámbor asszonyoktól, a jobb latortól, minélfogva az Üdvözítő is a hagyomány szerint, fejét nem egészen előre, hanem inkább jobbra hajtotta, ahol ezek a szentek mind állottak. Lelkét továbbá azokfelé akarta kilehelni, akikhez most leszállt, hogy őket a pokoltornác börtönéből kiszabadítsa. A kiengesztelés jele volt az, annak a jele, hogy a világ üdveért lelkét kileheli és ez a lélek mindenkorra az emberek között

fog maradni. Végre lehajtja a fejét mint olyan, aki áldást kér.

Miután az isteni Üdvözítő fejét lehajtotta, kiadta lelkét. A kereszten most már csak egy holttestet látunk, amely ezer sebből vérzik. Mégis benne lakik az istenség, a második isteni Személlyel elválaszthatatlanul egyesülve, az Isten Fiának valóságos holtteteme az. A második Személlyel szintén elválaszthatatlanul egyesített lélek, legott, amint a szent testtől elvált, kimondhatatlanul boldog volt és leszállt a pokoltornácába. Ha azért még oly jogosan gyászoljuk is az Üdvözítő kimulását, mégis szívből kell neki szerencsekivánatunkat kifejeznünk oly boldog halálhoz.

Meghalt tehát az Isten Fia. A bűnös újra remélhet. A Szentírás ugyan azt mondja, hogy rettenetes az élő Isten kezébe esni. Egy haldokló Istentől azonban, egy Istentől, ki a halállal vívódik, egy Istentől, aki lelkét kileheli, attól nincs mit félnünk, azt csak szeretni lehet. Az legyen tehát az Istenember holttestével szemben erős elhatározásunk, hogy jövőre ne járjunk többé a félelem szellemében, legalább nem a szolgai félelem szellemében, hanem a szeretet szellemében. Az irántvaló szeretetből, ki mindhalálig szeretett bennünket, bánjuk meg bűneinket és kerüljük jövőre a bűnt, a Megfeszített iránti szeretetből törekedjünk hozzá hasonlókká lenni. Akkor halálunk óráján majd mi is nyugodt szívvel mondhatjuk: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet"!

30. Krisztus szenvedése a keresztfán.

„Óh ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyelmezzetek és lássátok, ha vagyon-e fájdalom, mint az én fájdalmam"! (Jer. siral. 1, 12.).

Krisztus hét szavának megfontolása alkalmával már láttuk, hogy a három óra alatt, míg a kereszten függött, sok mindenfélét kellet szenvednie. Van azonban még sok más szenvedés, amelyek figyelmünket megérdemlik. Azonkívül méltányosnak és igazságosnak, üdvösnek és hasznosnak látszik, ha az Üdvözítő *összes* szenvedéseit a kereszten külön előadásban összefoglaljuk, hogy így lehetőleg hű és tökéletes képet nyerjünk a megfeszítettről. Habár megszentelt helyek az Olajfák-hegye, a különböző törvényszékek, a megostoroztatás helye, a keresztút egyes állomásai, amelyeket illik lélekben gyakran meglátogatnunk, mégis a Kálvária-hegy legyen nekünk is, mint a szenteknek mintegy kedvenc tartózkodási helyünk. A Megfeszítettről való elmélkedés legyen mindennapi kenyerünk, lelkünk vigasztalása és felüdülése. Különben a Megfeszített különféle szenvedéseinek összeállításában csak néhány szóval fogjuk érinteni azokat, amelyeket már kimerítően megfontoltunk. — Vegyük fontolóra:

1. *mit szenvedett a Megfeszített az ő szent testén;*
2. *mit szenvedett a Megfeszített az ő becsületében;*
3. *mit szenvedett a Megfeszített az ő lelkében.*

I.

A szenvedések leírásánál, amelyeket a Megfeszítettnek szent testén kellett szenvednie, nem annyira a képzelőtehetséghez fordulok, hanem inkább néhány gondolat előterjesztése által azon leszek, hogy az értelmet meggyőzzem arról, hogy az Üdvözítő testi szenvedéseinek kimondhatatlan nagyoknak kellett lenniök.

A keresztrefeszítést az egész régi világ a legfájdalmasabb és a legkegyetlenebb halálnemnek tartotta. Már az, hogy a felfelé kitárt karokon oly hosszú időn át függött, kiállhatatlan kín volt. Hogy az angol vértanúkat hittagadásra bírják, beszéli a történet, kezüknél fogva kötelekkel egy gerendára húzták fel és több óráig ég és föld között függni hagyták. Midőn végre elvágták a köteleket, mintegy hosszan estek a földre. Krisztus azonban nem kötelekkel volt a keresztre megerősítve, hanem szegekkel. Ezeket a szegeket a kezeken és lábakon verték át, éppen ott, ahol annyi érzékeny ideg és in találkozik. Némelyeket a szegek szétszaggatták, másokat erőszakosan összezúztak. A régiségbuvárok azt bizonyítják ugyan, hogy a kereszt-

büntetésnél szokásban volt a keresztközepére egy ülőkét alkalmazni, amelyen a test fősúlya nyugodott,[1] hogy a kezek teljesen szét ne szaggattassanak. Krisztus keresztjére vonatkozólag főleg szent Iréneus[2] és szent Jusztin vértanú[3] világosan említést tesznek ilyen ülőkéről. Egy lábdeszkának azonban, amely alulról a testet támogatta volna, semmi nyoma. Krisztus lábait közvetlenül a főtörzshöz szegezték. A test súlya tehát még mindig nyomást gyakorolt részint az átszúrt lábakra, részint rángatta az átszúrt kezeket. Minden mozdulat, minden kisebb rángatózás újabb, velőtrázó fájdalmat okozott. A megsebesített és iszonyúan feldagadt kezek és lábak által és még inkább az egész test izmainak természetellenes rángatása és kitágítása által, amit az erőszakos helyzet idézett elő, a vérkeringés a szívbe és tüdőbe lassúbb lett és részben megvolt akadályozva. Ezáltal beállott egy kínos, a megfulladásig fokozódó nehéz lélekzés összekötve a félelem és görcsös szívszorulás érzetével. A második következménye az volt, hogy a vér erősebb nyomással a fejbe ömlött, az ütőeret természetellenesen kitágította és a tövissel koronázott fej fájdalmait kimondhatatlanul fokozta. Mivelhogy azután az ostorozás által egészen megsebesített test három óra hosszat a friss és a napfogyatkozás következtében igen meghült levegőnek kivolt téve, gyulladás és sebláz

---

[1] Innét a kifejezés: equitare in cruce.
[2] Adv. haeres. 2, 24, 4.
[3] Adv. Tryph. 91. Migne, Patr. graec. t. VI, col. 693.

állott be; a szent test fekete és kék lett. Végre ezek a kínok az égető, folyton növekedő szomjúságban érték el tetőpontjukat.

Ha még tekintetbe vesszük a kimerülés és eltikkadás állapotát, amelybe Krisztus a kiállott szenvedések miatt jutott; az ostorozás és töviskoronázás következtében beállott vérvesztést; szent Testének gyengédségét: akkor halvány képet bírunk a Megfeszített testi fájdalmairól.

Vannak ugyan keresztények, kik túlságos nehéznek tartják az Istent tökéletes szeretettel szeretni. Vajha az ilyenek a megfeszített Üdvözítőre tekintenének, aki szentséges Szívének egyetlen fohászával válthatott volna meg bennünket; ámde irántunk való szeretetből minden vérét az utolsó cseppig ki akarta ontani! Valóban, Krisztus szenvedéseiről ájtatosan elmélkedni és őt tökéletes szeretettel nem szeretni és bűneink felett tökéletes bánatot nem érezni, ez teljes lehetetlenség. Krisztus szenvedéséről ájtatosan elmélkedni és iránta való szeretetből legalább a világ vétkes és veszelyes örömeiről le nem mondani, ez teljes lehetetlenség. Krisztus szenvedéseiről ájtatosan elmélkedni és az élet keresztjeit békével, sőt örömmel el nem viselni, ez teljes lehetetlenség. „*Mert*", mint sz. Bernát oly szépen mondja, „Krisztus sebei egyrészt vérforrások, hogy szenvedni, másrészt tűzforrások, hogy szeretni tanuljunk". Adja azért a jó Isten, hogy az ezer sebből vérző Üdvözítő képe szüntelen lelki szemeink előtt lebegjen és mélyen bevésődjék lelkünkbe!

Vegyük fontolóra másodszor azokat a szenvedéseket, amelyeket a megfeszített becsületében szenvedett.

II.

A Szentlélek Isten egykor végtelen nagy gonddal szentelte meg azt a szűztiszta testet, amely arra volt kiszemelve, hogy az Isten Fia teste és vére legyen. Vérének érintetlenül kellett maradnia mindattól, ami nem volt teljesen tiszta és szent. Most azonban, amikor Krisztus meghalt, ez a szentséges vér olyan földre hullott, amelyet az emberek bűnei megszentségtelenítettek és a századok folyamán azok vére áztatott. Eszerint tehát a szentek szentjének vére úgyszólván összevegyült a bűnösök vérével és *egy vérré* lett. Oly gyalázat ez az Üdvözítőre nézve, amelyet nem vagyunk képesek eléggé megfontolni. De így kellett ennek megtörténnie. Mert Krisztus vérének folynia kellett a világ bűneiért. Ez volt az ő végső akarata, végrendelete. Joggal volt tehát a bűnösöké. A bűnösök vérével kellett összevegyülnie, hogy azt megtisztítsa és megszentelje. Az Üdvözítő azonfelül a legbecstelenebb, a leggyalázatosabb halálnemet, a kereszt büntetését szenvedte. A rómaiak csak a legelvetemültebb gonosztevőket sújtották ilyen büntetéssel; csak olyanokat, kiket az istenek mintegy elvetettek, csak azokat, kiket nem tartottak méltóknak arra, hogy testeiket eltemessék. Egy szabadon született római polgárra soha-

sem volt szabad ilyen büntetést szabni. Azután Krisztust két útonálló és gyilkos közé feszítették, mintha ő lett volna a rabló és gyilkosbanda vezére és feje. Azonkívül egész az ágyékövig megfosztották őt ruháitól. És mindez nem történt titokban vagy elrejtett helyen, egy börtön elzárt pitvarában, hanem nyilvánosan, világos nappal egy hegyen, az egész nép szemeláttára, amely a husvéti ünnepekre megjelent.

Krisztusra azonban a leggyalázatosabbak és a legmegszégyenítőbbek voltak a káromlások és gúnyolódások, melyekkel őt, a kereszten függőt elhalmozták. Igaz, hogy ebből a gyalázat kelyhéből már előbb, különféle alkalmakkor kellett innia. De itt, a Golgota magaslatán, mint Jeremiás siralmaiban olvastuk, betelt gyalázattal. Azért az evangélisták is igen kimerítően írják le ezeket a jeleneteket. Nem csupán a különféle rendű és rangú embereket nevezik meg, kik az Üdvözítőt káromolták és gúnyolták, hanem szóról-szóra is elmondják a gúnyszavakat, amelyeket ellene szórtak.

Elsősorban is, amint ezt Krisztus második szavánál már megfontoltuk, a bal lator volt az, ki ajkát káromlásra megnyitotta. Azután káromolták őt az arramenők, vagyis a népből azok, kik jöttek-mentek vagy ép azon az úton jöttek, amely a Golgota mellett elvezet. (Mát. 27, 39, 40. Márk 15, 29, 30.) A próféta hiába intette részvétre már századok előtt az arramenőket: „Óh ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyelmezzetek és lássátok,

ha vagyon-e fájdalom, mint az én fájdalmam". Káromolták őt, gúnyolódva csóválták fejöket és mondák, a hamis tanúkhoz hasonlóan Krisztus szavait elferdítve: „Hej, ki lerontod az Isten templomát és három nap alatt újra felépíted azt, szabadítsd meg magad; ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről". Így adtak kifejezést örömüknek afelett, hogy végre-valahára a nagy csodatevőt, mint kérkedőt és ámítót leálcázták. De nem hangzik-e ez a zsidók utolsó szava éppen úgy, mint amit egykor a sátán mondott Krisztusnak: „Ha Isten Fia vagy, bocsásd le magad". Igen, ime itt van a kulcs a különben megfoghatatlan titok megfejtéséhez. Ezek a káromlások nem voltak már emberiek, hanem ördögiek. A sátán adta az arramenők ajkára. Hasztalan törekedett a sátán Krisztust előbbi szenvedései által, kit puszta embernek tartott, haragra és hasonló bűnökre bírni. Kétségbeesésében most újra a gúny fegyveréhez nyúl. Ámde Krisztus inkább választotta a megveltetést és a kereszten maradt.

Sajnos, egészen másképp cselekesznek az emberek. Talán évekig jártak az erény és a jámborság útján, sőt szent hitükért sokat áldoztak és szenvedtek. És ime, ha az ördög ember képében sértegető gúnyszavakkal közeledik feléjük, ezt nem képesek elviselni. Leszállnak a keresztről és barátságot kötnek saját üldözőikkel.

Az arramenők beszédeit aztán a hóhérok is helyeselték. Ők is, míg az Üdvözítőnek ecetet adtak, azt mondogatták, mint

sz. Lukács megjegyzi (23, 36, 37.): „Ha a zsidók királya vagy, segíts magadon". Ha előbb hegyes szegekkel szúrták át Krisztust, most hegyes nyelvükkel szúrkálták. De ők mégis mindazok közül, kik Krisztust gúnyolták, a legkevésbé bűnösök; ők nem tudták, mit cselekszenek.

Végre a legdurvább gyalázást szenvedte Krisztus a főpapok és a nép vénei, az írástudók és farizeusok részéről (Mát. 27, 41—43. Márk. 15, 31, 32. Luk. 23, 35.). Az egész előkelő világ tehát megjelent a Golgotán. Ez volt a helyes, mivelhogy a zsidók királya ezen a napon akarta trónját elfoglalni. Máskülönben mégis bámulatomnak kell kifejezést adnom, hogy ezidőtájt a főpapokat is ottlátom a Kálvária-hegyén. Hisz közel volt már kilenc óra, amikor a husvéti bárányok leöléséhez kellett hozzálátniok. És még mindig nagy számban vannak a Golgotán és gúnyolódnak: „Ime, Illést hívja"! De hiába, diadalt kellett ülniök a Megfeszített felett. És így minden lelkifurdalás nélkül túltették magukat szertartásaikon. Mily csodás az isteni Gondviselés, hogy a főpapok otthagyták az előképes husvéti bárányt, amidőn az Újszövetség igazi husvéti bárányа elvérzett!

A főpapok, vének, írástudók és farizeusok tehát a legközönségesebb beszédmódot használták, akár formáját, akár tartalmát tekintjük. Nem szólították az Üdvözítőt személyesen, mint az arramenők. Hogy megvetésüket kimutassák iránta, egymás között úgy beszélgettek róla, mint egy harmadik személy-

ről, olyan emberről, ki a kereszten függött. Anélkül, hogy Krisztusra néznének, félvállról ujjukkal mutattak rá, mondván: „Másokon segített, önmagán nem tud segíteni". Ha ő Izrael királya, szálljon le most a keresztről és hiszünk neki. Az Istenben bízott: szabadítsa meg most, ha kedvét találja benne, mert azt mondotta: Isten Fia vagyok". Először tehát csaknem ugyanazokra a káromlásokra fakadnak, mint az arramenők: „Másokat megszabadított, önmagát nem tudja megszabadítani". Különös következtetés! De ha megengedjük, hogy másokat megszabadított, jobb bánásmódot érdemel. Hogy a gúnyolódók mégis az Üdvözítőt a keresztről való leszállásra bátorítsák, azt igérik neki: „És mi hiszünk neki". Mily alávaló képmutatás és hazudozás! Nagyobb csodákat művelt az Üdvözítő szemük láttára annál, melyet vakmerőségükben tőle kívántak, az utóbbi időben feltámasztotta Lázárt halottaiból és mégsem akartak neki hinni. Két nappal később is, midőn Krisztus a legnagyobb csodát művelte és a maga erejéből a sírból feltámadt, époly megátalkodottak maradtak, mint előbb. Most azonban hinni akarnak, ha a keresztről leszáll. Egy szentírásmagyarázó azt mondja: „Tudjátok, mit cselekedtek volna ezek az emberek, ha Krisztus követelésükre hallgat? Mindnyájan, egytől-egyig rátámadnak, hogy ökleikkel agyonüssék". Az utolsó szavak által végre, amelyeket mondottak: „Az Istenben bízott, szabadítsa meg most, ha kedvét találja benne", káromolták

a kereszt titkát, mivel, mint egykor Jób barátai, a keresztet az isteni harag és átok jelének bélyegezték. Üdvösségünk eszközének ilyetén kigúnyolása tiltakozást foglalt magában a megváltás műve ellen; ezáltal egyenesen visszautasították azt. Ámde így kellett ennek megtörténnie. Mert Dávid előre megmondotta (21, 9. zs.), hogy azokkal a szavakkal a Messiást ki fogják gúnyolni. Azért a főpapok, anélkül, hogy akarták vagy csak sejtették volna, káromlásaik által bizonyságot tettek a Megfeszített messiási méltósága mellett.

A főpapok, az írásudók és farizeusok kiáltása még manapság sem enyészett el. „Ha Izrael királya, szálljon le a keresztről és hiszünk neki", így szól elsősorban *a modern hitetlenség*. Ezer meg ezer csoda bizonyítja Jézus Krisztus istenségét; a napnál fényesebben ragyog a katholikus Egyház istenisége, isteni jellege. És a kevély hitetlenség még mindig nem akar meghódolni; még mindig új csodákat, új bizonyítékokat kíván. De rántsuk le a hitetlenségről az álarcot; csupa hazugság és kétszínűség az. A hitetlenség épen nem gondol, nem törődik az igazsággal. Elvből nem akar megfeszítettet Istennek elismerni. A keresztprédikáció neki bolondság és botrány. A hitetlenséghez hasonlóan kiált az *erkölcstelenség* is. Talán nem vonakodnának Krisztusban hinni, ha csak leszállna a keresztről, csak ne hirdetné erről a szószékről a test és gonosz kívánságok megfeszítését. Végre így beszélnek bizonyos értelemben a sem hideg, sem meleg és a lanyha

keresztények is. Szíves örömest járnának talán még az erény és tökéletesség útján is, hacsak Krisztus leszállna a keresztről, vagyis, ha az erény gyakorlása folytonos önmegtagadás és sanyargatás nélkül lehetséges volna.

Jeremiás próféta jövendölése tehát: „Nevetségessé lettem minden népem előtt, egész nap azok gúnydalává" (Siral. 3. 14.), beteljesedett. Dávid hasonló gúnyolódásoknál fájdalmában felkiáltott volna: „Ne nevessenek ki engem az én ellenségeim" (3. zs. 24.). Jób megátkozta volna születése napját. Krisztus azonban minden gúnyolódásra és káromlásra hallgatással és állhatatos kitartással felelt a kereszten. De ezáltal a Megfeszített bebizonyította, hogy ő az igazi Messiás, az Istennek igazi Fia, akiről előre meg volt mondva, hogy a kereszten fog meghalni. „Nagyobb tett volt", mondotta nagy szent Gergely, „a halált a feltámadás által megsemmisíteni, mint a keresztről való leszállás által az életet fentartani".

Vegyük még fontolóra, mit szenvedett a Megfeszített lelkében.

III.

Krisztus első lelkifájdalma annak a jelenetnek szemléletéből eredt, amelynek lehetőségét alig hinnők, ha a Szentírás nem kezeskednék róla. (Mát. 27, 35. Márk 15, 24. Luk. 23, 34. Ján. 19, 23, 24.) Római szokás szerint a kivégzettek ruhái és más holmijuk a katonáké volt; ez volt hóhéri díjuk. Azért alig

hogy felemelték a keresztet, legott neki estek az Üdvözítő hagyatékának. Négyen voltak, amint már említettük; négy emberből állt az őrség. Az összevarrott részekből álló ruhadaraboknál, mint p. o. a köpenynél, a varrást felfejtették és mindegyik katona a negyedrészét kapta. Csak az Üdvözítő rendes ruhájánál nem volt ez lehetséges. Nem volt azon semmi varrás, az egész ruha teljesen szőve volt. Szent Bonaventura beszéli, hogy ezt Jézus Anyja saját kezeivel készítette isteni Fia számára és hogy ez vele együtt kitartott, mint az izraeliták ruházata, midőn a pusztában utaztak (Deut. 8, 4. 29, 5.). A szőtt ruha tehát, ha darabokra vágják, teljesen felbomlik és senki annak hasznát nem vehette volna. Azért azt mondták: „Ne metéljük szét ezt a ruhát, hanem sorsot vessünk rá, hogy kié legyen". És így is történt. A római katonák mindig hordtak maguknál kockát, hogy szabad óráikban azzal töltsék az időt. A kereszt tövénél tehát, amelyen az Istenember a világ üdveért elvérzett és szeme láttára a kocka csörtetve járt körül. A nyerő félt vad ordítozással (szerencsét kívántak a nyerő félnek) üdvözölték a többiek. A hóhérok azután leültek és őrizték Krisztust, hogy senki a keresztről le ne vegye.

Az osztozkodás alkalmával különben símán és békésen ment végbe minden. Ami elosztható volt, egymás közt szétosztják; amit szét nem oszthattak, arra sorsot vetnek és mindnyájan meg vannak elégedve. Egészen másképen megy ez az osztozkodás néha a

keresztény családokban. Itt az örökösödési ügy sokszor alkalmul szolgál a legnagyobb civódásokra, élethosszig tartó ellenségeskedésekre, a fiu- és leánytestvérek között. Krisztus varratlan ruháját, a szent szeretetet, amelynek a keresztények között uralkodnia kell, sokszor széttépik, darabokra szaggatják és a sárba tiporják.

A hóhérok azonban nem sokáig bírhatták az Üdvözitő ruháit. Mert ugyanaz a római törvény, amely a kivégzettek ruháit a hóhéroknak ítélte oda, a rokonokat és jóbarátokat is feljogosította arra, hogy azokat megfelelő összegért a hóhéroktól ismét megvehessék. A jámbor asszonyok és a két gazdag és jó férfiú között tehát, kik nemsokára azután a Kálvária-hegyére jöttek, szent verseny támadt, hogy a szent ereklyéket mindenáron visszaváltsák, azokat az ő nem csekély vigasztalásául, a fájdalmas Anyának ismét visszaszármaztatták.

Krisztus második lelkifájdalma abból származott, hogy teljesen elhagyatottnak érezte magát az ég és föld részéről. Elsősorban szomorúságot okozott Szívének a nép részvétlensége. Néhány nappal előbb, amidőn Jeruzsálembe ünnepélyesen bevonult, hozsanna örömkiáltásokkal üdvözölte őt ez a nép: „Áldott ki az Úr nevében jő"! Most, mikor bajban, mikor halálán van, még jelét sem adja a részvétnek. „Ott állott és nézte", mondja a Szentírás. (Luk. 23, 35.) Pedig vajmi sokan voltak a nép között, kiket jótéteményekkel halmozott el az Üdvözítő.

Krisztus továbbá látta, hogy barátai csaknem mindnyájan elhagyták. Ott állott ugyan a kereszt alatt Mária, szentséges Anyja, az ő látása azonban csak arra szolgált, hogy lelki fájdalmait fokozza. Apostolai, Sz. Jánost kivéve, mindnyájan cserben hagyták és eltűntek. Egyet ugyan láthatott volna a keresztről, ha fejét balra fordítja. A szerencsétlen Judás volt az, aki a hegy lejtőjén fölakasztotta magát és most már a pokolban égett.

Az emberek részéről így elhagyatva a haldokló Üdvözítő az égre emelte szemét és Istenhez fordult. Ámde az ég zárva maradt. Semmi kedves hangot nem hallott, mint azelőtt, amikor keresztelő sz. János előtt magát megalázta.

Angyal nem jött, hogy neki szolgáljon, mint midőn a pusztában, negyven napig bőjtölt. Sőt olyan angyal sem jelent meg, aki őt erősítse, mint előtte való este az Olajfák-hegyén. Ez sajtolta ki Krisztusból a panaszt: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem"?

Ezért volt oly érzékeny az Üdvözítő harmadik lelkifájdalma, amely szenvedése részleges sikertelenségének megfontolásából származott.

Már három óra hossza függ a kereszten, a honnan remélte, hogy mindeneket fog magához vonzani. A borzasztó sötétség igazán képes lett volna a lelkeket megvilágosítani, a szíveket felhevíteni. A Megváltó mégis, a jobb lator megtérését leszámítva, semmi különös sikert nem látott.

Ha pedig a jövőbe tekintett, látta, hogy milliókra nézve hiába folyt az ő vére, hogy minden szenvedése dacára millió meg millió ember örökre el fog kárhozni.

A szenvedések mértéke tehát megtelt. Az Üdvözítő most elmondhatta . . „Beteljesedett. Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet". Erre lehajtván fejét meghalt. — „Áll a keserves anya, fájdalmában síránkozva, midőn fügene Sz. Fia". Sz. Bernát mondja[1]: Sem nyelv nem képes kimondani, sem elme nem képes elgondolni, mekkora fájdalmat szenvedett ebben a pillanatban Mária szeretetteljes szíve. Most fizeted, ó Szűz, a Golgotán kamatostul, amit Betlehemben nem éreztél. „A szenvedéseket, amelyeket születésekor nem érzett", mondja Damaskusi Sz. János,[2] halálakor állotta ki, amidőn látnia kellett, hogy azt, kit már akkor Istennek elismert, mint gonosztevőt kivégzik", kit lelkének bánatában és siralmas fájdalmában, hegyes tőr általjára.

Mi már ismerjük a törvényt, amelyet Isten egykor Izrael népének adott: „Mikor megölt ember teste találtatik és nem tudják, ki a gyilkos: menjenek ki a vének a megölt ember körül fekvő városokból a megölthöz és mossák meg kezeiket és mondják: A mi kezeink e vért ki nem ontották, sem szemeink nem látták. És elvétetik róluk a vér büntetése". (Deut. 21, 16—8.) Rajta tehát! Szemünk előtt függ egy megölnek holtteste a kereszten.

[1] In lament. B. Mariae. Migne. Patr. lat. t. CLXXXII. col. 1137.
[2] De fid. orth. lib. 4. c. 14.

Aki ártatlannak tudja magát ez igaznak vérétől, lépjen elő, tegye jobbját a keresztfára és bizonyítsa be ég és föld előtt: „Az én kezeim nem ontották ki ezt a vért és én ártatlan vagyok ez igaznak vérétől". Óh nem, édes Üdvözítőnk, Jézus Krisztus, mi töredelmes bánattól áthatva, inkább elismerjük, hogy bűneink okozták keserves kínszenvedésedet, hogy bűneink öltek meg téged. Ne vesszen tehát kárba rajtunk drága véred; tisztíts meg minket azzal és keserves halálod által adj nekünk boldog halált.

31. Csodálatos események Krisztus halála előtt és halála alkalmával.

„Hat órától pedig sötétség lett az egész földön kilenc óráig. És íme a templom függönye kettéhasadt felülről egész aljáig, és a föld megrendült, a kősziklák repedeztek, a sírok megnyiltak és sok elhunyt szenteknek testei föltámadtak" (Mát. 27, 45, 51, 52.).

A nagy szomorújáték, mely az első nagycsütörtökön és nagypénteken Jeruzsálem városában és környékén lejátszódott, lassan vége felé közeledik. Az ég és föld, amint elmélkedéseinkben láttuk, feszült figyelemmel kisérte az isteni Szenvedőnek a sorsát, természetesen különféle módon. Az átmenők meg-

ütközve csóválták fejüket. A hóhérok és a bal lator gúnyolódtak felette. A farizeusok, írástudók és főpapok újjongtak vesztén. Pilátus eleinte vonakodott a halálos ítéletet kimondani és végre ártatlanként megmosta kezeit. Herodes és házasságtörő neje nevettek. Az apostolok félelmükben tovább álltak, nem nézhették. Procula, Pilátus felesége annyira megrendült és izgatott volt, hogy arról álmodott. Veronika és más jámbor nők részvétkönnyeket sirtak. Cirenei Simon boldognak érezte magát, hogy érdemén kívül ebben a nagy eseményben résztvett. Dismas fenhangon hirdette Krisztus ártatlanságát. Sőt egy angyal is megjelent a színpadon, hogy az isteni Szenvedőbe bátorságot öntsön nehéz kínja végigszenvedéséhez. Mária, Jézus anyja, János, Magdolna vígasztalólag álltak az Üdvözítő mellett az utolsó pillanatban. Végre a mennyei Atya tárt karokkal fogadta a haldokló Fiú lelkét. Ám méltán kérdezzük itt, vajjon a természet közömbös maradhat-e, vajjon részvétlenül nézheti-e, amidőn a halhatatlan, kimondhatatlan kínok közt kiadja lelkét? Semmiáron! A nap elsötétedett, a templom kárpítja ketté hasadt, a föld megrendült és ingott, a kősziklák repedeztek és a sírok megnyiltak.

Vegyük tehát fontolóra:[1]

1. *a csodálatos eseményeket önmagukban véve;*

2. *különféle hatásaikat az emberekre.*

---

[1] Mát. 27, 45, 51—54. Márk. 15, 33, 38, 39. Luk. 23, 44—48.

I.

A csodálatos események részint Krisztus halála előtt, részint halálakor történtek.

Krisztus halála előtt három órai teljes napfogyatkozás borította el a földet. Ez a tény történetileg annyira bizonyos, hogy kétségbevonni teljes lehetetlenség. Három evangelista tanúskodik mellette, Máté és Márk evangelisták írják: „Hat órától sötétség lett az egész földön kilenc óráig". Szent Lukács mondja: „És a nap elsötétedett". Ha a történet- vagy újságíró szándékosan akar nem igaz dolgokat a világba kikürtölni, bizonyára olyan eseményeket választ, amelyek természetüknél fogva nem lépnek a nyilvánosságba, vagy legalább olyanokat, amelyek állítólag a föld valamely távoli zugában történtek. De azt híresztelni, hogy néhány év előtt városunkban egészen rendkívüli napfogyatkozás volt, ámbár mindenki tudja, hogy nem igaz, ugyan ilyesmi kinek jutna eszébe?

De ez a napfogyatkozás nem volt természetes, hanem minden tekintetben csodálatos, még pedig három oknál fogva. Először is *holdtöltekor* történt, mert ez a péntek volt a nap, amelyen a zsidóknak a törvény szerint meg kellett volna ülniök a husvétet. Ez pedig mindig holdtöltekor történt. Természetes módon azonban napfogyatkozás csak újholdkor lehet, amikor a hold a nap és föld között áll. Továbbá csodálatos volt, mivel *elejétől fogva egész vagy* teljes napfogyatkozás volt.

Végre, mivel *három óra hosszat* tartott. A közönséges napfogyatkozásnál a hold először a nap kis részét fedi, azután mindig többet, míg végre a sötétség a legnagyobb fokot éri el, mire az lassankint ismét fogytán-fogy. Ez a napfogyatkozás tehát az Isten rendkívüli műve volt és a szentatyák azért szívesen alkalmazzák arra Amosz próféta szavait: „Azon a napon elenyészik a nap délben és elsötítem a földet fényes nappal" (Amosz 8, 9.). Tertullián pedig a 200. év körül, erről a csodálatos napelsötétedésről szólva, azt kiáltotta a rómaiaknak: „Hisz ti magatok jegyeztétek fel a világeseményt évkönyveitekben".

Mit jelentett ez a napfogyatkozás? Az ég részéről gyászruha volt, amelybe a nap elfedte magát, mivel az igazság napja kialvóban volt. Aranyszájú sz. János mondja:[1] „A teremtett világ nem tudta elviselni a teremtőn elkövetett éktelenségeket". Az Üdvözítőnek, akin csak az ágyékruhát hagyták meg, fátyolul szolgált, amelyet részvétből az élettelen természet szőtt, hogy azzal mezítelenségét elfedje. Isten részéről haragjának jele volt. Még a jóktól is megvonta a nap fényét, melyet még a gonoszoknak is világítani enged. Krisztus születésekor, éjféltájban, Isten dicsősége sugározta körül a pásztorokat; világos lett. Halálküzdelmében azonban a nap elsötétedett, amely magasan állt az égen; besötétült. Így a lélekben is világosság lesz, ha a szívben Krisztus megszületik. Sötét

---

[1] In Catena ex serm. de Pass. Domini.

éjszaka lesz, ha a lélekből távozik. A napelsötétedés tehát egyszersmind képe volt a zsidó nép lelkivakságának és megátalkodottságának.

Ez a napfogyatkozás véget ért az Üdvözítő halálakor. Ekkor a nap ismét teljes szépségében jelent meg. Az isteni igazságosság most ki volt engesztelve, az áldozat bemutatva. Most Krisztus lelke, amely szomorú volt mindhalálig, minden fájdalomtól megszabadult, kimondhatatlanul boldog volt most. Az ősatyáknak és az Ószövetség szentjeinek lelkei részesei lettek a mennyei világosság fényének, az Isten szinelátása örömeinek. Most Krisztus halálával a sötétség, amely négyezer esztendeig a földgömböt borította, eloszlott, az üdvösség új napja felvirradt. Most kell, hogy a kegyelem világossága az emberek szíveiből is elűzze a sötétséget.

A csodálatos események közé, amelyek Krisztus halála alkalmával történtek, tartozik elsősorban a kárpit kettéhasadása a templomban. A talmudisták beszélik, hogy ez a függöny negyven rőf hosszú és húsz rőf széles volt, aranyból és biborból szőve és egy tenyérnyi vastag. A templomban a szentek szentjét fedte el, ahová csak a főpap mehetett be és ez is csak egyszer az évben, az engesztelés napján, hogy az engesztelő áldozatot bemutassa. Ez a függöny tehát kettéhasadt az Üdvözítő halálakor felülről egész aljáig. Amint egykor Jákob bánatában széttépte ruháját, midőn hírül hozták neki, hogy fiát Józsefet a vadállatok tépték szét; amint

Kaifás felindulásában széttépte a főpapi ruháját, amidőn Krisztus Isten Fiának mondotta magát: úgy tépte szét most a templom az ő ruháját bánatában és egyszersmind felindulásában. A függöny kettéhasadása jelentette az Ószövetség megszüntét, a mózesi áldozat elvetését. Jövőre aztán minden embernek megengedte Isten a belépést a szentek szentjébe, vagyis az Isten egyházába. Az Isten nem akart többé a zsidók Istene lenni, hanem minden nép Istene. Azt akarta, hogy mindenkinek szabad bemenete legyen a szentek szentjébe az elrejtett Mannához, mindenki számára tárva-nyitva álljon a szentek szentjének, a mennyei paradicsomnak kapuja. A föld megrendült. Ez is jele volt a bánatnak és felháborodásnak a Teremtőn elkövetett vétség miatt, de aztán, amint sz. Ignác megjegyzi exercitiumos könyvében, egyszersmind az öröm és vígság jele is volt a keresztrefeszített győzelme és mostani dicsősége felett. Feltünő, hogy e borzasztó földrengés alkalmával egyetlen egy ember sem szenvedett kárt. De Krisztus halálával megtört a földalatti hatalmasságok ereje. Ha a pokol még úgy tombol is és dühöng, ha megrendíti is alapjaiban a földet, de az emberek felett, sőt az ember teste felett is elvesztette uralmát.

A sziklák repedeztek. A sziklakemény szívek most meghasadnak, meglágyulnak, mint a viasz elolvadnak az isteni szeretet lángjaitól. Végre most érkezett el az idő, amikor a föld más alakot fog ölteni, amikor a föld színe meg fog újulni.

Sőt a sirok is megnyiltak jeléül annak, hogy Krisztus az ő halála által legyőzte a halált s az utolsó napon minden testet ismét fel fog támasztani. Ám a halottak csak husvét napján keltek ki sírjaikból és nem mindjárt Krisztus halála után. Valóban nem lett volna illendő dolog, ha ugyanabban a pillanatban, amelyben az Üdvözítő lelke a lelkeket a pokoltornácában megakarta látogatni, hogy feltámadásáig velük maradjon, ha sokan közülük a pokoltornácát elhagyják, testükkel egyesülnek és azalatt az idő alatt Jeruzsálemben tartózkodnak. Ez egészen céllalan is lett volna. A halottak azért támadtak fel, hogy a feltámadás mellett bizonyságot tegyenek. Hogy azt mondják a zsidóknak: „Mi, kiket ti eltemettetek, feltámadtunk; higyjetek tehát a megfeszített feltámadásában". Ezt azonban nagyszombaton még nem tehették volna. Aközben a zsidóknak és pogányoknak alkalmuk volt a holttesteket látni, ami nagyban arra szolgált, hogy azután a feltámadás csodájához kétség ne férjen. Természetesen a zsidók nem mentek be a sírokba, nehogy megfertőztessék magukat.

E szerint tehát az ég és a föld hirdették az istengyilkosság világrendítő eseményét. Ég és föld léptek fel tanúkul a nagy halott mellett. Még a halál éjéből is kivilágított az isteni felség. Vegyük fontolóra most e csodálatos események hatását az emberekre.

II.

Az Isten Anyjánál és más jámboroknál, kik a Golgotán összegyültek, ezek az események arra szolgáltak, hogy Jézus Krisztus istenségének hitében megerősödtek és fájdalmukban, melyet az elhunytnak vesztesége okozott, megvigasztalódtak.

Az Üdvözítő ellenségeinél, kik őt gonoszságból keresztháláira adták, ezek a csodák azt az eredményt eszközölték, hogy teljesen elvakultak és megátalkodtak. Meglehet, hogy ezek az események valamenynyire meghatották és megrendítették őket. De alig ért véget az ijedtség, a régiek maradtak, egy sem tért meg közülök.

Ime, ez a hű képe annyi hitetlennek, annyi hitehagyott katholikusnak napjainkban. Mutassa bár az Isten a legborzasztóbb természeti tüneményeket által, hogy ő nagy és rettenetes, engedje bár, hogy a nap elsötétedjék és a sötét éjszakán a villámok cikázzanak, az ég dörögjon, látogassa bár a hitetleneket a legkülönfélébb sorscsapásokkal, földrengéssel, éhséggel és háborúval, tépje bár szét összes terveiket: ők megátalkodottak maradnak. Nyiljanak meg bár szemük előtt a sirok és nyeljék el társaikat egyiket a másik után, semmi meg nem indítja, semmi meg nem rendíti őket, megátalkodottak maradnak. Nevetséges gyászjelentéseket hirdetnek, meghallgatnak egy szabadkőműves magasztaló beszédet, a halott tiszteletére

egy sirverset énekelnek és látszólag jókedvvel, víg zeneszó mellett térnek ismét vissza vétkes életükhöz; ám szivükben sohasem boldogok, vagy legfeljebb mint az a hitehagyott katholikus, aki barátjaihoz így szólt: „Most teljesen boldognak érezném magam, csak az az átkozott halál ne volna". Ezeknek a megátalkodott bűnösöknek szól az, amit a Szentírás Krisztus ellenségeiről mond: „Meglátják, kit szúrtak át", t. i. meglátják az utolsó ítélet napján.

Csak egy osztálya volt a bűnösöknek, akiknél ezek a csodálatos események a Megfeszített segélyével nem tévesztették el üdvös hatásukat. Azok, kik nem annyira gonoszságból, mint gyengeségből és tudatlanságból bántották Krisztust. Ezek közt volt elsősorban a pogány százados, a menet parancsnoka és katonái, kik a látott és hallott események által megrendülve felkiáltottak: „Valóban, ez az ember igaz volt! Valóban, ez az ember Isten Fia volt"! A katholikus Egyház szentnek tiszteli ezt a századost. Azután sokan a nép közül, kik nem vettek részt a felfeszítésben, hanem csak ott állottak és nézték, mellüket verték és bánatos szívvel tértek haza. Péter apostol első prédikációjára Pünkösd napján mindjárt három ezren fogadták el a Megfeszített tanítását. Ezekhez a töredelmes bűnösökhöz csatlakozzunk lélekben, verjük mellünket és szívünk mélyéből imádkozzunk: „Uram, légy irgalmas nekünk, szegény bűnösöknek".

Végre pillantsunk vissza még egyszer a

csodálatos eseményekre, amelyekről elmélkedtünk. Ha még oly különbözők voltak is azok, mindazáltal egymásutánjukban hű képét látjuk bennük a megtérés egész lefolyásának. Hogy a bűnös megtérjen, elsősorban szükséges, hogy a földet sötétség borítsa el. Míg a bűnös a világra és vétkes örömeire kedvteléssel tekintget, igazi megtérés nem képzelhető. Azután a függönynek, amely akadályul szolgált, hogy szívébe tekintsen, darabokra kell, hogy szakadjon; becsületes lelkiismeretmegvizsgálat által bűneit meg kell ismernie. Azután kell, hogy őt Isten bűntető igazságosságának borzasztó volta megrendítse. Egész valójában kell remegnie és reszketnie, meggondolva bűneinek iszonyatosságát és utálatosságát, továbbá a kőszikláknak repedniök kell; ezt a szívet, amely kemény és hajlíthatatlan volt, kell, hogy a bánatkönnyek meglágyítsák és megtörjék. A síroknak meg kell nyílniok; kell, hogy a lélek őszinte bűnvallomás által a sírszagot kilehelje. Ha aztán a bűnös végre a pap feloldozása által a sírból felemelkedett, kell, hogy keresztény élete által mindenütt tanuságot tegyen a sírjából feltámadt Üdvözítőről.

Midőn a sírokból feltámadt igazak küldetésüket teljesítették és a feltámadt Krisztusról bizonyságot tettek, sírjaikba ismét visszatértek és minden fájdalom nélkül meghaltak. A sírból való feltámadásuk tehát csak ideiglenes volt, azért ne legyenek ők példaképei a bűn sírjából való feltámadásunknak. A lelki feltámadásunk mintaképe a Szentírás szerint

egyes-egyedül a feltámadt Üdvözítő, aki feltámadása után többé meg nem halt, hanem örökké él. E szerint nekünk sem szabad többé a bűn sírjába visszatérnünk, miután abból feltámadtunk. A feltámadt Üdvözítő példájára inkább egészen új, természetfeletti, isteni életet kell kezdenünk. Akkor, de csakis akkor remélhetjük, hogy halálunk után mi is majd résztveszünk a feltámadt Krisztus dicsőségében mindörökre.

32. A legközelebbi események Krisztus halála után.

„Odamentek tehát a katonák és az elsőnek csakugyan megtörték lábszárait és a másiknak is, aki vele meg volt feszítve, de mikor Jézushoz értek, amint látták, hogy már meg van halva, nem törték meg lábszárait, hanem a katonák egyike lándzsával megnyitotta oldalát és azonnal vér és víz jött ki belőle". (Ján. 19, 32—34.).

Krisztus halála után a legközelebbi eseményeket leírja sz. János (19, 31—37) a következő módon: „A zsidók erre, minthogy készület-nap volt, hogy a testek szombaton a kereszten ne maradjanak, (mert ez a szombat nagy nap volt), kérték Pilátust, hogy törjék meg lábszáraikat és vegyék le őket. Oda-

mentek tehát a katonák és az elsőnek csakugyan megtörték lábszárait és a másiknak is, aki vele meg volt feszítve, de mikor Jézushoz értek, amint látták, hogy már meg van halva, nem törték meg lábszárait, hanem a katonák egyike lándzsával megnyitotta oldalát és azonnal vér és víz jött ki belőle. És aki látta ezt, bizonyságot tett róla és az ő bizonysága igaz. És ő tudja, hogy igazat mond, hogy ti is elhigyjétek. Mert ez azért történt, hogy beteljesedjék az írás: Csontot meg ne törjetek benne! És ismét más írás mondja: „Nézni fognak arra, akit átszegeztek".

Kettős eseményről fogunk tehát itt elmélkedni:

1. *a latrok csontjainak megtöréséről;*
2. *a szentséges oldal megnyitásáról.*

I.

A keresztbüntetés nem csak fájdalmas és megszégyenítő, hanem hosszantartó büntetés is volt. Megesett, hogy a felfeszítettek két, három napig függtek a kereszten, mielőtt lelkűket kilehelték. Ha végre meghaltak, római szokás szerint, a kereszten kellett függve maradniok, míg a ragadozó madarak vagy a farkasok és sakálok testeiket meg nem emésztették. A megfeszítetteket nem tartották méltóknak, hogy eltemessék. Ez a kettős körülmény nem csekély fejtörést és gondot okozott a farizeusoknak és főpapoknak. Minthogy ugyanis észrevették, hogy a csodálatos események a népben, sőt a katonákban is válto-

zást idéztek elő, hogy a közvélemény az Üdvözítő javára fordult, sőt talán lázadástól is tartottak, amelynek következményeiért őket tehetik felelősekké, azért minden követ megmozdítottak, hogy a három keresztrefeszítettet lehetőleg azonnal a nép szemei elől eltüntessék. Erre azonban a római helytartó engedélye volt szükséges. Követséget küldöttek tehát Pilátushoz, kettős kéréssel, hogy a három megfeszített csontjainak megtörése által halálukat siettessék és őket aztán eltemethessék. Hogy az Üdvözítő ugyanis már meg volt halva, azt még nem tudták; ezt akkor még a hóhérok sem tudták. Kérésük valódi okát a követek természetesen elhallgatták. Megszokott kétszínűséggel inkább azt adták elő Pilátusnak, hogy a mózesi törvény mily szigorúan parancsolja, hogy a kivégzett gonosztevők még az est beállta előtt temettessenek el. Azonfelül nem illő, sőt bosszantó, ha husvétszombatján három gonosztevő a kereszten függ. Az ünnepet ez elrontja, a nagyszámban egybegyült népet azok látása megfertőzteti és gondolatát a husvéti ünneptől teljesen elvonja. A küldöttség kérését, amely kétségkívül előkelő urakból állott, Pilátus kegyesen meghallgatta. És bizonyára Pilátus is, akiben a csodálatos természeti események sajátságos érzéseket keltettek, kívánta, hogy ennek az izgató történetnek már egyszer vége legyen.

Erre a hóhérok súlyos, megvasalt buzogányokkal összezúzták a két lator lábszárait, főleg térdeiket. Mert a régiek felfogása szerint a térdben volt összpontosítva az ember

főereje, amely nézethez a bibliai nyelvszokás is csatlakozik. Sőt voltak, kik a térdet tartották a lélek székhelyének. Midőn a katonák azonban Jézushoz jöttek és látták — és bizonyára jól megnézték —, hogy már nem él, nem törték meg csontjait. Jézus tehát már meg volt halva, bizonyára azért is oly korán, hogy csontjait meg ne törjék. Különben nehezen jutott volna eszükbe az, hogy oldalát megnyissák, pedig ez volt Istentől elvégezve. A csontjait tehát nem törték meg. Már az Ószövetségben volt ez jelképezve. A husvéti báránynak egyetlen egy csontját sem volt szabad megtörni. Krisztus minden vérét ki fogja ontani, sz. testét darabokra fogják szaggatni, de csontjai sértetlenül maradnak, annak jeléül, hogy a holttestben is megvan az egész isteni erő és hatalom. E helyett azonban egy katona lépett hozzá és lándzsával megnyitotta oldalát és azonnal vér és víz jött ki belőle.

Vegyük fontolóra most szent oldalának megnyitását.

II.

Ezt az eseményt a négy evangelista közül csak sz. János beszéli el, a szeretett tanítvány, ki az utolsó vacsora alkalmával Jézus keblén nyugodott. Csodálkozva kérdezzük itt, hogyan történhetett meg ilyesmi? Vagy nem ellenkezik-e minden emberi érzéssel a megölt ellenfél testét így megbecsteleníteni? Hisz Dávid király nem így cselekedett. Midőn hírül

hozták neki Saulnak, esküdt ellenségének halálát, fájdalmában összetépte ruháit és sirt napestig. A római hadvezér, Julius Cézár sem cselekedett így, ámbár pogány volt. Midőn Pompejus ellenfelének fejét lábai elé tették, keserű könnyekre fakadt. Sőt az oroszlán is nagylelkűen megkiméli az ember holttestét, akit a küzdelemben legyőzött. De Longinus nevű katona túltette magát az emberi érzés határain, ő a lándzsához nyult. Amiért az Egyház, míg az *édes* keresztfáról szól és a többi kínzóeszközöket, amelyekkel Krisztust még életében kínozták, „édeseknek" hirdeti, addig szent felindulásában a „kegyetlen dárdanyélről" tesz említést.

Hogy történhetett az, hogy Longinus most az Üdvözítővel oly durván bánik, jóllehet kevéssel azelőtt a századossal még Krisztus istenségét nyiltan elismerte? (Mát. 27, 54.). Úgy történt, hogy a helytartó kiadta a parancsot, hogy a három megfeszítettnek csontjai töressenek meg. Hogy a helytartót jóakaratáról és alárendeltségéről biztosítsa, a katona, mivelhogy Krisztus már meg volt halva, a lándzsához nyúlt. Különben talán csak harcias durvaság műve volt.

A lándzsadöfés az Üdvözítő jobb oldalán át az oldalbordák között hatolt be a testbe, azután rézsuton fölfelé a szíven keresztül és talán a baloldalán ismét kijött. A jobb oldalseb igen nagy lehetett, mivel Tamás beletehette a kezét. A döfés hevességétől eltekintve, könnyen megmagyarázható ez főleg a római lándzsa alakjából, amely felül igen

hegyes volt, azután pedig erősen kiszélesedett.

Mihelyt a szentséges Szív át volt szúrva, az oldalsebből vér és víz folyt ki. Vajjon a vér és víz egyszerre folyt-e, két elkülönített áramban, vagy a kifolyó víz egy véres fonal által volt-e átszőve, vagy előbb vér és azután víz folyt-e ki, azt biztosan nem lehet megállapítani.

A Szentírás azt sem mondja, mennyi vér és víz folyt ki. Az általános néphit, annyi katolikus hitszónok előadása, amely ellen az egyházi hatóság sohasem tiltakozott, főkép VI Ince pápa[1] szavai, aki áradatról tesz említést, mely a szent oldalból kiömlött, mégis arra engednek következtetni, hogy a sebből nemcsak néhány csepp folyt, hanem hogy abból nagyobb mennyiségü víz és vér ömlött.

Még nehezebb annak a kérdésnek az eldöntése, vajjon a vér és víz kiömlése önmagában véve csodálatos eseményt jelentsen-e vagy természetes módon megmagyarázható, vajjon azért sz. János, midőn állítja: „hogy ő maga látta és az ő bizonysága igaz és hogy ő tudja, hogy igazat mond és hogy azért tesz bizonyságot róla, hogy mi is elhigyjük", más csodálatos eseményekről akart-e tanúságot tenni vagy csak Krisztus halálát és két jövendölés teljesedését akarta megállapítani, amely azt nyomban követte. Azon körülmény által ugyanis, hogy az Üdvözítőnek nem törték meg csontjait, amint a zsidók

[1] Decr de festo Lanceae et clavorum Domini.

akarták, kettős jövendölés teljesedett be: „Csontot meg ne törjetek benne“ és: „Nézni fognak arra, akit átszegeztek“. Amiről tehát minket mintegy eskü alatt értesít sz. János, mindenesetre bizonyítja, hogy az, akinek csontjai, mint valamely csoda által, sértetlenek maradtak, akinek oldala azonban meglett nyitva, az a Messiás, az Isten Fia volt. Már keserves kínszenvedésének gyalázatából és lealázásából tűnt ki mennyei ragyogással az ő fensége és méltósága. Keresztje, az itt beteljesedett ószövetségi jövendölés visszfénye által, mintegy meg volt dicsőülve. Az ő halálgyengesége, tompa hörgés helyett, hangos, hatalmas kiáltásban nyilvánult, sőt halála is nem mint kérlelhetlen szükség, nem mint a természetnek változhatatlan folyamata állott be, hanem mint a szabad akaratnak, legfenségebb áldozati ténye. Azért most a kereszten függő, élettelen holttesten sem hiányozhattak az Isten dicsőségének jelei.

Jézus isteni Szíve tehát végre nyitva áll és az oldalsebből vér és víz folyik. Vajjon mi különös okból engedhette meg az isteni Üdvözítő azt, hogy még halála után is szentséges testét ily méltatlan bánásmódban részesítsék?

Elsősorban azért engedte meg ezt a méltatlanságot, hogy ezáltal halálának valóságát és így feltámadásának igazságát is a napnál világosabban bebizonyítsa. Már előre is csúffá akarta tenni a hitetlenek összes állításait, hogy Krisztus halála csak színre való álhalál, feltámadása csak színre való álfeltámadás volt.

Oly ember, akinek szíve át van szúrva, lehetetlen, hogy még éljen.

Jézus szent Szívének megnyitása azután a végrendelet megnyitása volt. Krisztus az utolsó vacsorán szólt ugyan apostolainak az ő végrendeletéről. Ez a közlés azonban zárt körben történt és inkább magánjellegű volt. És a végrendelet csak az örökhagyó halálával emelkedik jogerőre, mivel azelőtt még mindig megsemmisíthető. Ámde a pogány világnak is, amelyért Krisztus főkép meghalt, meg kellett tudnia, mit hagyott neki az elhúnyt örökségbe. De végső akarata, végrendelete sehol máshol nem volt található, mint az ő Szívében. Meg kellett tehát azt nyítni és ezt megtette a római császár egy katonája, tehát bizonyos tekintetben egy hivatalos személy, még pedig mindegyik érdekelt fél jelenlétében. Mily fényes felfedezés! Mily értékes örökség! „Víz folyt ki abból", mondja szent Ambrus,[1] „amely bennünket megtisztítson, vér, amely bennünket megváltson". Víz jött ki a megnyitott oldalból, amely jelképe volt a legfőbb és legnemesebb szentségnek. Víz, tiszta víz jött ki az Üdvözítő megnyitott oldalából, amely jegyesének testét, az Egyházat alkossa, víz, amely azt ápolja, tökéletességében és épségében megtartsa. Most értjük, mily joggal, de egyúttal mily értelemben beszélnek a szentatyák a hét szentségről, amelyek hét kegyelemforráshoz hasonlóan, Krisztus oldalából eredtek. Értjük, miért és mily

[1] De sacr. I

értelemben mondhatják, hogy az Egyház, a második Éva, az élők valódi anyja, az Üdvözítő, a második Ádám oldalából eredt, míg ő a halálálmát aludta.

Végre az isteni Szív, minden szeretet és kegyelem székhelye és forrása, azért nyittatott meg, hogy mi abba beterhessünk. Szent Ágoston mondja:[1] „Az evangelista egy jól átgondolt szót használt". Mert nem azt mondja ő, hogy a katona *megsebesítette* Üdvözítőnk oldalát, hanem hogy azt megnyitotta, miáltal értésünkre adja, hogy az oldalseb legyen az ajtó szentséges Szívéhez. Igen, az oldalseb a kapú Noe igaz bárkájához. Csak az menekül meg az általános veszedelemtől, aki azon megy be. Az oldalseb az aranykapú az Úr valódi templomához, ahol a betegek, a koldusok, a szűkölködők egészséget és kegyelmet és irgalmasságot nyernek. Ez a kapú az igazi paradicsomhoz, amelyben egyedül csak öröm és béke található. Szent Tamás alig érintette meg kezével ezt a kapút, azonnal hitt, azonnal szeretett, azonnal mondotta: „Én Uram és én Istenem". Jézus Szíve pedig az igazak erőssége, a szomorúak vígasztalása, a bűnösök menedéke. A megkísértett lélekre nézve szíklaüreg, amelyben a megfélemlített galamb a héja elől elrejtőzik. Az olyan lélek számára, amely kiszáradt földnek gondolja magát, az élővíz forrása. A szomorú és csüggeteg lélek számára szellemi borospince, amelyben az isteni vőlegény eljegyzett mát-

---

[1] Tract. in Io. 120, 2

káját mennyei gyönyörökkel árasztja el. Az olyan lélek számára, amely a maga hidegségén és szeretet hiányán megborzad, annak a szeretetnek megmérhetetlen tűzhelye, melyet az Isten Fia az égből hozott a földre. A katholikus Egyház tehát helyesen cselekszik, midőn a szentséges Szív ájtatosságát gyermekeinek a legmelegebben ajánlja és leleményes abban, hogy azt az egész földkerekségen elterjessze és gyarapítsa.

Bizalommal térjünk be tehát szükségeinkben Jézus szentséges Szívébe. Van ott hely elég minden ember befogadására. Még Longinus katona számára is eredt ebből üdv és áldás. A hagyomány szerint egyik szemére vak volt. Midőn lándzsájával megnyította az Üdvözítő oldalát, a szentséges vérből egy csepp szemébe fröcscsent és rögtön visszanyerte testi-lelki szemevilágát és megkeresztelteette magát és egy pusztaságba rejtőzött, hogy bűneiért elegettegyen; később püspök és vértanú, a katholikus Egyház szentje, lett. Mit nem várhatunk akkor mi, ha ezt az isteni Szívet nemcsak hogy bűneinkkel meg nem sebesítjük, hanem azt tisztelni és tiszteletét terjeszteni és erényeit is utánozni törekszünk! Jézus szentséges Szívében vegyünk tehát lakást, abban akarjunk élni, abban meghalni, azzal mindörökre egyesülni!

33. Krisztus kínszenvedésének utolsó eseményei.

„És József levevén Jézus testét gyolcsba takará és egy kivágott sírba tevé, melybe még senki nem tétetett be“ (Luk. 23, 53.).

Amit a négy evangelista a kínszenvedés utolsó eseményeiről nekünk elbeszél, az lényegében a következő.[1] Jézus szentséges oldalsebének megnyitása után odaérkezett egy József nevű gazdag ember Arimateából. Ő nagy bátran bement Pilátushoz és elkérte Jézus testét. Pilátus pedig csodálkozott, hogy Jézus már meghalt. Magához hivatá a századost és kérdezé, vajjon meghalt-e már. És midőn a századostól arról értesült, Józsefnek ajándékozta a testet és meghagyta, hogy neki átengedjék. Eljött még Nikodémus is és magával hozott mirrha- és áloe-vegyítéket, mintegy száz fontot. József pedig gyolcsot vásárolt. Erre levették Jézus testét és fűszerekkel együtt tiszta lepedőkbe takarták. Volt pedig azon helyen, hol felfeszíttetett, egy kert és a kertben egy új sírbolt, melybe még senki sem tétetett el. Oda tették tehát Jézust a zsidók készület-napja miatt, vagyis: ez a körülmény indította őket arra, hogy oly sírt válasszanak, mely közelben volt. Azonban semmi

[1] Máté 27. 57—61. Márk. 15. 42—47. Luk. 23. 50—56. Ján. 19. 38—42.

esetre sem volt szándékuk a holttestet később más sírba áthelyezni. József azután nagy követ hengerített a sír ajtajára. Az asszonyok pedig leültek szemközt a sírral és megfigyelték, hová teszik a testet és miként fektetik a sírba. Erre hazatértek, mivel a szombat már-már kezdődött. Szombaton pedig nyugodtan maradtak a törvény értelmében.

E szavakban három jelenetet írnak le az evangelisták:

I. *a szent test levételét a keresztről;*
II. *az előkészületet a temetésre;*
III. *magát a temetést.*

I.

Szemléljük immár a levételt a keresztről, elsősorban a résztvevő személyekben. Mindenekelőtt szemünkbe ötlik arimateai József. Mind a négy evangelista tud nekünk róla valamit elmondani. Úgy látszik, különös örömük telik benne, hogy végre valahára akadt egy gazdag ember, egy magasabb állású férfiú is, aki a Megváltó iránt érdeklődött és részvéttel viseltetett. Mert hát igazán szép és épületes, ha világi állású gazdagok és előkelők Krisztus pártjára állnak és szent teste érdekében színt vallanak vagy azáltal, hogy mint Istentől ihletett hőscsapat szóval-tettel az Úr titokzatos testének, az Egyháznak és szent tagjainak védelmére kelnek, vagy pedig, hogy az ő szentségi teste, a kenyér és bor színe alatt rejlő Jézus előtt térdre hullnak és őt a szent áldozásban jámborul maguk-

hoz veszik. Mily magasztos példát adott éppen e tekintetben Németország katholikus nemessége az egyházüldözés szomorú korszakában! — De hogy arimateai Józsefre visszatérjünk, lássuk röviden, mit is mondanak róla az evangelisták? Sz. Máté mondja, hogy gazdag ember volt. Márk tekintélyes nemes tanácsosnak nevezi, Lukács jó és igaz férfiúnak mondja, aki nem egyezett bele a zsidók tanácsába és cselekedeteibe. János azt beszéli róla, hogy tanítványa volt Jézusnak, de titokban, a zsidóktól való félelem miatt. Sz. János ezen utóbbi szavai semmiképen sem vetnek gáncsot Józsefre. Igaz ugyan, nem szabad sohasem vallásos meggyőződésünket megtagadnunk; nem szabad még akkor sem, ha valaki egy tanácstestület tagja, emberi tekintetek miatt lelkiismerete ellenére az istentelen többség határozataival egyetérteni. Azonban vannak esetek, amelyekben bűn nélkül meg van engedve, vallásos meggyőződését titokban tartani, p. o., ha olyan talál minket kérdezni, aki arra nincs feljogosítva, vagy ha vallomásunknak inkább rossz, mint jó következményei volnának. Az okok pedig, melyek Józsefet arra bírták, hogy a Megváltóhoz nyiltan még ne csatlakozzék, bizonyára olyanok voltak, hogy az Úr helyeslésével találkoztak, különben nem ismerte volna el igaz tanítványának.

Nikodémus volt a másik férfiú, aki estefelé a Golgotán megjelent. Ő farizeus volt, jogtudós és tanító Izraelben. Jézus titkos tanítványa volt, aki az Urat éjente sokszor láto-

gatta, hogy tőle a hit titkaiban oktatást nyerjen. A farizeusok egyik gyülekezetében Józseffel együtt nyilvánosan Krisztusnak pártját fogta. Azonban az éjféli gyűlésen Kaifás házában és a magas tanácsülésen, nagypéntek reggelén egyikök sem volt jelen. Mert Márk határozottan írja, hogy mindnyájan, akik ott egybegyültek, egyhangúlag kimondták Krisztusra a halálítéletet. — Tehát ezelőtt, amikor Krisztus még csodákat mívelt és az egész nép érte rajongott, József és Nikodémus Jézusnak csak titkos követői voltak, a zsidóktól való félelemből. Most azonban, amikor Krisztus a leggyalázatosabb halállal mult ki a keresztfán, egész nyiltan tanítványainak vallják magukat; rögtön eltünt minden félelmük. Ki ne ismerné fel ebben a Megváltó kereszthalálának dicső gyümölcseit, a Krisztus által szerzett kegyelem hatalmát?

Ezen férfiak megjelenése a Kálvária-hegyén nagy vigasztalására szolgált Máriának és a többi asszonyoknak. Mert ha a római katonák gondoskodtak volna a keresztlevételről és a temetésről, még talán újabb szánalmas, megbecstelenítő sérelmek estek volna Jézus szent testén. A Megváltót bizonyára a két lator tetemeivel együtt elhantolták volna a gonosztevők számára kijelölt helyen. Es ez a gondolat nem csekély fokban gyötörte a fájdalmas Anya szívét. József tehát felkérte Pilátust, hogy a temetést bizza őreá. Könnyű szerrel tudta elintézni, hogy a századost, aki Krisztus istenségéről bizonyságot tett, arra birja, hogy Pilátus határozatát a temetke-

zésre nézve bevárja. Magában véve bármennyire merész és kockáztatott dolog volt is az, hogy valaki egy gonosztevő mellett, még pedig magánál a bírónál állást foglaljon; és bármennyire is lett József ezáltal szükségképen a magas tanács gyűlöletének, sőt boszújának céltáblája: mindazonáltal szűz Mária óhajára, és hogy úgy mondjam, az ő védelme és oltalma alatt férfias bátorsággal állított be Pilátushoz és kérte Jézus holttestét.

Pilátus csodálkozott, hogy Jézus immár meghalt. Mert a keresztrefeszített emberek, mielőtt meghalnak, még sokáig szoktak keresztjeiken függni. Azért Pilátus nem is elégedett meg József egyszerű jelentésével Krisztus halálára nézve. Hivatalos jelentést követelt és ez okból magához rendelte a kivégzéssel megbízott századost. A századosnak szájából tehát egészen hivatalosan és formaszerűleg értesülünk mi is arról, hogy Krisztus csakugyan meghalt.

József kérése teljesült. Szent Anzelm jámbor feltevése szerint József megható szavakban festette Pilátus előtt Jézus anyjának bánatát. Elmondta, mily kimondhatatlan vígasztalására lesz, ha Fiát tisztességes módon szabad eltemetnie. József talán Jézus ártatlanságáról is tett említést. Azonfelül a kapzsiságáról elhirhedt Pilátusnak kétségkívül még szép váltságdíjjal is igyekezett kedveskedni. De Pilátus becsülettudó férfiúhoz méltatlan dolognak tartotta, hogy egy gonosztevő tetemének árúsítása pénzforrássá váljék. Igazán elég nemes magatartás volt részéről, hogy a

szent testet Józsefnek egyszerűen odaajándékozta, elrendelte tehát, hogy a százados azt neki azonnal átengedje; mert már tulajdonképen a bakóknak volt kiszolgáltatva.

E pontra nézve Pilátus valóban nem volt annak öntudatában, hogy mit cselekszik. Különben Józsefnek inkább átengedte volna összes vagyonát, mint azt a szent testet, melynek birtoka és élvezése az örök élet zálogát képezi, azt a szent testet, mely még a halandó ember testének is a halhatatlanság termőmagjául szolgál. De hát erre nézve nem járt-e el Pilátus épúgy, mint akárhány keresztény, aki az emberek kedveért könnyelműen túlad legbecsesebb, örökkétartó igaz javain?

Ezután József és Nikodémus a Golgotára visszatérvén, egy-két szolga segítségével a legnagyobb tisztelettel levették Jézus holttestét a keresztfáról és levévén fejéről a szörnyű töviskoronát, anyjának ölébe fektették. Ez tehát az a szent test, melyet egykor a világra szült, melyet ápolt és táplált, melyet az anyai karjain Egyptomba vitt. Immár elhalványult szent arca, kialudt isteni szemeinek világa, elnémult ajka, megtört szentséges Szíve! Elképzelhetjük, mily érzelmekkel szemlélhette szűz Mária ezt a drágalátos testet, mily részvéttel törölhette le róla az odaszáradt vércseppeket? Hisz teste volt az ő egyetlen, hőn szeretett, isteni Fiának; teste az ő kegyetlenül bántalmazott, de ártatlan Fiának! Ó drága Anyja az elhalálozott Üdvözítőnek. „Kihez hasonlítsalak téged? vagy kivel mond-

jalak egyenlőnek? Jeruzsalem leánya! hogy vígasztaljalak? mert mint a tenger nagy a te inséged; ki gyógyít meg téged?"[1] „Özveggyé lett a népek asszonya! Oda minden ékessége és dicsősége, bánat borítja fejét!" „Önmaga elnyomatott a keserűségtől; ellenségei az ő fejévé lettek, gyűlölői meggazdagodtak!"[2] — Midőn a betlehemi anyák Heródes poroszlóitól meggyilkolt gyermekeiket karjaikon hordozták, jajveszékelés töltötte el a légkört! a kétségbeesés és a szívszaggató jajszavak még a kősziklákat is részvétre indíthatták volna. Jézus Anyja azonban, ámbár szíve ezer sebből vérzett, emlékében forgatta a szót, melyet szent Fia a keresztről hozzá intézett. Ennélfogva a drága szent testet, melyet karjaival átölelt és könnyeivel áztatott, hősies lélekkel áldozta fel az isteni igazságosságnak váltságdíjul érettünk, fájdalmainak gyermekeiért.

A szent test levétele után megtették az előkészületeket a temetésre.

II.

Miután József és a százados Pilátustól visszatértek, a római katonák a két lator holttesteit keresztjeikről már levették és el is temették. Midőn a Megváltó testét is már a keresztről lebocsátottak, mindahárom keresztet felírataikkal és a szögekkel együtt mély gödörbe süllyesztették és nyomban földdel be

[1] Jer. sir. 2, 13.
[2] Jer. sir. 1, 4—5.

is borították. A katonák immár kötelességüket teljesítvén, a százados őket őrtanyájukra való visszatérésre vezényelte.

A Kálvária-hegyén most már csak Jézus anyját látjuk egynéhány barátjával, akik a szükséges előkészületeket megteszik, hogy a kimult Megváltónak a végső tiszteletet megadják. A Megváltó maga ugyanis temetésére nézve semmiféle rendelkezést nem tett. Hisz tudta, hogy egy gonosztevő halálával fog kimulni. A halálraítélteknek pedig nem állt jogában holttestük felett bármi módon is határozni. Jézus Krisztus Szíve mély alázatában nem akarta magát ezen szokás alól kivonni. Előre tudta, hogy csak kevés óráig fog a sírban nyugodni. Jelentéktelen kicsiségnek tartotta, ily rövid idő intézkedni. Eziránt intézkedjenek azok, akiknek az utolsó ítélet napjáig kell majd sírjaikban várakozniok, főképen pedig azok, akik számára a temetés tényleg a végső tisztelet, melyet nekik e földön tanúsítanak, mert talán a pokolban örök gyalázat az osztályrészük.

Ennélfogva József és Nikodémus magukévá tették az egész ügyet. Nikodémus magával hozott egy mirrha- és áloe-vegyítéket, vagy száz fontot. József pedig gyolcsot vásárolt. Ebbe takarták Jézus testét a fűszerekkel együtt, amint ez a zsidó temetkezésnél szokásban volt. Ugyan mit szólt volna Judás ennek láttára? Akkor csupán csak egy fontról, itt pedig éppenséggel száz fontról van szó! De a jámbor férfiak valóságos tiszteletet akartak tanúsítani annak holtteste iránt, kiben

Isten egyszülött Fiát imádták. Ebből megérthetjük immár a pogány keleti bölcsek egykori mirrha-ajándékát is.

Egyébiránt a szent test gondozása ezen percben sem történhetett egészen szabályszerűen mert a sírbatételt még naplenyugta előtt kellett elvégezniök. Egyelőre tehát a fűszereket a szent testtel együtt a finom gyolcsokba göngyölgették és elhatározták, hogy a szombat utáni husvét hajnalán ismét visszatérnek a sírhoz, pótolni azt, ami még elmaradt. Csupa szomorkodásból és zavarból, vagy szeretettől mintegy elvakítva úgylátszik, természetesen szűz Mária kivételével, ezek a jó férfiak és asszonyok teljesen figyelmen kívül hagyták azt a körülményt, hogy Krisztus már harmadnapon halottaiból újra feltámad s így őt többé a sírban meg nem találják.

- Következik a végső jelenet: Jézus Krisztus temetése.

III.

Az előkészületek immár megtörténtek, amennyire az idő azt megengedte. Most már útnak indult a gyászmenet. Ez ugyan egyrészt a legegyszerűbb, de másrészt valóban a legtisztelettelteljesebb, legszentebb halotti pompa volt, melyet valaha a földön ünnepeltek. A tetem, melyet itt a sírba visznek, az élő Isten Fiának teste. A tetemvivők tisztét teljesítik József és Nikodémus, két előkelő világi úr szolgáik kiséretében. Az egyházirend

képviselői gyanánt követik a ravatalt: János, a katholikus Egyház püspöke, aztán (sz. Anzelm által közölt jámbor hagyomány szerint) Jakab, színtén püspöke a katholikus Egyháznak és Péter, a pápának kiszemelt apostolfejedelem. Ez a két utóbbi ugyanis estefelé, miután már a nép és Krisztus legtöbb ellensége a városba visszatért, még épen jókor érkezett a Golgotára, úgy, hogy részt vehetett a temetési gyászon. Mint főgyászoló lépked a ravatal mögött a fájdalmas Anya, az ég és föld királynéja. Őt követik Magdolna és az Üdvözítő legközelebbi rokonai. Az utócsapatot képezik a jámbor asszonyok, akik bánatos érzelmeiknek szabad folyást engedtek. A levegőben pedig köröskörül röpködtek a szent angyalok. Ők ugyan a világ teremtése óta már sokat láttak, de ilyesmit még soha: t. i. egy Istenembert, akit halva a sirba visznek.

Eközben a gyászmenet elérte a közelfekvő ciprusoktól beárnyékolt sziklaüreget. A férfiak a holttesttel belépnek és az Üdvözítőt belefektetik a kivájt sziklasírba. Ott kün pedig a biborvörös fényben leáldozó nap elhaló, rezgő sugaraival megvilágítja a földön ülő néma asszonycsoportot, mérhetetlen, tengernyi bánatba merülve. „Az asszonyok pedig — úgymond a Szentírás — kik vele jöttek vala Galileából, a sír ellenében ülvén, látták a sírt és miként helyeztetett abba az ő teste".[1]

---

[1] Luk 23.

Miután a férfiak a sírüregből kiléptek, elzárták a sír száját és nagy követ hengerítettek eléje. Ha ugyanis valaki kiváncsiságból a sír ajtaját kinyítja és valahogy feledékenységből szorgosan be nem zárja, vadállatoknak lehetségessé vált volna a sírüregbe jutni. Ezt az eshetőséget meg kellett akadályozni. Ebben a percben jelezték a templom magaslatáról harsonaszóval a szombati nagy nap kezdetét, és a férfiak és asszonyok szűz Máriával együtt a törvény szerint visszasiettek Jerusalembe. De úgy látszik, hogy némelyek a jámbor asszonyok közül már előbb indultak hazafelé. Legalább sz. Lukács asszonyokról tesz említést, kik még szombatnap kezdete előtt szereztek be fűszereket és kenőcsöket, míg másokról ugyanazt említi, de csak a következő nap estéjén, tehát a szombat befejezte után. Időzzünk azonban még egy percig e szent helyen, hogy a sírt a környezetével együtt még közelebb szemügyre vehessük.

Krisztus sírja egy kertben volt. Kertben vétkeztek ősszüleink, kertben kezdte meg Krisztus az ő kínszenvedését, kertben fogták el a poroszlók, kínszenvedésének ennélfogva kertben is kellett végződnie. Azonfelül a kert oly hely, melyben termőmagvakat szokás elvetni, Krisztus szent teste volt pedig a legbecsesebb termőmag, melyet valaha a földbe helyeztek. Ennek tehát a kertben kellett történnie. Ezen termőmagból sarjadzottak már a husvéti nap hajnalán a legdicsőbb gyümölcsök, mert e szent test ereje által az el-

halt igazak teste új életre ébredt — csekély előjáték gyanánt az általános feltámadás magasztos jelenetéhez az utolsó ítélet napján.

Maga a sírbolt köralakú volt oly magas fedélzettel, hogy egy ember kinyújtott kezével elérhette. Belseje előcsarnokból állt és egy kis sírkamrából, mely csak egy embernek volt szánva. A sírbolt bejárata keletnek nézett és nagyon alacsony volt. Jobbra, észak felé magaslott ki benne a szorosabban vett sír három lábnyi magasságban. Lefelé ki volt mélyítve úgy, hogy a szent test tulajdonképen sziklakoporsóban nyugodott.

Az evangelisták erről a sírról három dolgot mondanak: először, hogy sziklába volt vésve. Ennélfogva teljesen ki volt zárva, hogy az apostolok ezen sírhoz egy földalatti titkos bejáratot készítsenek és a holttestet ezen úton elrabolják. Azután Krisztus a mi szegletkövünk; szegletkőnek sziklaalapon kell nyugodnia.

Továbbá ezt a sírt *új* sírnak is nevezik, melybe még senkit sem fektettek. Ezt valóban megkövetelte a tisztelet szentséges teste iránt, hogy többé érintkezésbe ne jőjjön a bűnösök testeivel. Ha családi sírbolt lett volna, husvét napján kételyt lehetett volna támasztani aziránt, hogy vajjon tulajdonképen melyikök támadt fel halottaiból. Vagy ha épenséggel prófétának sírja lett volna, talán azt lehetett volna állítani, hogy újra ismétlődött Elizeus csodája: nem saját erejéből, hanem csak a próféta testével való érintkezés folytán nyerte vissza Krisztus újból életét. Más

értelemben is új volt Krisztus sírja úgy, hogy hozzá hasonlót találni nem lehet. Mert ez a sír csodás műhelye volt a feltámadásnak; feltörte ugyanis és széjjelrombolta a föld összes sírjait; ez volt az a sír, melyben a halálnak meg kellett halnia;[1] ez volt az egyetlen *dicsőséges* sír.[2]

Harmadszor ez a sír *idegen* sír volt. Amint Krisztusnak halandó életében nem volt sajátja, ahová fejét lehajthatta volna, úgy halálában sem. Egy idegen sír! Aki nem saját, hanem mások vétkei miatt hal meg, annak szorosan véve nincs is joga saját sírra. Egy idegen sír! Aki maga számára tulajdon sírról gondoskodik, ezáltal mintegy beismeri, hogy a halál uralmának van alávetve, Krisztus azonban ura volt a halálnak. A hatalmas óriás harminchárom évi vándorútján egy kissé elfáradt. Most némileg pihenni kívánt, hogy azután harmadnapon hatalmas karjával a halálnak megadja a haláldöfést. Egy idegen sír! Tehát voltaképen kié? Kinek birtoka? Arimateai Józsefé! Irígylendő sors! Boldog ember, aki oly nagy tiszteletben részesült, hogy saját telkén nyugvóhelyet adhatott az Istenember holttestének. Hősies bátorságáért, áldozatkészségeért immár mily bőséges jutalomra talált!

De vajjon nem részesül-e ugyanazon szerencsében egy város, egy keresztény katholikus község, mely kenyérszínben elrejtve bírja ugyanazt a szent testet saját határában,

---

[1] Serm de Pass. Domini, inter spuria S. Athan. n. 8.

[2] Is. 53, 9 nach dem hebräischem Text. Commentarius in Is. Proph. auct. J. Knabenbauer I. Paris 1887. I. ff. II. 315 ff.

saját területén, saját istenházában? És ha Krisztus testét a szent áldozásban magunkhoz vesszük, nem részesülünk-e ekkor még nagyobb szerencsében? Nem lesz-e ekkor szívünk valósággal Krisztus eleven sírja? — Akkor azonban, ha Krisztus testét akarjuk szívünkben fogadni, nem szabad abban helyet adnunk senki másnak, sem a világnak, sem pedig a gonosz ellenségnek. E szívnek még a bocsánatos bűntől is tisztának kellene lennie, fehérnek és mocsoktalannak, mint ama gyolcsszövetek. Azonfelül eltelve kellene lennie a legdrágább fűszerekkel, az összes keresztény erények jóillatával. Ha azután az Úr testét jámborul szívünkbe fogadtuk, el ne felejtsük szívünk ajtaját gondosan bezárni.

A férfiak és asszonyok tehát szűz Mária kiséretében már visszatértek Jerusálembe. Szombatnapon a parancsolat szerint nyugodtan maradtak. Nem is igen volt kedvük valami világi ügy végzésére. Szívük, lelkük a megfeszített Üdvözítőnél időzött. Az asszonyok csak a drága kenetekre gondoltak, melyeket este napnyugta után megakartak vásárolni és a következő napon a sírhoz vinni. Péter és Magdolna pedig, akik már a megelőző napon oly keserves könnyeket ontottak, ezen napon sem szüntek meg bánatból és részvétből szakadatlanul sirdogálni.

Ismerjük fel mindebben a legjobb előkészületet a közelgő húsvéti ünnepekre. A világ zajától visszavonultan, belső áhítattal elmélkedjünk sűrűn a keresztrefeszített Üdvözítő fájdalmairól. Mindenekelőtt Jézus iránt való

szeretetből sirassuk vétkeinket. Ez egyszersmind a legjobb előkészület arra a husvéti ünnepre, mely majdan ez élet nagyheti siralmainak elhangzása után nem egy napig, hanem az egész örökkévalóságon át fog tartani.

34. A sírőrség.

„Azok pedig elmentek és megerősítették a sírt őrökkel és lepecsételték a követ". (Mát. 27, 66.).

Az Üdvözítő sírbatételét kétségkívül a főpapok és farizeusok közül többen a távolból megfigyelték. Arról akartak főkép meggyőződni, vajjon azt, akit gyűlöltek, a föld alá teszik-e és vajjon a sír éjjele borítja-e. A diadal különben nem lett volna teljes, különben húsvétszombatján nem adhatták volna magukat át a zavartalan ünnepi örömnek. A főpapokat az is nagyon érdekelte, hogy pontosan tudják a helyet, ahová Krisztust temették. Minthogy ugyanis az Üdvözítő jövendölését az ő feltámadásáról jól tudták, valószínű, hogy három nap mulva a sírt fel akarták nyitni, a „rothadó" testet a zsidóknak és a pogányoknak megakarták mutatni és ezáltal a csalót végkép leálcázni és a Megfeszített feletti diadalt megörökíteni. Midőn tehát észrevették, hogy a sírt elzárták és ajtaja elé hatalmas követ hengerítettek, ez nem

csekély elégtételt nyújtott a főpapoknak. Ők elérték céljukat. Nem sikerülhetett volna jobban.

Azt hinné az ember, hogy a főpapok most a bevégzett munka után nyugodtan és megelégedetten hazamentek, hogy bizalmas családi körben a húsvéti bárányt elköltsék és az álmatlan éjszakát és a nap fáradalmait kipihenjék. Azonban — „az istenteleneknek nincsen békessegük" (Izai. 48, 22.). A meggyilkoltnak a képe, akitől, míg élt, sohasem féltek, most rögtön kisértet gyanánt jelent meg lelkük előtt és iszonyú félelembe ejtette. Ez a lelkiismeret boszúja volt, hogyan üldözi őt folyton-folyvást. A főpapok és farizeusok rémülete és zavara annál nagyobb volt, mivel visszaemlékeztek azonfelül Jónás próféta jelére, amelyre őket maga az elhúnyt egykor utalta. Ha tehát Krisztus mégis mint Lázár „ördögi mesterséggel" a sírból kijöve és Jeruzsálemben látható lenne, — hatástalan volna az ő megszégyenülésök és gyalázatuk.

Hogy tehát a sírban fekvő Üdvözítő ellen magukat biztosítsák, hogy Krisztustól teljesen elvegyék a lehetőséget a sírt elhagyni, személyes védelmükre az elhúnyttal szemben, a főpapok és farizeusok elhatározták, hogy a sírt katonákkal körülveszik, mint olyan emberek, kik ijedtükben és zavarukban elvesztették józan eszüket. „Ugyan ki hallotta valaha", mondja erre az eseményre vonatkozólag egy régi, hitbuzgó egyházi szónok:[1]

---

[1] Amphilochius, Serm de sepult Domini

„ki hallotta valaha, hogy egy halott háborút *indítson*"?

Vegyük most fontolóra:[1]

1. *a főpapok tárgyalásait Pilátussal a sírőrséget illetőleg;*

2. *magának a sírnak őrizetét.*

I.

Az őrséget illetőleg először is szükséges volt a hatóság beleegyezését kikérni. A főpapok és farizeusok tehát nagypénteken este, napnyugta után nagy számban együtt indultak Pilátushoz és most minden aggály nélkül léptek a szent napon abba a házba, amelynek küszöbét reggel lelkiismeretességből nem merték átlépni. Téves tehát a nézet, hogy a sírőrség kirendelése és felállítása csak szombaton reggel történt meg. Mert Krisztus ellenségei akkor a feltámadás után bizonyára azt mondották volna, hogy a holttestet a tanítványok péntek és szombat közti éjjel lopták el, mivel akkor a sírt nem őrizték. De ezt nem tették.

Pilátus kétségkívül nagyon csodálkozott a váratlan esti látogatáson, de még inkább a szokatlan köszöntésen. „Uram"! mondták a főpapok és farizeusok. Lám mily alázatosak, mily udvariasak! Ők gyűlölték ugyanezt a Pilátust és teljes szívükből megvetették, mint egy tisztátlant és bálványimádót. Csak a gondolat is, hogy a pogány császár nevében

[1] Mát. 27. 62—66

uralmat gyakorol felettük, csak a visszaemlékezés az imént általa végrehajtott intézkedésekre dühbe hozhatta őket. Még reggel a törvényszéki tárgyalásoknál is éppen nem voltak udvariasak. Haragos, sőt dühös hangon kiáltoztak itt: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja". Most azonban, amikor lelkiaggodalmukban kegyelmet kívánnak tőle, egyszerre mintha megváltoztak volna.

Beszédjüket ezekkel a szavakkal kezdik meg: „Uram, eszünkbe jutott, hogy ez a csaló még életében azt mondotta: Harmadnap múlva feltámadok". Ez tehát az egész, ami még eszünkbe jut, az egész, amit prédikációiból megjegyeztek maguknak. A jót, amit az Üdvözítő tett, a csodákat, amelyeket művelt, az igazságokat, amelyeket hirdetett, teljesen elfelejtették. „Eszünkbe jutott", ezt mondják magyarázatául annak, miért nem kérték már délután a holttestet, hogy minden csalást megakadályozzanak. Úgy tetetik magukat, mintha ez csak utólag jutott volna eszükbe. „Hogy ez csaló", szégyen, gyalázat! A tisztességtudás és a becsületérzet már a pogányoknak azt mondotta, hogy a holtakról csak jót mondjunk. „Még életében", most tehát meg van halva. Ezért a halotti bizonyítványért fogadjátok szívből köszönetünket! Annakidején értékesíteni fogjuk. A csaló azt mondotta: „Harmadnap múlva feltámadok". Nos, mi nem vesszük rossz néven tőletek, hogy az Üdvözítő szavait nem pontosan idézitek, hisz kissé fel vagytok izgatva. Krisztus tulaj-

donkép azt mondotta, hogy *harmadnapon* ismét feltámad.

A főpapok és farizeusok ezután arra kérték Pilátust, hogy a sírhoz őröket állíttasson. Krisztus tehát tényleg el is volt temetve, a papok tudták a helyet, pontosan megfigyeltek mindent. Kérésük valódi okával, az elhúnyttól való félelmükkel, abbeli aggodalmukkal, hogy a sírból ki fog jőni, mindezzel természetesen nem hozakodtak elő. Pilátus rémképlátásuk miatt mint gyermekeket és eszteleneket kinevette volna. Azért megszokott kétszínűséggel a tanítványoktól való félelmet hozták fel ürügyül, kik a holttestet ellophatnák, miáltal az ember cseberből vederbe jutna. Szent Isten, ezek a szegény, félénk tanítványok! Sehogy sem állott érdekükben, hogy a holttestet ellopják? Hisz ha Krisztus halottaiból ismét fel nem támad, akkor *ők* vannak megcsalva!

„Hisz akkor az utóbbi tévedés", folytatják beszédjükben, „rosszabb lesz az elsőnél". Az első tévedés alatt értették Krisztus tanítását az ő istenségéről és messiási méltóságáról. Ennél rosszabb lenne az utolsó, t. i. feltámadásáról elterjesztett hír, hogy a tanítványok lopták el holttestét. Természetesen ez a hír az első tévedést fogná elterjeszteni és kiírthatatlanná tenni. Ez Krisztusnak sok új követőt szerezne. Ezáltal ők magukra, valamint Pilátusra is vonnák a nép gyűlöletét és Krisztus kivégeztetése miatt mindannyian félhettek volna barátainak bosszújától. Sőt ez sokkal nagyobb arányú politikai

felkelést idézhetett volna elő, mint aminőtől az Üdvözítő életében tarthattak. „Pilátus tehát megparancsolá, hogy a sírt harmadnapig őrizzék. Lám, ismét engedelmes szolgák ők". Vajha ne állnának sok megtért bűnösnek az utóbbi dolgai valóban rosszabbúl az elsőknél! Vajha a jövő viharok, amelyek éberség hiányából egyesekre vagy az egész Egyházra törnek, ne okoznának nagyobb pusztítást, mint az előbbiek! Tegyük meg a szükséges óvóintézkedéseket.

A főpapok és farizeusok kérelmét Pilátus nagykegyesen meghallgatta. De vajjon a felhozott indítóokok bírták-e az éleslátású Pilátust arra, hogy kérésüket teljesítse, azt persze kétségbe lehetne vonni. Inkább azt kell hinnünk, hogy átlátta ő a főpapok félelmét és aggodalmát a meggyilkolt ártatlantól és azért a felhozott okok felett és a kérvényezők felett magában nevetett és gúnyolódott. Mégis Pilátus egyrészt nem akarta az előkelő urakat nagyon megbántani, másrészt, mivel az Üdvözítővel szemben tanusított bánásmódja untig elég anyagot nyújtott neki az esti lelkiismeretvizsgálásra és azonfelül, mivel a különféle, részben csodás napi események igen elcsüggesztették és búskomorrá tették, teljesen beleunt az izgalmas dolgokba. Azon volt tehát, hogy az alkalmatlan látogatókat könnyű szerrel magáról lerázza és röglön megadta nekik amit kértek. Ez igen sok esetben a valódi gondolkozásmód, amely a világi udvariasságnak alapját képezi. Külsőleg maga a szeretetreméltóság, a csúszás-mászás, hízel-

gés, kétszínű bókok, belsőleg ellenszenv és megvetés.

Hogy azonban Pilátus semmi további bonyodalmaknak és felelősségnek ki ne tegye magát, az egész ügyet a főpapok tetszésére bízta. „Legyen őrségtek", vagy mint más szentírásmagyarázók helyesebben magyarázzák: „Hisz van őrségtek"; hisz már tegnap 125 katonát adtam rendelkezéstekre, „Menjetek tehát és őrizzétek, ahogy tudjátok". Íme ismét az isteni Gondviselés műve, hogy a sirőrség feletti intézkedés a főpapokra lett bízva! Most már anélkül, hogy magukat pellengérre ne tegyék, nem tehettek Pilátusnak szemrehányást, hogy *az ő* katonái adták el az Úr holttestét a tanítványoknak. Hisz őrájuk volt bízva a főfelügyelet. Minden csalás, minden hanyagság az ő rovásukra ment.

A főpapok és farizeusok nagy része hálával és a tisztelet sokféle nyilvánításai közt vett búcsut Pilátustól; szívükben egymást kölcsönösen megvetik és utálják, most talán még jobban mint azelőtt. Óh mily aljas, mily utálatos szerepet játszottak ezek a férfiak az Üdvözítő szenvedéstörténetében, akiknek becsületességük és őszinteségük által másoknak jó példát kellett volna adniok? Egyet mégis tanulhatunk tőlük. Az a ravaszság, az a buzgóság, amire a gyűlölet ösztökélte a főpapokat és farizeusokat az élő iránt, őrült félelmükben még a holt iránt sem hagyták el. Bárcsak valami *jó ügy* érdekében történt volna! Ami okosságunk legyen azért sz. okosság, a mi buzgóságunk sz. buzgóság! Nem

a holt Üdvözítőtől való félelem, hanem a szeretet iránta legyen a mi buzgalmunk kútforrása. A mi gondolkodásunk és törekvésünk célja és tárgya legyen szegény lelkünk megmentése, embertársunk mindennemű jólléte a katholikus Egyház üdve és elterjedése, a szeretet gyarapodása a megfeszített Üdvözítő iránt, a három személyű egy Isten nagyobb dicsőségel

Vegyük most fontolóra *a sírnak az őrizetét.*

II.

A főpapok és farizeusok a kihallgatás kedvező sikere feletti örömükben Pilátus lakásáról a szomszéd fellegvárba siettek. A helytartó által nekik engedélyezett 125 katonából a holttól való félelmükben kétségkívül jelentékeny számot kértek. Hisz sz. Máté határozottan mondja, hogy Krisztus feltámadása után az őrök közül „többen" a városba siettek, hogy az eseményről jelentést tegyenek, amiből erős őrségre következtethetünk. A fellegvár parancsnoka megütközött. Ilyesmi még sohasem történt meg vele, hogy alattvalói egy kivégzett gonosztevő sírját azért őrízzék, hogy a holttestet el ne lopják. Hisz mi van abban, ha a holttestet csakugyan el is rabolják? A helytartó parancsa a római katonáknak sem volt különösen inyére, kik nyugalomra vágytak, kivált mivel az általuk gyűlölt zsidók erőszakolták ki azt; szitkozódtak és káromkodtak. Ám a főpapok csengő pénzzel csakhamar lecsendesítették a katonák bosszú-

ságát. Beleegyeztek. A főpapok tehát és a farizeusok a katonákkal útra keltek a sírhoz. Valóban csodálatos egy menet, amely az első nagypénteken este járta a keresztutat!

Régi, hiteles tudósítások szerint, amelyekről Nicephorus,[1] egyházíró tesz említést, a követ először vaskapcsokkal a falhoz erősítették. A sírban fekvő holtnak egyáltalában lehetetlenné tették, hogy a követ elhengeríthesse. A főpapok a római katonákban sem bíztak. És méltán. Pénzen megvásárolható emberek, pénzért magát a hűségi esküt is megszegik. Ha valaki a katonáknak csakugyan többet igért volna, mint amennyit a főpapok nekik adtak vagy legalább igértek, akkor az őrség a holttestet talán eladja. Ennek elejét akarták venni. Így tehát a papok és farizeusok, Nikephorus előadása szerint, kőfaragókhoz hasonlóan, a követ és a falat vasszerszámokkal átfurták. Azután a két nyilásba erős vasat, amelyet a szomsédságban egy kovácstól kaptak, vertek bele és szorosan összekötötték. Azonfelül még több abroncsvassal fonták körül a követ és erősítettek a sziklafalhoz. Az Üdvözítőt gúnyolódva: „Most hát jőjj ki, ha birsz" és hangos gúnykacajjal fűszerezték munkájukat. Amit a főpapok tettek természetes, szolgai munka volt, amely husvétszombatján szigorúan meg volt tiltva. Ámde azt gondolták magukban, hogy a csaló a sírban szintén dolgozott egykor szombaton, midőn sarat készített, hogy azzal a vakonszülött szemeit megkenje.

---

[1] Eccl. hist. I. 1. c. 32, aki itt régi hagyományra támaszkodik. De locis Sanctis inter opp. ven. Bedae

A sírt aztán lepecsételték. Ez vagy úgy történt, hogy az ajtókőre zsineget húztak és a két végére rányomták a pecsétet, vagy ha keresztgerendával volt az megerősítve, ezt pecsételték a kőhöz. Talán a város pecsétje volt, amelyet rányomtak, de valószínűbb, hogy a főtanács hivatalpecsétje volt.

Végre felállították az őrséget. A főpapok, akikre Pilátus az egész dolgot bízta, minden egyes katonának kijelölték a helyét. Az egész sirt őrséggel vették körül. Krisztusnak tehát a kijövet alkalmával szükségkép vagy az egyik, vagy a másik őrnek kezébe kellett esnie. Sőt némely képen egy katona látható, ki a sír tetején foglalt helyet. Hisz az Üdvözítő felül is elmenekülhetett volna. Az őrségnek meg volt hagyva, hogy ha Krisztus esetleg a sír ajtaját megnyítná, vagy máskülönben a kősziklát áttörné, azonnal fogják el. Óh ti főpapok! *Egy előkép* még beteljesedésre várt. Saul, aki Dávidot a földszínéről kiírtani akarta, lakása elé az ő felvértezett hajduit állíttatta fel. Ekkor Michol Dávidnak menekülő útat mutatott. Őrködjetek tehát, ti császári katonák az Úr sírjánál és próbáljátok meg, vajjon több sikerrel jártok-e, mint Saul lovas katonái.

Ha valamikor, úgy itt betüszerint teljesült az írás szava: „Elvesztem a bölcsek bölcseségét és az okosok okosságát elvetem" (I. Kor. 1, 19.). „Óh te szerencsétlen és nyomorult zsidó", kiált fel felháborodva egy régi író.[1] „Ő, aki a halál bilincseit széttörte, nem

[1] Serm. de pass. Domini, inter spuria S. Athan. n.

törheti-e szét a sír pecsétjét! Ő, aki hősként győzte le a poklot, félhet-e a sír elzárásától!

Amit az a régi egyházi író Krisztus ellenségeinek mondott, ugyanazt mondhatjuk mi is Krisztus Jézus jegyese, elleneinek: „Óh ti istentelen hatalmasságai a világnak, hatalmasságai a sötétségnek, sátáni hatalmasságok! Csak kovácsoljátok terveiteket a katholikus Anyaszentegyház ellen! Csak szőjétek cseleiteket! Merítsétek ki kétszínű tudományotok összes mesterfogásait, farizeusi titkolódzásaitok minden erejét és csalási eszközét! Verjétek bilincsekbe az Üdvözítő jegyesét, feszítsétek keresztre, temessétek el, szálljátok meg a sírt katonákkal! Az Isten, aki az égben trónol, kinevet és kigúnyol benneteket. Minél előbb lesz nagypéntek, annál előbb üli meg sz. Anyánk, a katholikus Egyház, a husvéti ünnepet"!

Miután a főpapok és farizeusok még egyszer lelkükre kötötték az őröknek, hogy kötelességeiket lelkiismeretesen teljesítsék és gazdag jutalmat igértek nekik, gyorsan, amennyire csak lehetett, igen boldogan tértek haza. Dacára ennek, mégis későn jöttek a „husvéti bárányhoz".

Mielőtt azonban a főpapoktól és farizeusoktól elbúcsúznánk, mondjunk nekik őszintén hálát az útmutatásért, amelyet a sírőrség szerzése és felállítása által nekünk adtak. Óh igen, kedves keresztények! Feltételeinket legyenek bár szilárdak, mint a szikla, lelkünk ellenei összetörhetik és szétrombolhatják. Könnyen feltörhetik és letéphetik a szeretet

pecsétjét is, amelyet a szent keresztségben a Szentlélek szívünkre nyomott. Ha biztosítani akarjuk magunkat, hogy az Üdvözítőt tőlünk el ne rabolják, aki kegyelme által bennünk lakozik, kell, hogy szívünk elé őrséget állítsunk! Ti főpapok hihetőleg nem fogjátok tőlünk rossz néven venni, ha erre a célra nem fordulunk hozzátok katonáitokért. Mert ha szavaitoknak hitelt adhatok, a ti katonáitok, ahelyett, hogy őrködtek volna, aludtak és midőn az őrök, ámbár mély álomba merültek, ezt latták, nem is siettek a gonosz tanítványok után, hogy zsákmányuktól megfosszák. Nem, a ti *őrségtek* nem vált be, abba nem bízhatunk. Midőn a jámbor asszonyok harmadnapon kora reggel a sírhoz jöttek, azt már üresen találták. Mi tehát azokhoz fordulunk, akikről már Dávid király énekelte, hogy azokat Isten őrizetünkre rendelte; a szent angyalok, kik teremtőjük sírjánál mindnyájan együttesen őrt állottak, bizonyára nagyba fogják venni, hogy az Üdvözítőt, aki szívünkben, mint egy sírban nyugszik, bármily ellenség ellen megvédjék.

Mi természetesen nem félünk az Úr apostolaitól, kikről ti főpapok azt mondottátok, hogy féltek tőlük. Korántsem; a szent apostolokat mi szeretjük, teljes szívünkből szeretjük Pétert és Jánost és Jakabot és a többit mind, Tamást sem kivéve, aki kezével az isteni Szívre rámutatott. Tudjátok mitől félünk mi? Mi félünk a hitetlenség apostolaitól, az erkölcstelenség apostolaitól, a csábítóktól, a makrancos testtől, a pokoli szellemektől.

Sietve jöjjetek tehát, ti *mennyei* szellemek,

Isten angyalai, ti őrizzétek az Úr sírját; Óltalmazzátok meg az Üdvözítőt, őrizzétek, védjétek őt, hogy senki tőlünk el ne rabolja. Kivált te sz. Mihály, a mennyei seregek fejedelme, te le nem győzött Istennek bajnoka, ki a sátánt legyőzted! Te a vitézkedő Egyházunk őre, paizsoddal és fegyvereddel vedd oltalmadba a meghalt Megváltónak mintegy a sírba zárt jegyesét! Fékezd meg a pokol felszabadított hatalmasságait, taszítsd vissza a pokolba és a római katholikus Anyaszentegyházat segítsd dicső győzelemre, dicső diadalra! Minket is, a sz. Anya gyermekeit, segíts küzdeni, az ellenség felett győzedelmeskedni, ki *mindnyájunk* oltalma és védelme vagy! Benned bízunk a veszedelmekben és kísértésekben, benned bízunk az életben, benned bízunk a halálban, a végső küzdelemben! *Soha* sem fogunk szégyent vallani.

A sír tehát le van zárva, lepecsételve és gondos őrizet alatt áll. Mi azért teljesen nyugodtak lehetünk: a tanítványok nem fogják Üdvözítőnket tőlünk elrabolni. Nyugodt szívvel és összeszedett elmével készülhetünk azért imádság és bűnbánat által a husvéti sz. ünnepre és a fájdalmas Anyával és a Megfeszített összes barátjaival, akikkel a szenvedés útján megismerkedtünk, várhatjuk a pillanatot, amidőn a győzelmi kiáltás felhangzik: Surrexit, non est hic! — „Krisztus feltámadt; nincs többé a sírban"! (Mát. 28, 6.) Alleluja!

KORDA
IPARI és KERESKEDELMI
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG